

**KENT ÇEPERİNDE GELİŞEN YERLEŞİM
ALANLARININ KIRSAL PEYZAJA ETKİLERİ:
İSTANBUL BÜYÜKÇEKMECE
KARAAĞAÇ MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

AYŞE BERNA BİLGİN

Yüksek Lisans Tezi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ash B. KORKUT

2019

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KENT ÇEPERİNDE GELİŞEN YERLEŞİM ALANLARININ KIRSAL
PEYZAJA ETKİLERİ: İSTANBUL BÜYÜKÇEKMECE KARAAĞAÇ
MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

AYŞE BERNA BİLGİN

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN : PROF. DR. ASLI KORKUT

TEKİRDAĞ – 2019
Her Hakkı Saklıdır.

Prof. Dr. Aslı KORKUT danışmanlığında, Ayşe Berna BİLGİN tarafından hazırlanan “Kent Çeperinde Gelişen Yerleşim Alanlarının Kırsal Peyzaja Etkileri: İstanbul Büyükçekmece Karaağaç Mahallesi Örneği” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından 20/09/2019 tarihinde Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Aslı KORKUT

İmza:

Üye : Prof. Dr. Tülay CENGİZ TAŞLI

İmza:

Üye : Prof. Dr. Elif Ebru ŞİŞMAN

İmza:

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Doç.Dr. Bahar UYMAZ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KENT ÇEPERİNDE GELİŞEN YERLEŞİM ALANLARININ KIRSAL PEYZAJA
ETKİLERİ: İSTANBUL BÜYÜKÇEKMECE KARAAĞAÇ MAHALLESİ ÖRNEĞİ

AYŞE BERNA BİLGİN

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman :Prof. Dr. Aslı KORKUT

Metropolitenleşme sürecinde kentlerin dönüşümünün en belirgin özelliği artan yerleşim alanlarıdır. İstanbul metropoliten kentinde son yıllarda görülen kentleşmenin hızlanması, kentin yayılma ihtiyacını doğurmuştur. Kentsel yayılmanın doğal eşikleri baskılamaya başladığı noktada, kent ile kırsal alanlar arasında tampon görevi üstlenen çeper alanlarında kentsel saçak yerleşim alanları ortaya çıkmıştır. Gelişen saçak yerleşim alanlarının çeper alanlarında bulunan kırsal peyzaj alanlarını tehdit ettiği görülmektedir. Karaağaç Mahallesi, Büyükçekmece Gölü içme suyu havzasında yer alan, birkaç yıl öncesine kadar köy statüsünde olan, kırsal niteliklerinin korunması gerekliliği olan bir yerleşim alanıdır. Bu çalışmada; Büyükçekmece Gölü kıyısında bulunan Karaağaç Mahallesi örneğinden yola çıkılarak kentsel yerleşimlerin 2000-2018 yılları arasında kontrolsüz yayılmasının kırsal peyzajlara etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucu olarak; Karaağaç Mahallesi idari sınırları içerisinde gelişme gösteren belli başlı 17 adet yerleşim alanı tespit edilmiştir. Çalışma alanındaki yerleşim dokusunun artmasının mahallenin kırsal peyzaj alanlarının yaklaşık %15'inin kaybolmasına sebep olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kırsal Peyzaj, Kentsel Saçaklanma, Kent Çeperi, Karaağaç

2019, 111 Sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

THE EFFECTS OF RURAL LANDSCAPE OF THE SETTLEMENT AREAS DEVELOPING IN CITY FRINGE: CASE STUDY OF İSTANBUL BÜYÜKÇEKMECE KARAAĞAÇ NEIGHBORHOOD

AYŞE BERNA BİLGİN

Tekirdağ Namık Kemal University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Aslı KORKUT

In the metropolitanization process; the most prominent feature of the transformation of cities is the increasing settlement areas. In the metropolitan city of Istanbul, the acceleration of urbanization seen in recent years has caused the need for urban expansion. At the point where urban sprawl begins to suppress natural thresholds; urban fringe settlements emerged in the perimeter areas which act as buffer between the urban and rural areas. It is seen that the developing settlement areas threaten the rural landscape areas located in fringe areas. Karaağaç Neighborhood is a settlement area in the Büyükçekmece Lake drinking water basin, which had the status of a village until a few years ago, and it is necessary to preserve its rural qualities. In this study; The aim of this study is to determine the effects of uncontrolled spread of urban settlements between 2000 and 2018 on rural landscapes based on the sample of Karaağaç Neighborhood on the shores of Lake Büyükçekmece. As a result of the research; The residential areas developed within the administrative boundaries of Karaağaç Neighborhood were identified. It was determined that the increase in the settlement pattern in the study area caused the loss of approximately 15% of the rural landscape areas of the neighborhood.

Keywords: Urban Landscape, Urban Sprawl, Urban Fringe, Karaağaç

2019, 111 Page

ÖNSÖZ

Kent Çeperinde Gelişen Yerleşim Alanlarının Kırsal Peyzaja Etkileri: İstanbul Büyükçekmece Karaağaç Mahallesi Örneği adlı çalışma Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Peyzaj Mimarlığı programında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Tezimi tamamlamamda lisans öğrenimim hayatımda yanımda olduğu gibi, danışmalığı üstlenerek, bilgi ve deneyimleriyle çalışmalarına sabırla destek olan ve yön veren değerli hocam Prof. Dr. Aslı B. KORKUT'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam süresince bana inanan arkadaşlığına dostluğuna ve fikirlerine değer verdiğim meslektaşım Nazlı YILDIZ DÖNMEZ'e, sevgisini ve desteğini esirgemeyen annem Beyhan BİLGİN'e teşekkürlerimi sunarım.

(Eylül, 2019)

Ayşe Berna Bilgin
(Peyzaj Mimarı)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
ŞEKİL DİZİNİ.....	vii
1.GİRİŞ.....	1
1.1 Amaç ve Hipotez	3
1.2 Kaynak Özetleri.....	4
2. KURAMSAL TEMELLER.	7
2.1.Kente İlişkin Kavramlar	7
2.1.1 Kent kavramı	7
2.1.2 Metropoliten kent	8
2.1.3 Kentsel saçaklanma ve yayılma.....	11
2.1.4 Kent çeperi.....	15
2.2 Kır ile İlişkili Kavramlar	16
2.2.1 Kırsal alan ve kırsal yerleşme kavramları	16
2.2.2 Kırsal peyzaj	17
2.3 Kentsel Büyüme ve Kırsal Dönüşüm	19
2.4 Büyükçekmece Havzası.....	21
2.5 Büyükçekmece Gölü.....	26
3.MATERYAL VE YÖNTEM.....	30
3.1.Materyal.....	30
3.1.1 Karaağaç mahallesi, coğrafi konumu ve diğer özellikleri	30
3.1.2 Karaağaç mahallesi ve mekansal özellikleri.....	33
3.2.Yöntem	38
4.ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	42
4.1. Karaağaç Mahallesi Doğal ve Kültürel Özellikleri	42
4.1.2 Jeolojik yapı.....	47
4.1.3 Hidroloji ve hidrojeoloji	47
4.1.4 Bitki örtüsü	48
4.2. Karaağaç Mahallesi'nin Arazi Örtüsü Değişimi	49
4.3 Yerleşim Alanlarını Gelişimi.....	57
4.3.1 Başlıca dışa kapalı konut yerleşmeleri	59

4.3.2 Kırsal Nitelikli Yerleşimler	62
4.4 Gelişen Yerleşimin Kırsal Peyzaja Etkileri	67
5.SONUÇ ve ÖNERİLER.....	73
EKLER.....	84
ÖZGEÇMİŞ.....	84

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CORINE	: Coordination of Information on the Environment - Çevresel Bilginin Koordinasyonu
ÇDP	: Çevre Düzeni Planı
ÇŞB	: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
DSİ	: Devlet Su İşleri
EEA	: European Environment Agency - Avrupa Çevre Ajansı
ICOSMOS	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi International Council on Monuments and Sites
IUCN	: International Union for Conservation of Nature- Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İETT	: İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri
İSKİ	: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
MİA	: Merkezi İş Alanı
OECD	: The Organisation for Economic Co-operation & Development - Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TOB	: Tarım ve Orman Bakanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2. 1 İstanbul'un 1950'lilerin başında Edirnekapı tarafı girişi	9
Şekil 2. 2 Kentsel saçaklanmanın oluşma nedenleri.....	12
Şekil 2. 3 Yayılmanın, bazı Avrupa kentlerinde tarımsal ve doğal alanlar üzerindeki etkileri ...	14
.....	14
Şekil 2. 4 Kentsel bölgede çeper alanı.....	16
Şekil 2. 5 Büyükçekmece Havzası ve içerdği ilçeler	22
Şekil 2. 6 İstanbul Çevre Düzeni Planı.....	25
Şekil 2. 7 Büyükçekmece Gölü.	27
Şekil 3. 1 Karaağaç Mahallesi'nin Türkiye ve İstanbul'daki yeri.....	30
Şekil 3. 2 Çalışma alanı ulaşım haritası.....	31
Şekil 3. 3 Korugan.....	34
Şekil 3. 4 Sancaklar Cami	36
Şekil 3. 5 Özel Eğitim Kurumlarından görüntüler	36
Şekil 3. 6 Karaağaç Mahallesi'nde yer alan Spor Müdürlüğü Tesisleri	37
Şekil 3. 7 Karaağaç Mahallesi Dostluk Caddesi Parkı	38
Şekil 3. 8 Karaağaç Mahallesi Beyza Sokak Çocuk Parkı	38
Şekil 3. 9 Corine Arazi Örtüsü Sınıfları.	40
Şekil 3. 10 Araştırma ve Yöntem Akış Şeması	41
Şekil 4. 1 Karaağaç yerleşiminin kapsadığı koruma kuşakları.....	42
Şekil 4. 2 Yükseklik Analizi.....	44
Şekil 4. 3 Bakı Analizi.....	45
Şekil 4. 4 Eğim Analizi	46
Şekil 4. 5 Karaağaç Mahallesi içerisindeki akarsular.....	48
Şekil 4. 6 Büyükçekmece İlçesi Yapay Bölgelerin 2000-2018 arasındaki gelişimi	49
Şekil 4. 7 Karaağaç Mahallesi ve çevre ilçelerde gelişen Kentsel Alanlar 2000 yılı görünümü	52
Şekil 4. 8 Karaağaç Mahallesi 2003 yılında onaylanmış 1/1000 Uygulama İmar planı	53
Şekil 4. 9 Karaağaç Mahallesi Arazi Örtüsü 2000-2018 verilerinden oluşturulmuş pafta	56
Şekil 4. 10 Karaağaç Mahallesi hali hazır haritasından üretilmiş yerleşim alanları paftası ...	58
Şekil 4. 11 Karaağaç Mahallesi içerisinde bulunan başlıca kapalı konut siteleri.....	60
Şekil 4. 12 Parkvillage Sitesi.....	62
Şekil 4. 13 Toskana Orizzonte.....	62
Şekil 4. 14 Karaağaç Merkez Yerleşimi.....	63
Şekil 4. 15 Karaağaç Merkez Yerleşimi.....	64
Şekil 4. 16 Karaağaç Mahallesi Merkez Yerleşimi Görünümü	64
Şekil 4. 17 Eskice Mevkii Yerleşimi	65
Şekil 4. 18 Eskice Mevkii'nden Büyükçekmece Gölü görünümü	66
Şekil 4. 19 Eskice Mevkii Yerleşimi	66
Şekil 4. 20 Eskice Mevkii Yerleşimi	67
Şekil 4. 21 Mahallenin güneydoğusunda kalan sırt	69
Şekil 4. 22 Toskana Vadisi Tanıtım görüntülerinden.....	69
Şekil 4. 23 Karaağaç Mahallesi'nde göl kıyısında kaçak döküm	70
Şekil 4. 24 Karaağaç Mahallesi 2004-2010-2014-2018 yılları uydu görüntüleri.....	71

ÇİZELGE DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 3. 1 Büyükçekmece ilçesi 2000-2018 yılları arası nüfus değişimi **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Çizelge 3. 2 Yağış Miktarları Yıllık Gün sayıları32

Çizelge 3. 3 Karaağaç Mahallesi 2007-2018 yılları arasında nüfus değişimi35

Çizelge 4. 1 Büyükçekmece İlçesi ve Karaağaç Mahallesi'ne ait 2000/2006/2012/2018 yılı arazi örtüsü / arazi kullanımı verilerinin yüzde dağılımları51

Çizelge 4. 2 Karaağaç Mahallesi 2000/2006/2012/2018 Yılları arası Corine arazi örtüsü/arazi kullanımı ana ve alt sınıfları tablosu.....54

Çizelge 4. 3 İnşaatına 2000 yılından sonra başlanan kapalı konut siteleri61

1.GİRİŞ

Şehir Filozofu Lefebvre'ye göre; “anlamlar ve algılar, mekanlar ve zamanlar, imgeler ve kavramlar, dil ve rasyonalite, teoriler ve toplumsal pratikler üzerine kurulan üç alan vardır: Kırsal, Endüstriyel ve Kentsel”. Güç çatışmalarının olduğu bu alanlar arasında görüş merkezinin göremez hale gelmesi anlamında kör olan alanlar vardır. ”Kör” lük yeni olana dikkatlice bakılması yüzünden görüntünün belirsizleşmesi kararması ya da sonsuz aydınlık hissidir. Bu noktada gerçekler göz ardı edilir, doğmasına gelişmesine izin verilir. Kör alan kurgusuna göre, kır; kentler tarafından gölgede bırakılan alanlardır (Lefebvre 2015). Kent yaşamı ve kentleşmenin cezbedici yeniliklerinden ötürü eski olan kır önemsizleşir, oysaki kır insanoğlunun temel mekanıdır.

Varoluş mekanı olarak kır, insan ve doğanın birbiriyle etkileşiminin en özgün oluşumlarını bünyesinde barındırmasına rağmen, sahip olduğu zengin doku ve izler dolayısıyla kent ile olan ilişkisi üzerinden değerlendirilmemesi gereken bir olgudur. İnsanların kırsal alana olan sahiplenici eğilimleri var gibi görünse de ‘kent dışında kalan araziler’ gibi basit tanımlar ile kırsal alan ve ürettiği peyzajlara üstün körü bir bakış açısıyla bakıldığı görülmektedir (Erdem Kaya 2018).

Dünya’da 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra önemli değişimlere uğrayan kent kavramı, kentleşme olgusu ile birlikte büyük bir ivme kazanmıştır. Ana kentin çevresini daha fazla etkilemesiyle başlayan, nüfus artışının yanı sıra mekânsal büyümede görülen bu değişim; metropolitenleşme olgusu ve kentlerin yerleşik sınırlarını aşarak, kırsal alanlara sıçrayışlarla, kesintili ve boşluklu olarak geniş alanlara yayılma şeklinde ortaya çıkmıştır. Büyümenin kentin içyapısına ve çevresine etkileri bilim insanları tarafından yıllardır tartışılmaktadır. Bazı bilim insanları, büyümeyi faydalı ve gerekli görürken, bazıları çok fazla çevresel olumsuzluklar nedeniyle büyümenin denetlenmesi ve sınıflandırılması gerektiğini savunmaktadır (Özdemir 1993).

Kent kavramından metropoliten kent kavramına doğru yaşanan büyüme için, bilim insanlarının ikilemleri yeni kent olgularının doğmasına da sebep olmuştur. Büyüme; özellikle 2000’li yıllardan sonra, Türkiye’nin en kalabalık şehri olan İstanbul Metropoliten kentinde, çevresel bir tehdit olarak görülen saçaklanma kavramını doğurmuştur. Saçaklanma, kent çeperinde kırsal alan ve kırsal alana ait özelliklerin değişmesine yol açmıştır.

Bir ülke ya da bölgenin ekonomisindeki hareketsizlik çeperde bulunan kırsal nitelik taşıyan arazi fiyatlarının düşmesine sebep olur ve kentin uç kısımlarında arazilerin uygun değerlere satılmak istendiği görülür, ekonomi tekrar rayına oturduğunda ise bu arazilerde konut gelişimi görülecektir (Küçük ve Kubat 2016). Türkiye’de 2000 yılında yaşanan ekonomik krizi takip eden yıllarda; İstanbul Metropoliteni kırsalında artan konut alanları, araç kullanımının fazlalaşması, teknolojik gelişimlerin inşaat sektörüne etkileri ve yerel yönetimlerin kırsal alanlara hizmet götürme eğilimi ile bu bölgelerde gayrimenkul sektörünü geliştirmiştir.

2009 yılında İBB tarafından hazırlanan 1/100.000 ölçekli İstanbul ÇDP’na göre; 2007 TUIK verileri, İstanbul nüfusunun 12,5 milyonu geçtiğini, değişik yöntemlerle yapılan çalışmalarda 2023 yılı için nüfus gelişiminin mevcut dinamikler ve eğilimlerle devam etmesi durumunda 22-25 milyonu bulacağını göstermektedir. Ancak 2023 yılı için, *‘çevresel sürdürülebilirlik çerçevesinde; doğal eşik analizi, nüfusa bağlı çalışma ve konut alanı hesaplamalarının sonucunda, İstanbul için 16 milyon nüfus öngörülmektedir’* şeklinde belirtilmektedir (Anonim 2009b). 2019 yılında nüfusu 15 milyonu geçen İstanbul metropoliten kentinde, konut gelişiminin doğal ve kültürel kaynakları içerisinde barındıran kırsal peyzajı etkin ve açık şekilde etkilediği görülmektedir.

Türkiye’de 1980 yılından sonra yapılmış olan üst ve alt ölçekteki planlamalar kapsamında; bu planlamalar için yetkilendirilen kurumlar, yetkilendirme düzeyleri, planlama yaklaşımı ve yerel yönetimlerin imar odaklı yaklaşımları önemli tartışmalar yaratmıştır (Sönmez 2015). Nüfus artışı ile birlikte gelişen kentleşmenin kırsal alana doğru büyümesinin doğru planlama stratejileriyle korunması beklenirken; İstanbul’un da içerisinde yer aldığı 13 ilde, kır ve kent arasındaki sınırların ortadan kaldırılması adına en önemli yasa 2012 yılında yürürlüğe girmiştir. “Bütünşehir Yasası” olarak da bilinen 6360 sayılı *“On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”*; köylerin mahalleye dönüşmesiyle köy tüzel kişiliği yerini mahalle tüzel kişiliğine bırakmıştır. Köyün kullanım hakkına sahip olduğu orman ve mera varlığı belediye hukuku kapsamına geçirilmiştir (Hazar 2017). Bu kanunla beraber düzenlenen yetkilendirilmeler ile doğal ve kültürel kaynaklarının değişime uğrayıp, yıpranacağı açıkça görülmektedir.

İstanbul’un kentleşmeye elverişli hale gelmesini sağlayan unsurlar nedeniyle yerleşmelerin her geçen gün arttığı gözle görülür bir gerçektir. Gerek yasal düzenlemelerle,

gerekse kaçak yapılaşmaya göz yumulması ile oraya çıkan yapılaşma İstanbul Metroliten kentindeki ekolojik yapıya zarar vermektedir. Kentleşmenin görünürlüğünün daha fazla olması sebebiyle kentleşmenin ekolojiye verdiği zararlar direkt olarak kenti ve kentliyi etkilemektedir.

Doğal peyzaj alanlarını ardı ardına yutan İstanbul Metroliten kentinin kontrolsüz gelişimi günümüzde ortaya çıkmış bir problem değildir. İstanbul kentinin tarihine bakıldığında; sur içi kent ölçeğinden dönüşerek geldiği noktada, kent-kır ilişkisine etki eden yasal düzenlemelerle birlikte, kentsel olana eğilim şiddetle arttığı için özellikle İstanbul Metroliten kentinde imar odaklı anlayışla gelişip sıçramalar gösteren kentin kırsal alanlara ve kırsal peyzaj değerlerine birçok kez saldırdığı görülmüştür. 1950’lerde başlayan hızlı kentsel gelişim İstanbul Metroliteni, kırsal alan vasfı taşıyan doğal peyzajları olumsuz etkilemeye başlamış, bugün İstanbul Metroliten Alan çeperinin etki alanı; içme suyu havzaları, ormanlar, yaşam koridoru olan vadileri, kıyı alanlarını ve tarım alanları gibi korunması gerekli doğal kaynakları tehdit eden boyuta ulaşmıştır.

İstanbul Metroliteni çeperindeki arazilerin kentsel yapılaşmaya açılarak konut alanlarının artmasında; bu alanın kent karmaşasından uzak, kırsal etkisinde olması, yeşil alan miktarının kente göre daha fazla olması ve teknolojik gelişmelerin bu alanları ilgi çekici hale getirmesi gibi faktörler aktif rol oynamaktadır. İstanbul Metroliteni kent çeperindeki yerleşimler; artan nüfus ihtiyacını karşılayan alanlar olmasının yanı sıra, iç göç veya ikincil konut alanı olarak tercih edilmektedir. Kırsal peyzaj alanları; Özhancı ve Yılmaz (2017)’ye göre *‘temelde tarımsal faaliyetler ile çeşitli ekonomik faaliyetlerin de yer aldığı, ülkesel ölçekte fayda sağlayan peyzajlar olmasının yanında, kültürel desenin ve toplumsal dinamiklerin korunması açısından önem taşıyan alanlar’* olarak yapı yasağı ya da sınırlama getirilen alanlar olduğu halde tehdit unsuru haline gelmiştir.

1.1 Amaç ve Hipotez

Bu çalışmada, İstanbul Metroliten kent çeperlerinde gelişme gösteren yerleşimlerinin, gelişim süreçlerinin analiz edilerek, kırsal peyzaja etkilerinin Büyükçekmece Karaağaç Mahallesi örneğinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma; *‘metroliten kent çeperlerinde, kentsel saçaklanma veya yayılma şeklinde gelişme gösteren yerleşim alanları, doğal ve kültürel özellikleri içinde barındıran kırsal peyzaj alanlarını tehdit etmektedir’* hipotezi üzerine kurulmuştur.

1.2 Kaynak Özetleri

Sayın (2018) tarafından yapılan çalışmada; İstanbul sınırları içerisinde yer alan su havzalarında yapılmış ve yapılması düşünülen ulaşım planlamalarının çevresel etkileri irdelenmiştir. Bu kapsamda, Terkos, Büyükçekmece, Alibey, Sazlıdere, Elmalı, Ömerli ve Darlık içme suyu havzalarının arazi kullanımı, ekosistem özellikleri, havzalardaki mevcut ve potansiyel ulaşım aksları ve özellikleri ile havzanın plan ve yönetmeliklerdeki yeri incelenerek mevcut durum tespit edilmiş, analiz ve değerlendirmeler yapılarak öneriler sunulmuştur. Su havzalarından geçmek zorunda olan ulaşım projelerinin, havza ekosistemine ve doğal kaynaklara zarar vermeden çevreye duyarlı bir planlama anlayışı ile hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır. Bilimsel temele dayanmayan, belirli bir uzaklığa bağlı koruma anlayışından vazgeçilerek, su havzalarının her birinin kendine özgü yapı ve karakterinin belirlenmesi ve buna göre her havza için ayrı modellemeler yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Köse (2016), *“Kırsal Yerleşim Peyzaj Karakter Analizi ve Değerlendirmesi: Ankara-Çankaya İlçesi Evciler Mahallesi Örneği”* başlıklı çalışmada; kentlerin, çeşitli ihtiyaçlara yönelik artan baskı nedeniyle çeperlerine doğru genişleme gösterirken kırsal alanlardaki yerleşimleri de olumsuz yönde değiştirip dönüştürdüğüne, bu bağlamda peyzaj karakteri dikkate alınmadan oluşturulan yerleşimlerin ekolojik dengeye ve kültürel değerlere zarar verdiğine dikkat çekilmektedir. Bu kapsamda, yerel ölçekte kırsal yerleşim peyzaj karakteristiği çalışmalarına katkı sağlamak amacı ile, Ankara - Çankaya ilçesi Evciler Mahallesi peyzaj karakteri incelenmek suretiyle kırsal peyzaj karakterinin değerlendirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Kantürer (2016) yapmış olduğu çalışmada İstanbul’un maruz kaldığı farklı politik ve ekonomik ideolojilerle büyüyerek ve dönüşmeye devam ettiği süre içerisinde, çeperinde yer alan çalışma alanı örneğinde işlemiştir. Kırsal yerleşmeler ve kırsal arazilerin dönüştürmeden geliştirmesine ve ekonomik sürdürülebilirliğe katkı yapmasını sağlayarak özgünlüğünü koruyabilmesine yönelik fikirlerin önünün açılması hedeflemiştir.

Nas (2016) *“Kentleşmenin Tarım alanlarına etkisinin yasal ve yönetsel açıdan irdelenmesi: Denizli Örneği”* başlıklı çalışmada; birçok etken ve bu etkenlere bağlı olan değişkenlerin kentleşmeye olan etkisi araştırılmış ve kentsel yayılma ve saçaklanmanın tarım alanlarına etkisi incelenmiştir.

Akdoğru (2014) “*Kentleşme Sürecinde Kırsal Yerleşmelerde Yaşanan Peyzaj Değişimlerinin İrdelenmesi*” başlıklı çalışmada yayımlanan kent yerleşmelerinin doğal kırsal alanlar üzerindeki etkileri saptanarak koruma ve kullanıma yönelik çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Ekinci (2013) tarafından yapılan çalışmada; su kaynaklarının havza ölçeğinde katılımcı ve bütünlük bir anlayışla yönetimi amacıyla öncelikle, havza yönetimi kavramı ve yaklaşımlarından yola çıkarak, politikaları ve bazı ülkelerdeki havza yönetimi uygulamaları, ülkemizdeki yasal ve kurumsal yapı, İstanbul’un su kaynakları ve yönetimi incelenmiştir.

Yorulmaz (2013), çalışmada; metropoliten kentlerin gelişme alanlarına yayılması ve çeperleri aşarak kırsal alanlara yapmış olduğu baskıların oluşturduğu mekansal süreçlerin Antalya Metropolitan Kenti örneğinde tanımlamış ve irdelenmiştir.

Erdem (2012) çalışmada; kırsal yerleşimin "peyzaj kimlik özelliklerinin" anlaşılması için değerlendirme matrisi önermiş, bu matrise göre kırsal yerleşimlere yönelik kararların doğru alınacağına dair incelemeler yapmıştır.

Akseki (2011), “*Kentsel Yayılmanın Tarım Arazileri Üzerindeki Etkisi, Konya Kenti Örneği*” başlıklı çalışmada; kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan kentsel yayılmanın etkilerini ve çalışma özelinde Konya kentinde kentsel yayılma sonucu yapılaşmaya açılan tarım topraklarını incelemiştir.

Tekin (2010) tarafından yapılan çalışmada; İstanbul’un sekiz önemli havzasından biri olan, içerisinde bulundurduğu yerleşim alanları itibarıyla nüfus ve sanayi oluşumunun en fazla olduğu yerlerin başında gelen Büyükçekmece Gölü Havzası özelinde; hızlı, denetimsiz ve düzensiz kentleşme ve tarımsal kaynaklı sorunlar ortaya konulmuş ve alınması gereken önlemler belirlenmiştir.

Sofu (2009), “*Büyükçekmece Gölü ve Yakın Çevresinin Ekolojik Planlamaya Yönelik Peyzaj Analizi*” adlı tezinde; Büyükçekmece Gölü’nün doğal, kültürel ve tarihi değerlerinin tespit edilmesi, bölge ile ilgili sorunların tanımlanması ve çözüme yönelik bazı önerilerin sunulması hedeflenmiştir. Çalışma alanının ekolojik planlama ilkeleri doğrultusunda doğal ve kültürel çevresinin peyzaj karakteri ortaya konulmuştur.

Sarioğlu (2005), "*Mekansal Büyümenin Kentsel Çeper Üzerine Olan Etkisi: İzmir-Seyrek Örneği*" başlıklı çalışmasında temel amaç; makroformu yağ lekesi biçiminde gelişen ve saçaklanarak büyüyen bir kentin çeperinde oluşan yeni mekansal gelişimleri saptamak, bu gelişmelerin analiz çalışmalarını yapmak ve bu analiz çalışmalarının doğrultusunda elde edilen bilgileri sentezlemektedir.

Güngör Özçevik (1999) tarafından yapılan çalışmada; Metropoliten Alan Planlamasında 'plan' ve 'yönetim' sınırlarının yeniden tayinine katkıda bulunabilmek ve çeperde planlama politikalarını belirleyebilmek amacıyla, İstanbul Metropoliten kentinde yer alan çeper yerleşmelerin sosyo-demografik, ekonomik, yönetsel ve fiziksel yapılarının oluşumunda etkin olan faktörlerin ve çeperdeki saçaklanmanın niteliği araştırılmıştır.

Özdemir (1993), "*Metropoliten Kent Çeperinde Mülkiyet Örüntüsü Değişim Süreci-İzmir Örneği*" başlıklı çalışmasında; metropoliten kentlerimizin çeperlerinde yer alan alanlardaki arazi mülkiyeti olgusunun zaman içindeki değişim biçiminin genel özelliklerinin, bu süreçte etkin olan değişkenlerin, bu değişim süreci ile oluşan arazi kullanım biçimi ve fiziki planlama arasındaki karşılıklı ilişkileri incelemiştir.

Araştırma konusuyla doğrudan ya da dolaylı alakalı çok sayıda kaynak bulunmuştur. Ancak araştırma alanı ile ilgili daha önce yapılmış bilimsel araştırmaya rastlanmamıştır. Bulunan kaynaklar arasında yapılan değerlendirmede çalışma için kullanılan kaynakların çoğu metropoliten kent çeperinde yaşanan değişimleri incelemiştir. Bu çalışma, metropoliten kentlerde yaşanan büyüme sonucu kırsalda ortaya çıkan saçaklanma alanlarının oluşmasında değişen politik yapıların ve ekonomik faktörlerin etkilerini yarattığını araştıran çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Ancak, kırsal alandaki değişimler ve etkileri inceleyen çalışmalar olmasına rağmen, çalışmanın yürütüldüğü İstanbul Metropoliten kentindeki benzer nitelikleri içeren bir alanda yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER

Çalışma amacı ve sınırları belirlendikten sonra araştırmanın anlaşılabilir olması için kuramsal temeller bölümünde; metropoliten kent ve alt bileşenleri, peyzaj karakteri, kırsal peyzaj, kırsal peyzajın alt bileşenleri ve örneklem alanın bir parçası olduğu havza kavramı ile ilgili tanımlara yer verilmiştir.

2.1.Kente İlişkin Kavramlar

2.1.1 Kent kavramı

İnsanların tarımla uğraşmaya başlamasıyla yerleşik hayata geçiş başlamış ve yerleşik hayata geçiş medeniyetin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. İnsanlar küçük gruplar halinde yaşarken gelişerek büyük grupları oluşturmuş ve kentler meydana gelmiştir. İlk kent oluşumları Mezopotamya'da görülürken, yerleşik hayata geçilen dönemde tarımsal amaçla aynı toprak üzerinde yaşayan insanların yaşama siteleri oluşturduğu görülmüştür. Siteler tam anlamıyla kent merkezi olmasa da, ilerleyen zamanlarda Mısır'da Nil, Hindistan'da İndus ve Çin'de Sarı Nehir kentleri tarıma elverişli alanlar olması nedeniyle oluşmuştur. Orta Çağ'da ise kentler savunma amacıyla kurulduğu için, orta çağda kentin tanımı için “sur” ve “kale” terimleri düşünülmüştür. Avrupa'da kentlerin oluşması ve kent gelişimi antik Yunan kentlerinin (polis) ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Ertürk 2017).

Yunancada kent karşılığı olan “polis” teriminden türeyen kent kelimesi İngilizce “city” ve “urban” anlamındadır. Kelimenin Arapça anlamı medenidir. Türkçede medeni kelimesi, “kentlileşmiş, kırsallıktan kurtulmuş ve uygar” anlamında kullanılır. Birçok dilde kent kelimesi ile uygarlık sözcüğünün köken ilişkisi olduğu görülmektedir. Uygarlık kelimesinin İngilizcede karşılığı “civilization” ile yine İngilizce “city” kelimesinden türemiştir (Yenigül 2009).

Ülkemizde, Toplumbilim Terimleri Sözlüğü'nün 1970'te yapmış olduğu tanıma göre kent; sanayi ve ticaret etkinliklerine ve tarım dışı etkinliklere dayalı, nüfusu 10.000'den fazla olan yerleşim olarak tanımlanmıştır (Ozankaya 1975). Ardından; 1980 yılında Kent Bilimleri Sözlüğü'nde kent sözcüğü; devamlı gelişim halinde olan ve toplumun sosyal gereksinimlerini karşılayabildiği, köylere nazaran nüfusu fazla olan ve küçük komşuluk birimlerinden meydana gelen yerleşim olarak tanımlanmıştır (Keleş 1980). Toynbee (1985) ise, “kendi

yiyeceğini arttıramayan, ancak yiyecek için kırsalla değiş tokuş yapabilen, mal ve hizmet sağlayabilen bir nüfus yoğunluğu ve bu nüfus yoğunluğuna ait barınma yapılarından oluşan küme” olarak kent kavramını tanımlamıştır (Yorulmaz 2013).

Kenti, geleneğe dayanan ekonomi anlayışının benimsenmediği, farklı meslek gruplarının oluştuğu, örgütlenmenin önemli olduğu ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerleşme alanları olarak tanımlamak sosyolojik açıdan doğru olacaktır (Yahyagil 1998). Kentler çok ortaklı ve birçok farklılığın olduğu yerler olduğu kadar aynı zamanda ortak mücadele edilen yerler olmuşlardır. Kenti oluşturan güç kategorileri; kentte yaşayanlar, farklı politikalar, ekonomik aktörlerin aktiviteleri ve arazi kullanımı seçimleridir (Gökür 2008).

Bir kenti, belirli bir bölgede yaşayan insan sayısına göre tanımlamak, insanların sayıldığı yasal veya politik olarak tanımlanmış alanların kullanılması anlamına gelmektedir (Berger 1978). Kentler; belediyelerin idari sınırlar içerisinde, ait oldukları belediye hizmetlerinden yararlanan, ekonomisi ağırlıklı olarak sanayi ve hizmet sektörü tarafından desteklenen, farklı statü ve kültürlerde insanların birlikte yaşadığı alanlar olarak tanımlanmaktadır. Kent vasfını kazanabilmek ve yaşanabilirliğini arttırmak için, fiziksel altyapının gelişmiş olması gerekmektedir. Bu yüzden, toplum ihtiyaçlarını karşılamak için dini tesisler, eğitim kurumları, sanayi ve ticaret alanları, farklı sosyal statülere göre farklılık gösteren yaşam alanları, rekreasyonel yeşil alanlar ve tanımlı ulaşım ağları olmadan bir yerleşim için kent tanımı yapılamaz (Yenigül 2009).

Kent, çeşitli zümre ve nitelikte milyonlarca insanın algıladığı bir obje olmayıp, kurucuların kendi nedenlerinden dolayı yapıyı devamlı olarak değiştirmesiyle oluşmuş bir üründür (Lynch 1960). Bu yüzden ki, üretim başlayıp insanların artanları değiş tokuşla çeşitlendirmeye başladığından beri kentler oluşup gelişmiş ve dolayısıyla kent tanımı da gelişip durmaktadır (Bektaş 2016).

2.1.2 Metropoliten kent

İngilizce karşılığı “metropol” olan ve “metropolis”, “metropoliten” gibi sözcüklerle açıklanmaya çalışılan büyükşehir veya anakent kavramı (Yorulmaz 2013), ilk olarak 1855 yılında Londra’da “Metropolitan Board of Works” daha sonra 1898’de ABD’de “Boston Metropolitan Park Commission” gibi yerel kurum isimlerinin önünde kullanılmıştır. 1910 yılı genel nüfus sayımında, merkez kent nüfusunun 50000 olması ve çevrelenen alan ile birlikte

150 kişi/mil² yoğunluğu içermesi ölçüt alınarak “metropolitan district” ifadesi ilk olarak ABD’de kullanılmıştır. Türkiye’de ise 1950’lilerde kentleşmenin gelişmeye başlamasıyla ve nüfusunun bir milyonu geçmesi, nüfus ölçütüne göre İstanbul’u ülkemizin metropolitan kenti yapmıştır (Demir ve Çabuk 2010). Şekil 2.1’de İstanbul’un 1950’lere ait fotoğrafında İstanbul tabelasında nüfusun bir milyonu geçtiği görölmektedir.

Şekil 2. 1 İstanbul'un 1950’lilerin başında Edirnekapı tarafı girişi (Anonim 2016a).

Sanayi devrimi, kentlerde niteliksel-niceliksel değışim ve gelişime sebep olmuştur. Kentler, değışimler sonucu oluşan alışılmış kentlerin bir türü yerine, değışik bir formu olan “metropolitan kent” olarak tanımlanmıştır (Güngör Özçevik 1999). Metropolitan kentin ana özelliği, merkez etrafında toplanmış ve sürekli büyüyen nüfusun geniş bir alanı kaplamasıdır. Merkez kent; geniş alanlara yayılarak fiziksel büyümesini gerçekleştirir ve metropolitan kent, genişlemiş bir kent ve çevresindeki uydu kentlerden oluşmaktadır (Çelikyay 2010).

Metropolitan alanları; topografya, havza, kıyı kenar çizgisi, tarım alanı, bölge parkı ve dere yatağı tarafından sınırlanan sonlu mekanlardır. Yasal düzenlemelere göre; ülkemizde

metropolitan alan tanımı 1.000.000'dan fazla nüfusu olan kentsel alanlar olarak tanımlanmaktadır (Tepe 2010).

Metropolitan kent kısaca; bir ülkenin ya da bölgenin çevresindeki tüm şehrsel ve kırsal topluluklara ekonomik, toplumsal yönlerden egemen olan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle olan her türlü ilişkilerinin sağlandığı büyük şehir olarak tanımlanmaktadır. Metropolitan kent veya metropol, diğer şehirler arasında lider şehir olarak aşağıdaki özelliklere sahiptir (Manavoğlu ve Ortaçşme 2015);

- Büyük bir nüfusu barındırır,
- Diğer şehirlerde olmayan ölçüde değişik servisleri bünyesinde bulundurur,
- Ülkenin sosyal, politik, ekonomik hayatında belirleyici rol oynayan yarattığı ekonomi ile geniş metropolitan alanlara yayılan alt şehir ya da uydu şehirleri yaratan ve onların üzerinde egemen özellikler gösteren bir şehrsel merkezdir.

Suher (1994)'e göre merkezden dışa doğru yönelen metropolitan kent üç parçayla incelenmektedir (Güngör Özçevik 1999):

- Çekirdek kent veya merkez şehir (country /central city)
- Yöre kent veya çevre yerleşmeler (suburbs)
- Saçaklanma alanları veya çeperler (suburban fringe).

Merkez kent; merkezi iş alanı, imalat sanayi ile ilgili alanlar, konut alanları ve açık alanlardan oluşmaktadır. MİA, kentin ve bölgenin hayatını etkileyecek tüm kararların alındığı, toplumun kontrol gücünün toplandığı, beyin gücünün yoğunlaştığı, bir fikir üretme ve değişiminin merkezidir (Güngör Özçevik 1999). Merkez kentin temel belirleyicisi, nüfus yoğunluğu olmakla birlikte verilen hizmetler, ulaşım ağı, uzmanlaşma ve örgütlenmenin fazla olması da merkez kentin tanımında önemli yer teşkil etmektedir. Aynı zamanda, kentler yaratan ve yarattıkları üzerinde etkisi olan kentsel merkezlerdir (Tekel 2000).

Çevre yerleşmeler veya yöre kentler, şehir merkezinden uzakta veya sınırlarına yaklaşık alanlarda bulunan çoğunlukla konut alanları niteliği taşıyan ve aynı zamanda imalat sanayinin büyük bölümünün merkez şehirden koparak yerleştiği alanlar olarak kabul edilmektedir (Tekel 2000). Alt kent olarak da ifade edilen bu alanlar, metropolitan kenti barındırdığı yeşil alanlarla rekreasyon amaçlı kırsal çevre avantajı sağlamasının yanı sıra

metropolitan kente bağımlı sosyal ve ekonomik etkisi altında bulunmaktadır (Güngör Özçevik 1999). Saçaklanma alanları ise; metropolitan alanın yayılma alanının sonunda, kırsal ve kentsel alanı ayıran bir sınırı tanımlamaktadır (Tekel 2000).

2.1.3 Kentsel saçaklanma ve yayılma

“Yayılma” terim olarak Amerikan Ulusal Plancılar Konferansı'nda Earle Draper tarafından 1937 yılında metropolitan kentlerin gelişme alanlarını kategorize etmek için kullanılmış, “estetik ve ekonomik olmayan yerleşim formu” olarak tanımlanmıştır. (Yorulmaz 2013)

Kentler özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra endüstriyel gelişmelere odaklı olarak merkezden çevreye doğru yayılmaya başlamışlardır. Endüstriyel üretim süreçlerinin ve hizmet sektörünün baskınlığı ile karakterize edilen ekonomik faaliyetler, çalışma ve barınma alanlarını kentsel alanların çeperlerindeki yöre kentlere iterek yerleşim örüntülerinin kentin çeperlerinde yoğunlaşmasını sağlamışlar (Yorulmaz 2013).

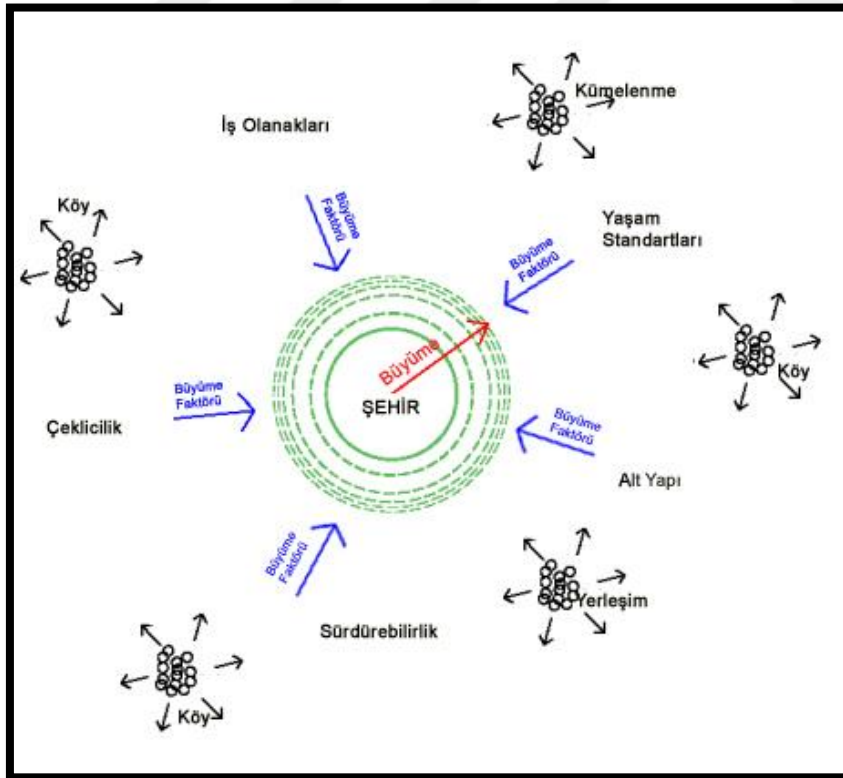
Kentsel yayılma kent çeperlerinde ve kırsal bölgeyi etkilediği zon içerisinde meydana gelir ve nüfus artışı ölçütü değildir. Kentsel yayılma ve saçaklanma daha çok kentin gerçekleştirdiği büyümenin tipolojisi üzerinden tanımlanmaktadır (Kantürer 2016). Özellikle 1920’li yıllardan sonra ise, ekonomik ve teknolojik gelişmeler ile kent çeperlerine ulaşım kolaylaştığı için metropolitanlerde nüfusun çevreye doğru patlaması şeklinde gerçekleşen kentsel saçaklanma gündeme gelmiştir (Kantürer 2016). Saçak terimi ise, kırsal ve kentsel arasında sınırdaki bir durum olduğunu düşündürmekte, aslında kentsel alanların çevresinde, kendisini çevreleyen ve kendisini gerçekten kırsal alan olarak ayıran bir sınırdaki yer almaktadır (Mukherjee 2018). Burchell 1998’ e göre; dolu alanların boş alan miktarına kıyaslanması, saçaklanmanın analiz edilmesinde kullanılan temel özelliktir (Tepe 2010).

Karataş (2007)’ye göre, metropolitan kentler çevre yerleşme olarak da tanımlanan yöre kentlere kadar genişlemeye devam etmektedir. Oluşan yerleşim; sürekli olmayan, arada boş alanların bulunduğu, kopuk örüntülerdir. Bu oluşum kentsel saçaklanma olarak adlandırılan büyüme biçimini oluşturmuştur (Akseki 2011). Saçaklanma alanı; metropolitan şehrin dağılma, yayılma alanının sonunu ifade etmektedir. Kırsal ve şehrsel alanı ayıran bir sınırdır. Merkez şehirden ve alt şehirlerden nüfusu çeken, özellikle gelişmiş ülkelerde

büyümenin, gelişmenin son yıllarda en fazla izlendiği şehirsal alan olduğu görülmektedir (Güngör Özçevik 1999).

Goodall (1974)' a göre çeperdeki yayılma düzeyi yapılaşmanın artış oranıyla anlaşılabilir. (Güngör Özçevik 1999). Şekil 2.2'de kentsel saçaklanmanın oluşma nedenleri şematik olarak ifade edilmiştir. Metropoliten kent çevre ve çeperinde yayılan bu yerleşmelerin oluşmasının nedenleri aşağıda verilmiştir (Yorulmaz 2013):

- Yaşayanların kent merkezinin sıkışıklığından kurtulmak istemeleri,
- Yöre kentlerin merkeze göre daha az nüfus yoğunluğuna ve yapılaşmaya sahip olması,
- Yöre kentlerin geniş ve açık alanlara sahip olması, planlı gelişme ile oluşturulması nedeni ile kent merkezlerine göre daha cazip olması,
- Yöre kentlerdeki barınma alanlarının kent merkezindeki barınma alanlarından daha büyük ve geniş olması,
- Kent merkezindeki arazi fiyatlarının yöre kentlerdeki arazi fiyatlarından daha yüksek olması,
- Kent merkezindeki yapılaşma maliyetlerinin yöre kentlere göre daha yüksek olması gösterilebilir.

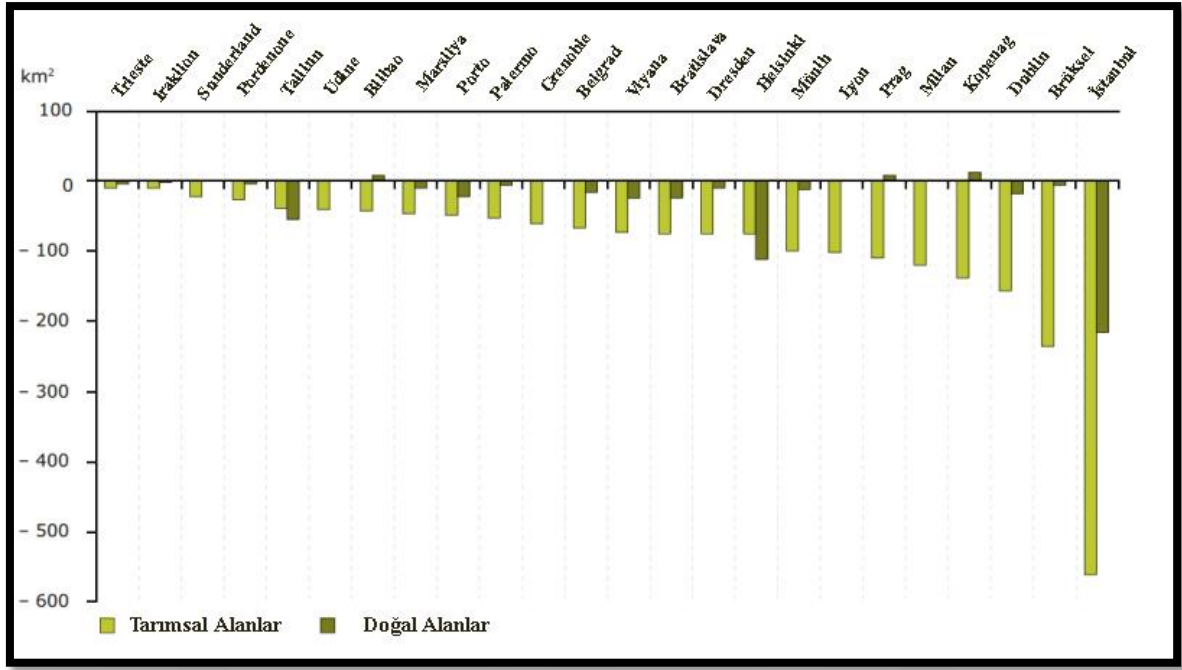
Şekil 2. 2 Kentsel saçaklanmanın oluşma nedenleri (Kaur 2008).

Yayılma terimi sayısız yoruma sahip olsa da, yayılmayı karakterize etmek için bir dizi özellik düşünülmektedir. Aşağıdaki maddeler yayılmayı tanımlamak için kullanılmaktadır (Handy ve ark 2002):

- Sınırsız dışa doğru genişleme
- Düşük yoğunluklu konut ve ticari yerleşimleri
- Sıçramalı gelişim
- Birçok yerleşim yeri arasında arazi kullanım gücünün parçalanması
- Özel otomobil araçları ile taşımacılığın egemenliği
- Merkezi planlama veya arazi kullanımlarının kontrolü olmaması
- Yaygın ticari gelişim
- Yerellikler arasında büyük mali eşitsizlik
- Farklı bölgelerde arazi kullanım türlerinin ayrılması
- Düşük gelirli hane halklarına konut sağlamak için çoğunlukla damlama veya filtreleme sürecine güvenmek; merkezi çekirdek dışında düşük gelirli hanelerin olması

Kentlerin çevresinde parçalanmış yerleşim birimleri ve buna bağlı olarak oluşmuş iş yerlerinin varlığı çok eskilerden beri bilinen bir durumdur. Kentsel saçaklanma, kent çeperlerinde endüstrileşme sonrası ve şehirlerin kaotik denebilecek duruma gelmesi sonucu oluşturmaktadır. Kentin çeperlerine doğru büyümesi, sıçraması ve genişmesi barındırdığı çelişkiler sebebi ile 21.yüzyılın en öne çıkan kent formu ve mekan planlama zorluklarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır(Kantürer 2016).

Kentsel yayılma günümüzde evrensel bir sorun haline gelmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde, sağlık ve hijyen sorunları nedeniyle sonuçlar potansiyel olarak hayati tehlike oluştururken, gelişmiş ülkelerin durumu gelişmekte olan ülkelere göre daha iyi olmasına rağmen gün geçtikçe kentsel arazilerin genişlemesiyle birlikte, sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Sonuçlar uzun vadede yıkıcı olabilir (Kaur 2008). Şekil 2.3' te 2006 verilerine göre; ülkemizde tarımsal ve doğal alanlar üzerindeki etkileri en fazla olduğu ilin İstanbul olduğu görülmektedir.

Şekil 2. 3 Yayılmanın, bazı Avrupa kentlerinde tarımsal ve doğal alanlar üzerindeki etkileri (Anonim 2008a).

European Environment Agency (EEA)'nın yaptığı değerlendirmeye göre; İstanbul kenti, tarımsal ve doğal alanlara en fazla etki eden kenttir. 2006 yılında yayınlanmış olan EEA Raporunda kentsel saçaklanmanın oluşturduğu doğal-çevresel etkiler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Anonim 2006b):

- Ulaşımla ilgili artan enerji tüketimi nedeniyle CO2 emisyonunun artması
- Kentle ilgili alt yapı gelişmelerinin doğal ekolojiiyi bozması
- Yaban hayatının göç yollarının kapaması ve doğal yaşam alanlarını daraltması
- Kıyı bölgelerinde ekosistem ve habitatta önemli olumsuz değişimlerin olması
- Günlük turistik geziler, transit trafik etkilerinin oluşturduğu popülasyonlarının kentsel tüketimleri
- Kentsel gelişime en yakın konumda olan tarım arazilerinin kaybı
- Yeni konut ve karayollarının tarım arazilerine doğru gelişmesi nedeniyle çiftçilerin değeri artan tarım arazilerini, farklı kullanımlar için satması
- Yenilenemez kaynakları, tarım arazilerinin ve biyolojik çeşitlilik üzerinde kayıpların olması.

2.1.4 Kent çeperi

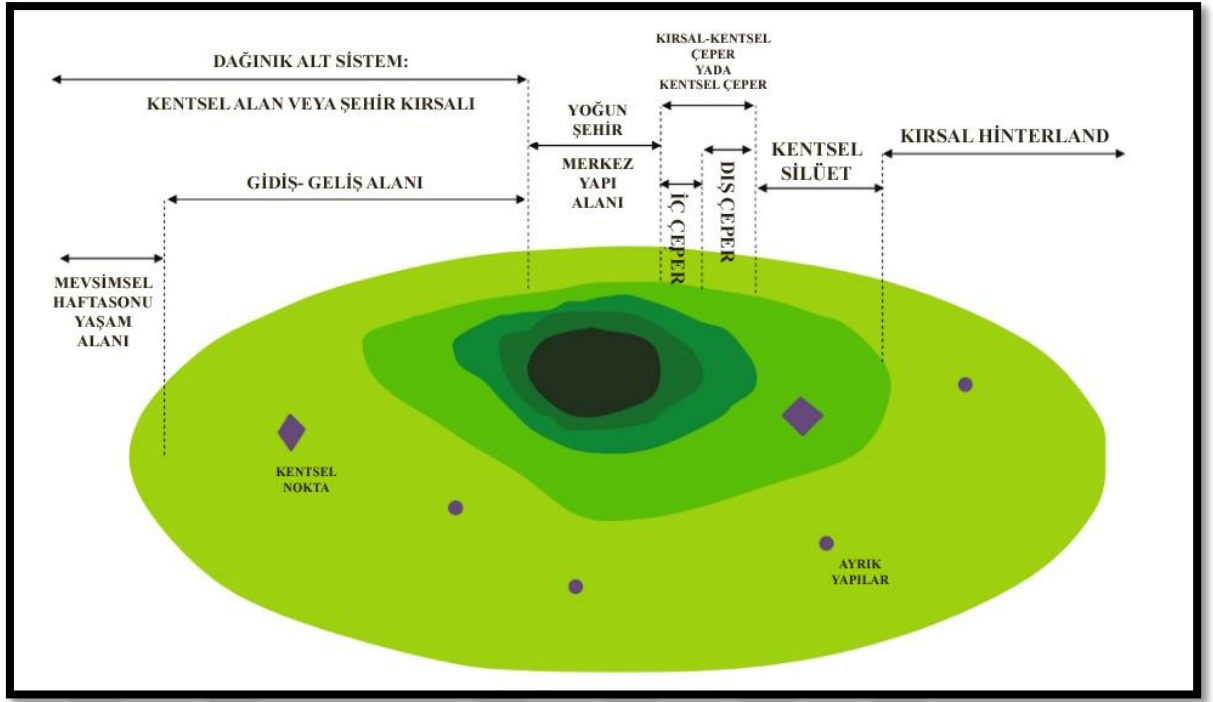
Çeper kavramı ilk kez 1937 yılında T.L. Smith tarafından ortaya atılmış ve “kent in yerleşik/bitişik alanlarının dışındaki yapılaşmış alan” olarak tanımlanmıştır. Bir peyzaj olgusu olarak, çeper alanı şehrine göre ve bir zamandan diğerine göre değişir (Mukherjee 2018). Kent çeperini tanımlamak adına farklı terminolojiler kullanılabilir ve bu terimler hem farklı bölgeleri ifade ettiği gibi aynı zamanda benzer alanları ifade etmektedir: “Periphery”, “rural urban fringe”, “peri urban areas”, “deskota regions” bu terimlerden bir kısmını oluşturmaktadır. Kent çeperi, kentin dış sınırı ve merkezinden uzaklaşmış bir parçası olmaktadır. Sınırları net olmayan bu alan ve kentin ekonomik aktivitelerine, nüfus ve konut yoğunluğuna bağlı olarak yer değiştirebilmektedir (Hazar 2012).

Kırsal çeper, kentsel çeper alanına bitişik, ortalama konut yoğunluğu tüm çeper alanının ortalama yoğunluğundan düşük olan daha yüksek oradan da tarım alanlarının ve yapılarının gözlendiği, nüfus artışında, arazi kullanım dönüşümünde daha düşük bir hızın gözlendiği alanlar olarak tanımlanmaktadır (Jain 2009).

Johnson (2001)’göre; çeper kavramını şekilsel olarak tanımlamak istersek kentsel alan ile yöre kent alanları ve kırsal hinterlandı arasındaki bölge olarak tanımlanabilir. Bu bölge bir geçiş alanıdır ve arazi kullanımı karmaşıktır. Bu karma kullanımları barındıran alanlarındaki kırsal yerleşmeler ve tarım faaliyetlerinin kentsel gelişim baskısı altında kalması çeperdeki en önemli sorunlardan biridir (Yorulmaz 2013).

Çeper terimi, kırsal ve kentsel alan arasındaki sınırı tanımlar. Kırsal-kentsel çeper, gerçek anlamda, dışa göre değişen nispeten dar bir bölge olmaktadır. Bir kentsel birimin siyasi sınırları içerisinde ne kentsel ne de kırsal niteliklere sahiptir. Çeper, bir kentsel birleşimin çeper alanı, fizyolojik ve ulaşım olanaklarına bağlı olarak tuhaf bir desen oluşturur. Böylece kırsal-kentsel özellikler birbirine karışmaktadır (Mukherjee 2018).

Çalışmaların bazıları, kırsal-kentsel çeperi iç ve dış çeperlere bölmektedir. Kırsal-kentsel çeperin iç kısmında sonunda kentsel kullanımı kaçınılmaz olduğu kesindir. Bu alanlar; arazini çoğunun yapım aşamasında olduğu veya kentsel amaçlı imarlı olduğu için kentsel dönüşüm için ileri bir aşamada olduğu görülmektedir (Csatári ve ark 2013). Şekil 2.4’ te kentsel bölgede çeperin şekilsel olarak açıklaması verilmiştir.

Şekil 2. 4 Kentsel bölgede çeper alanı (Mukherjee 2018'den Türkçe' ye çevrilmiştir).

Işık (1988) çeperde kırsal yerleşmelerin ve köylerin dönüşümünü şöyle özetler, tarımsal arazi kentsel arsaya dönüşür, araziler küçük parçalara ayrılır ve arazi spekülasyonu fazla olmaktadır. Bunların sonucunda tarımsal üretim azalarak yok olmaya yüz tutar ve bu köyler, kente göçen nüfusun ilk tercih ettiği alanlar haline gelir. Merkez kente gidiş-geliş yüzdesi yüksektir ve tarım dışı sektörlerde çalışanların oranı artar. Konutlarda da "kiracılık" görülmeye başlamaktadır (Sarioğlu 2005). Kısaca, kentsel çeper, kentsel ve kırsal alanların iç içe geçtiği alanlar olarak düşünüldüğünde, bir sonraki kentsel genişleme dalgasını bekleyen geçici ve kent merkezine göre yavaş genişleyen bir bölge olduğu söylenebilir(Mukherjee 2018).

2.2 Kır ile İlişkili Kavramlar

2.2.1 Kırsal alan ve kırsal yerleşme kavramları

TDK' na göre kırsal alan tanımı, kırsal bölge olarak yapılmıştır. Buna göre, 'az insanın barındığı, genellikle kır durumunda bulunan yer' olarak tanımlanmaktadır. Yine TDK' na göre kır ise, 'Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır.' olarak tanımlanmaktadır(Anonim 2006a).

Kent Bilimleri Sözlüğü' ne göre kırsal alan; üretim aktiviteleri tarıma bağlı, kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı alan olarak tanımlamıştır (Keleş 1980). OECD ülkelerinde ise, nüfus yoğunluğu km² başına 150 kişinin altında olan yerler kırsal alan sayılmaktadır. Bu tanıma göre kırsal alanda yaşayanların %50'den fazlasının kırsallığı baskın, %15-50'sinin önemli ölçüde kırsal, %15'inden azının kentsel özelliği baskın olarak sınıflandırılmıştır (Anonim 2011b).

1990'larda kırsal alanlar nüfusun az olduğu, ekonominin daha çok tarım üzerine kurulu bulunduğu, doğal koşulların ve geleneksel değerlerin hayatın şekillendirilmesinde etkin olduğu ve sosyal imkanların yeterince gelişmediği mekanlar olarak tanımlanmıştır (Yenigül 2009). Kızıloğlu 2006'a göre, kent niteliği taşıyan alanlara göre nüfusun az olduğu, tarımsal üretimin ana uğraşı olduğu yerleşim alanlarına kırsal yerleşim adı verilmektedir. Ülkemizdeki bu tip yerleşimler; insanlar tarafından çeşitli nedenlerle kurulmuş olup, günümüze kadar gelmiştir. Çoğu yerleşim, planlama ilkeleri göz önünde bulundurulmadan oluşmuştur (Köse 2016).

Kırsal alanlar, coğrafi olarak kentsel olmayan özellikleri, durumları ve uygulamaları tanımlayan terim olarak kullanılmaktadır. Ekonomik faaliyetler, nüfus yoğunluğu, toplumsal yapı, sosyokültürel özellikler ve çevre ilişkileri açısından kentsel çevrelerden farklılık gösteren, doğal koşullara uyumlu, geleneksel üretim teknikleri ile şekillenen peyzaj değerleri ile var olan özgün alanlardır. Kırsal yerleşme; kırsal alanın bir parçasıdır ve kırsal alanın içerisinde küçük birimleri ifade eder (Erdem 2012). İnsanları, göçebe hayattan yerleşik hayata geçerken; göçebe hayat sonrası oluşturdıkları kültürleri ile ekolojik zenginlikler ile doğaya uyum sağlayarak kırsal yerleşimlerini oluşturmuşlardır. Bu sebeple, kırsal yerleşimler içinde bulundukları peyzaj karakterleriyle tanımlı hale gelirler (Köse ve Şahin 2017).

Kırsal alan, kırsal yerleşim ve kırsallık kavramları birbiri ile iç içe olan ve çevresel kimlik, yaşam biçimi ve sosyal ilişkiler anlamında kentsel yaşantı ve kentsel çevrelerden ayrılan koşullar bütünü ifade etmektedir (Erdem 2012).

2.2.2 Kırsal peyzaj

“Peyzaj, manzara, görünüm anlamına gelen; Fransızca bir kelime olan “paysage” kelimesinden alınmıştır. İngilizce karşılığı olan “landscape”; ülke, arazi, doğa anlamına gelen “land” ve “scape” takısı ile arazi düzenleme anlamını taşımaktadır. Peyzaj, bir noktadan

bakıldığında görüş çerçevesi içine girebilen doğal ve kültürel varlıkların bir arada meydana getirdiği bir kompozisyon olarak tanımlanabilir (Korkut ve ark 2010).

Aran(1975)'te; kırsal peyzaj tanımında “insanın doğa içinde kentsel amaçların dışındaki faaliyetlerin ortaya koyduğu çevrenin görünümüdür’ ifadesini kullanmıştır (Köse 2016). IUCN’a göre kırsal peyzaj; kıyı ve denizle birlikte uyumlu olan arazi alanı, insanların zaman ve doğanın etkileşiminin zamanla önemli estetik, ekolojik ve / veya kültürel değeri olan ve çoğu zaman yüksek biyolojik çeşitliliğe sahip farklı bir karakter alanı yaratarak, bu geleneksel etkileşimin bütünlüğünün korunması, böyle bir alanın korunması, sürdürülmesi ve evrimi için hayati öneme sahiptir şeklinde tanımlanmıştır (Anonim 2003a).

Kırsal peyzajlar dinamikdir, geleneksel yöntemlerle, tekniklerle, birikmiş bilgiyle ve kültürel uygulamalarla üretilen ve yönetilen yerleri ve ayrıca geleneksel üretime yönelik yaklaşımların değiştiği yerleri kapsayan canlı sistemlerdir. Aynı zamanda kırsal peyzajlar, insanlık mirasının hayati bir bileşenidir. Aynı zamanda en yaygın devam eden kültürel peyzaj türlerinden biridir. İnsan toplumları için birden fazla ekonomik ve sosyal fayda, çok işlevli olma, kültürel destek ve ekosistem hizmetleri sunmaktadırlar (ICOSMOS 2017).

Kırsal peyzajlar, yoğun insan etkisinin olduğu kentsel alanlar ile doğrudan insan etkisinin olmadığı doğal alanlar arasındaki geçiş alanlarıdır (Kiper 2012). Koç ve Şahin (1999); kırsal peyzaj görünümü olan alanları, kentsel amaç güdülmeden faaliyet yapılan alanlar olarak tanımlarken, insanların doğayı sanayi, tarım ve rekreasyonel amaçlarla kullanabileceğini belirterek, kırsal peyzajların birbirinden farklı dört fonksiyonunu şu şekilde açıklamaktadır (Köse 2016, Cengiz Gökçe 2018):

- Kent ve sanayi bölgelerinde yaşayan insanlara rekreasyon ve dinlenme alanı
- Gıda üretim yerleri
- Köy el sanatları ve merkezileşmiş sanayi için yerleşim zemini
- Tarım ve diğer üretim-ekonomi dallarında aktivite gösteren insanların yerleşim alanı

Koçan (2012), kırsal peyzajların; yerkünün geleceği, insanlığın devamı ve gelecek kuşakların yaşam hakkını korumak açısından büyük öneme sahip olduğunu ve bu alanların kentsel ve doğal alanlar arasında tampon bölge görevi üstlendiklerini belirtmiştir (Balta 2018). Miras olarak kırsal peyzaj ayrıca ilişkili kültürel bilgi, gelenekler, uygulamalar, yerel insan topluluklarının kimliği ve aidiyetinin ifadelerini ve bu manzaralara geçmiş ve çağdaş

insanlar ve topluluklar tarafından atfedilen kültürel değerleri ve anlamları içerir ve insan doğasıyla ilgili teknik, bilimsel ve pratik bilgileri kapsar. Kırsal peyzajlar biyo-kültürel çeşitliliğin devam etmesine katkıda bulunan kültürel, manevi ve doğal nitelikleri kapsar (ICOSMOS 2017).

Ülkemizde, doğa koruma alanları, özel çevre koruma bölgeleri v.b. alanlar ilgili oldukları Bakanlıklar ve yasalar kapsamında ayrı ayrı koruma altına alınmış olmasına rağmen, kırsal peyzaj teriminin yasalarda ve Kültür Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun ilke ve kararlarında tam karşılığı bulunmamaktadır. Kırsal peyzaj kavramı; kırsal alan, doğa koruma alanları, özel çevre koruma bölgeleri gibi alanları kapsıyor olmasına rağmen hiçbir yasal mevzuatta anılmamaktadır (Ada ve Yener 2017).

2.3 Kentsel Büyüme ve Kırsal Dönüşüm

Kentsel büyüme, kentsel saçaklanma kavramına benzediği düşünülse de bu iki kavram arasında farklılıklar vardır. Kentsel büyüme, kent dinamiklerine dayanmaktadır. Nüfus, ekonomi ve yer seçimi temel ölçütlerdir. Metropolen kentlerin büyümesinin kentin fiziksel büyümesi olarak açıklanabilmesi için analiz edilmesi gereken unsurlar aşağıda verilmiştir (Yorulmaz 2013):

- Büyümenin mekansal ve işlevsel etkisi,
- Kentlerin çeperleşmesi,
- Yöre kentleşmenin ve yöre kentlerin mekansal ve işlevsel yapısı,
- Anakent ile çeper arasındaki etki.

Metropolen kentler, gelişme sürecinde geniş alanlara hızla yayılarak, etrafındaki kentsel ve kırsal topluluklara ekonomik ve toplumsal yönden egemen olmaktadır. Metropolen kentlerdeki doğal kaynaklar hızlı şekilde tüketilmekte, özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı nüfus artışı karşısında plansız ve denetimsiz büyüme ortaya çıkmaktadır (Sezgin ve Varol 2012).

Gelişmiş bilgi teknolojileri, analitik ve akılcı sistemler ile bilgi odaklı ekonomilerin birlikte çalışması; kentlerin, büyümelerini kendi başlatan yapılar olduğunu göstermektedir. Kentsel büyüme, kent makro formunu şekillendiren en belirgin özelliktir. Politikaların hiyerarşik düzende üst ölçek planlardan alt ölçek planlara aktarılması, ilkeli bir sistematik

içinde yukarıdan aşağıya, kent makro formunun istenilen ve sağlıklı bir şekilde oluşumunu, gelişimini sağlar (Seydanlıoğlu ve Turgut 2017).

Kırsal toprakların kentsel arsaya dönüşümüne neden olarak; nüfus artışı ve göç, talep, enflasyon, imar hakkı ve kullanım biçimi, ana başlıklar halinde gösterebilecek faktörlerdir (Nas 2016). Şehirlerin planlamasında çok zorunlu olmadıkça tarım nitelikli toprakların kentleşmeye açılmaması gerekmektedir. Ancak kentlerde yaşayan nüfus patlaması, zaman zaman verimli tarım topraklarının kentsel arsaya dönüştüğünü göstermektedir. Kentler, nüfus artışı ve göç nedeniyle büyürken, tarım topraklarını kent toprağına dönüştürmekte, tarımsal topraklar, imar hakları ve alt yapı koşulları yerine getirilerek, kent toprağı olarak yeniden üretilmektedir (Nas 2016). Kentsel büyüme gerçekleşirken, toprak ve mülk değerlerinin yükselmesi ve sabit sermaye varlıklarının üretim olanaklarının kullanılabilmesi beklentisi vardır. Bu nedenle, kentin gelişimi ve büyümesi desteklenmektedir (Akın 2007). Bunun doğal bir sonucu olarak da oluşan değer artışı ya da kentsel rant genelde görmezden gelinmiş olup, yalnızca arsa ve arazi düzenlemeleri uygulamalarında bir ölçüde kamuya dönüşü sağlanabilmektedir (Nas 2016).

Kentleşme süreci içerisinde, merkez dışarısında kurulan üst düzey teknolojiye sahip üretim birimleriyle merkez arasında kalan tarım arazileri ve kırsal yerleşimler değişim sürecine girerler. Ana yol çevresinde, eski kırsal yerleşim alanlarında ya da yakınlarında, yeni, düzensiz, değişik ve biçimsiz yerleşimler ve küçük işyerleri oluşmaya başlar. Daha sonrasında büyük yatırımlar ve vakıflaşmalar gerçekleştiğinde çeperde üst tabaka, orta tabaka konutlar, yerleşim alanları ve site yerleşimleri saçaklanma şeklinde gerçekleşir (Nas 2016). Kent çeperinde, tek işlevi konut olan dev yatakhane kentleri oluşur, bu kentsel mekanlar gelir gruplarına göre üç grupta oluşmaktadır (Yorulmaz 2013):

- Üst gelir / benzer gelir grubu ve kültür yapısına sahip grupları, kendilerinden farklı yaşamları olanlarla karşılaşmama isteğiyle doğan, kent dışında ancak saygın arazilerde özel güvenli sistemlerle korunan, yüksek duvarların ardında olan kapalı özel sitelere (gated communities) yerleşmektedir.
- Orta gelir grupları; kooperatifler yoluyla kent çeperine yerleşen gruplardır.
- Alt gelir grupları; bazen kırsal yaşamın devamı niteliğinde oluşabilen, daha çok kişisel mekanlarını kent olarak tanımlanan ya da tanımlanamayan alanlarda üreten gruptur.

Kentsel büyümeyi açıklayan tüm ölçütler, kentin işgücü talebini ve nüfus artışını gösterir. Bu yeni nüfus sosyo-kültürel ve ekonomik yapısına göre farklı kentsel alanlarda yer seçmektedir. Aynı zamanda mevcut nüfusun kent içerisindeki hareketleri mekânsal büyüme ve gelişim sağlar. Bu gelişim ise kentin çeperlerinden itibaren yayılmasına ve saçak alanlar oluşturmaya sebep olur (Yorulmaz 2013). Bunların yanı sıra kentsel büyümenin, çeperde gelişen kentsel alanları çekici hale getiren sebepler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Anonim 2002a);

- Daha düşük maliyetli toprak edinme ve doğaya daha fazla erişim imkanı,
- Daha bakımlı karayollarına ulaşım ve kentsel alanlarda yaşayanların aksine bakım hizmetleri için vergi ödemek zorunda olmama ve emlak vergilerinin düşük olması,
- Gürültü, kirlilik ve suçlardan bıkmış olan kentlilerin, çeper alanlarında temiz hava, açık alan ve daha yavaş bir yaşam temposuna sahip oldukları algısına sahip olması,
- Kırsal kesimdeki, insanların bir düzene bağlı olmadan yaşamakta özgür olması.

Birçok ülkede “kırsal” resmi olarak sadece kentsel tanımın kalıntısı olduğu için, kırsal dönüşüm ve kırsal toplumların kentleşmesi büyük ölçüde başarısız olmaktadır. Bu yanlış “Kırsal” tanımı, yanlış sınıflandırılması ve yanlış ölçümü, kentsel gelişim stratejileri ve politikalarının önyargısını sürdürmek için gerekli olduğundan için son derece politiktir, aynı zamanda, büyükşehir kentsel gelişim politikalarının temelinde yer almaktadır (Berdegúe ve Proctor 2014).

2.4 Büyükçekmece Havzası

Günümüzde stratejik önemi yüksek olan doğal kaynaklardan biri olan su, yaşadığımız yüzyılda dünyadaki gelişmelerin seyrini değiştirecek bir konuma gelmiştir. Yerküremiz en büyük havza olduğunu düşünürsek, en basit anlamda suyun havzalar içinde olduğu kanısına varılmaktadır. Su kaynağı okyanuslar olan yer küremizde karaları oluşturan kıtalar ise okyanusları beslemektedir. Okyanusları besleyen deniz havzaları içinde bu denizlere boşalan akarsu havzaları bulunmaktadır. Bir büyük akarsu havzası içinde de akarsuyun kollarından her birine ait alt havzalar olabilir. Bazen akarsular göllere, körfezlere veya lagünlere boşalır ve bunların havzaları bir araya gelerek bu kez göl, körfez veya lagün havzasını oluşturur (Mamunlu 2009).

İSKİ Yönetmeliğinde havza, " Bir akarsu, göl, baraj rezervuarı veya yer altı suyu hazinesi gibi bir su kaynağını besleyen yer altı ve yüzeysel suların toplandığı bölgenin

tamamıdır." şeklinde tanımlanmaktadır (Anonim 2011a). Havza; nehir, göl, körfez, baraj, okyanus vb. su kaynaklarına drene olan karasal alanlar olarak ifade edilirken, EPA'ya göre havza; su, tortu ve diğer materyallerin biriktiği, doğal sınırlar olarak tanımlanır (Ekinci 2013).

İstanbul Metropoliten kenti içme-kullanma suyunu sağlayan birçok havzaya sahiptir. İçme- kullanma suyu havzası ise; 28 Ekim 2017'e ait Resmi Gazetede yayınlanan, İçme- Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına dair yönetmelikte Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yapılan tanıma göre; "*İçme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan yerüstü ve yeraltı suyu kaynaklarının tabii su toplama alanı*" olarak tanımlanmıştır. İstanbul'un sahip olduğu havzalardan bazıları içme suyu sağlamaktadır (Anonim 2017b). İstanbul kentinin sahip olduğu üçüncü en büyük su kaynaklarından biri de, yıllık azami su biriktirme hacmi 148,943 milyon m³ olan Büyükçekmece havzasıdır.

Büyükçekmece Havzası, İstanbul kentinin batı (Avrupa) yakasında bulunmaktadır. Marmara Denizi kıyısına konumlanmış olan havza, Çatalca pennepleninin üzerinde yer almaktadır. Büyükçekmece Gölü Havzası 28°34° doğu boylamları ile 41°02° kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır (İmamoğlu 2017). Şekil 2.5'te gösterildiği gibi, havzanın doğusunda Küçükçekmece Gölü, batısında Silivri ilçesine bağlı Sinekli yerleşmesi, kuzeyinde Terkos gölü olan havza sınırları Çatalca, Büyükçekmece, Arnavutköy, Esenyurt ve Silivri ilçe sınırlarını içerisinde kapsamaktadır (Şenol 2013).

Şekil 2. 5 Büyükçekmece Havzası ve içerdiği ilçeler (Google Earth'den yararlanılarak hazırlanmıştır).

Yaklaşık 603km²'lik havza alanının %69,01'i tarım alanı, %13,26'sı orman alanları, %2,03'ü yerleşim alanı ve %15,7'sini göl, maden, çıplak toprak alanları kapsamaktadır (Sayın 2018). 2003-2009 yılları arasında havza içerisindeki bina sayısının yaklaşık %40 civarında artmış (özellikle gölün doğu kesimindeki Büyükçekmece-Çatalca yolu ve Türkoba çevresinde) gözlenmiştir. İstanbul Çevre Mühendisleri Odasının 2014'te yayınlanmış raporunda, 1987- 2007 yılları arasında orman alanlarının tarım alanlarına, tarım alanlarının ise genel itibariyle yerleşim alanlarına dönüştüğünü belirtmiştir (Anonim 2015b).

İSKİ 2017 Faaliyet Raporunda; Büyükçekmece havzasında İSKİ tarafından yapılan koruma çalışmaları aşağıdaki gibi belirtilmiştir (Anonim 2017c):

- Hazırlanan Havza Koruma Planı
- Kaçak Yapıların Tespiti ve Yıkımı Yapılan Yapılar
- Dikilen Ağaç
- Gerçekleştirilen Havza Denetimi

Büyükçekmece ve Melen Havzası Koruma Planı çalışmaları TÜBİTAK MAM (Anonim 2017c) ile yürütülen çalışma sonucunda 'Büyükçekmece Baraj Gölü Havza Koruma Planı' hazırlanmış ve 20.03.2019'da yayınlanmıştır. İçme Suyu Havzalarında 2017 Yılı Yapı Tespit ve Kaçak Yapıların Kaldırılması faaliyetleri kapsamında, toplam 41 adet yapının kaldırılması sağlanmıştır. İSKİ tarafından havza sınırları içerisinde 2017 yılına kadar 263.017 adet fidan dikilmiştir. Dikilen 29.042 fidan Akasya, Akçaağaç, Dişbudak, Fıstık Çamı, Sedir, Süs Eriği, Servi ve meyve fidanlarıdır. İçme suyu havzalarında kaçak hafriyat ve moloz dökümlerine engel olunması için sürekli kontrol ve denetimler yapılmaktadır (Anonim 2017c). Alınan tüm önlem, yapılan tüm denetimlere rağmen havzanın sahip olduğu genel çevre sorunlarına ilişkin yapılan akademik çalışmalar, sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışmalar ve çevre mühendisleri odasının raporları Büyükçekmece havzasının ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Ek 1'de verilmiş olan güncel Büyükçekmece Havza Koruma Planı 2019 yılında yayınlanmıştır. Çizelge 2.1'de koruma alanlarında hektar başına düşen kişi sayısı ilçelere göre verilmiştir (Anonim 2019a).

Toplam 37 yerleşimden oluşan Büyükçekmece Havzası nüfusu, farklı araştırmalardan elde edilen verilerin yorumlarına göre değerlendirilmiştir. 1985, 2000 ve 2017 yıllarındaki nüfus verilerine göre; 2017 yılına ait havza yerleşimindeki nüfus verileri havza nüfusu 1985-2000 yılları arasında %6,8 arttığı göstermektedir. 2000-2017 yılları arasında geçen 17 yılda ise; havza nüfusu %136,8 artarak 128.429 olmuştur (Anonim 2019b, Sayın 2018).

Çizelge 2. 1 Büyükçekmece havzasında imar planları yapımı ve revizyonlarında uyulacak hektar başına düşen kişi sayısı (Anonim 2019a).

Havzası	Belediye	Uzak Mesafe Koruma Alanı (Kişi/h)	Uzak Mesafe Koruma Alanı- Havza Sınırı Arası (Kişi/h)
BÜYÜKÇEKMECE	ARNAVUTKÖY	Merkez	40
		Kırsal	20
	BÜYÜKÇEKMECE		22
	ÇATALCA	Merkez	40
		Kırsal	20
	ESENİYURT		40
	SİLİVRİ		20

Büyükçekmece Gölü Koruma alanları ise; Göl Aynası Koruma Alanı, Yeşil, Kuşaklama Alanı-1, Yeşil Kuşaklama Alanı-2, Yakın Mesafe Koruma Alanı, Uzak Mesafe Koruma Alanı, Jeolojik Tabanlı Koruma Alanları ve Drenaj Beslenme Koruma Alanı olarak belirlenmiştir (Anonim 2019a). Şekli 2.7’de göl koruma alanlarının gösterilmiş olduğu koruma alanlarına ait Büyükçekmece Gölü Havza Koruma Planı Ek-2’de verilmiştir.

Havza üzerindeki insan ve araçların yoğun olarak hareket etmeleri toprakta sıkışma meydana getirmektedir. Bu sıkışma, suyun toprağa sızma hızını etkiler ve suyun toprak içinde dikey ve yatay hareketini engellemektedir. Büyükçekmece havzasında karşılaşılan en büyük sorunlardan biri arazi kullanımı değişimleri sonucu toprak üzerindeki değişikliklere de bağlı olarak yüzeysel akışta artışın ortaya çıkmasıdır (Alfars 2011).

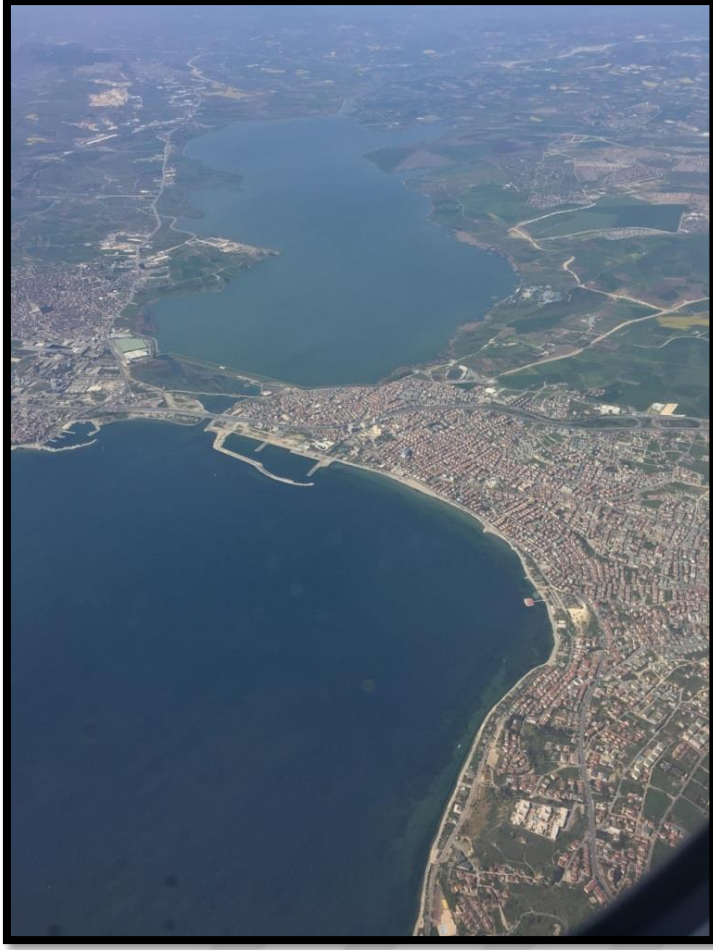
Bölgede; tarımda kullanılan, yağmur ve sulama suyuyla çözünen ve yüzey akışıyla göle karışan kimyasal ürünlerin ekolojik sürdürülebilirlik açısından tehlike oluşturduğu görülmektedir. Göl suyundaki nitrat, azot ve fosfor miktarının sürekli yükselmesi gölün uzun vadede zarar görmesine, su kalitesinin düşmesine dolayısıyla içme suyu kaynağı olma özelliğini yitirmesine yol açacaktır (Sayın 2018).

Büyükçekmece Havzasında, toprak kaynaklarının kirlilik seviyelerinin yükselmesine sebep olan endüstriyel kuruluşlar, yollar ve yerleşim alanlarının etkilerinin şehre yakın yerlerde daha fazla, uzak olan yerlerde ise daha az olduğu görülmektedir. Büyükçekmece Gölü ve çevresinde çinko (Zn), nikel (Ni), kadmiyum (Cd) ve bakır (Cu) konsantrasyonu seviyelerinin yüksek olduğu analizler sonucunda belirlenmiştir. Gereken önemler alınmadığı takdirde ağır metallerin artışı canlılara geçerek sağlıklarını olumsuz etkileyeceğinden havza ve

2009 yılında yayınlanan ÇDP Raporuna göre, İstanbul'da jeolojik açıdan yerleşmeye uygun olmayan alanlar olarak heyelan alanları, kumullar, erozyon alanları, %20 ve üzeri eğimli alanlar, dolgu alanları ve jeolojik açıdan riskli olan alanlar alınmıştır. Bu alanlar üzerinde yapılaşmış olan konut alanları, toplam konut alanları içinde %20,4'lük bir paya sahip olup, Avrupa Yakası'nda Büyükçekmece İlçesi'nde 3.019 hektar ile en geniş alanları kapsamaktadır. Büyükçekmece ve diğer su toplama havzaları için, 1.000 metrelik kuşağında kalan alanlar ile havzaları besleyen derelerin koruma kuşaklarını kapsayan alanlarda yapılaşma olmaması yaklaşımı doğrultusunda, havza içi yapı yasaklı alanlar olarak gösterilmiş, bu alanlarda her türlü yapılaşma yasak olup, ekolojik yapıyı ve su kalitesini tehdit eden kullanımlara izin verilmemektedir. Su toplama havzalarında, henüz yoğun yapılaşmanın bulunmadığı, ancak onaylı planı olan, yerleşime uygun alanlar için doğal ve kırsal karakteri korunacak alan kararı getirilmiş ve bu alanlarda tarımsal faaliyetler ile yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecek bağ-çiftlik evleri, hobi bahçeleri gibi kırsal nitelikli yapılaşmaların yer alması öngörülmüştür (Anonim 2009a).

2.5 Büyükçekmece Gölü

İstanbul ili Avrupa yakasında yer alan, İstanbul'dan Trakya'ya doğru E-5 karayolu 35'inci kilometrede bulunan ilçe, İstanbul'un Marmara denizinden küçük dar birer parçayla ayrıldığı iki gölünden birine sahiptir. Mimar Sinan'ın eseri olan Sultan Süleyman köprüsü kurulmadan önce gölün iki yakasına geçiş sallarla yapılmaktaydı. Diğer göl olan Küçükçekmece Gölü'ne göre daha büyük olan gölün büyük unvanını buradan aldığı bilinmektedir. Büyükçekmece ilçesi de bu gölün etrafında kuruludur (Alfars 2011). İçme suyu amaçlı kullanılan Büyükçekmece Gölünün güneyinde şekil 2.7'de görüldüğü gibi kentsel yerleşimler bulunmaktadır. Göl çevresi kuzeydeki geniş ovalara kadar büyük oranda tarım amaçlı kullanılmaktadır. Öte yandan gölün hemen batısında orta büyüklükte bir taş ocağı ve gölün güneybatısında çimento fabrikası bulunur (Anonim 2018b).

Şekil 2. 7 Büyükçekmece Gölü (Anonim 2019c).

Büyükçekmece Gölü, eski bir vadinin ağzının önce deniz suları altında kalarak koy haline geçmesi, daha sonra bu koyun orta kısmındaki darlaşma yerinin birikme yoluyla denizden ayrılarak, kuzeyinin lagün haline geçmesiyle oluşmuştur (Karakuyu ve ark 2012). Günümüzde İstanbul'a bağlı Çatalca ve Büyükçekmece ilçelerine kıyısı bulunmaktadır. Bölge İSKİ, TOB, ÇŞB, DSİ, İstanbul Valiliği, İBB, Çatalca Belediyesi ve Büyükçekmece Belediyesi sorumluluğu altında bulunmaktadır (Anonim 2019a). Baraj gölü, Büyükçekmece, Beylikdüzü, Esenyurt, Avcılar, Silivri, Küçükçekmece, Çatalca'ya su sağlamaktadır (Anonim 2017c). 620 km²'lik havza alanına sahip olan Büyükçekmece Gölünün İstanbul'a uzaklığı 50 km ve yıllık 100 milyon m³ su verme kapasitesine sahiptir (Ekinci 2013).

Büyükçekmece Gölünü besleyen derelerden en önemlileri Karasu, İnçeğiz, Sarısu ve Çakıl dereleridir (Sayın 2018). Mevsimlere göre kimyasal ve fiziksel özellikleri, değişiklik gösteren Büyükçekmece gölünde yağışlar nedeniyle göldeki tuz miktarı değişmektedir. Sonbahar mevsiminde besin tuzları az miktarda, fosfat ise yok olmasına rağmen, yaz mevsimi başlangıcında fosfat ve nitrit bulunmuştur (Şenol 2013).

Ramsar Sözleşmesi kıstaslarına göre kuş türleri bakımından uluslararası öneme sahip olan ve fosfor parametresi bakımından mezotrofik sınıfa giren Büyükçekmece gölünde kışı burada geçiren çok sayıda kuş bulunmaktadır (Sayın 2018). Elmabaş patka (*Aythya ferina*), Sakarca kazı (*Anser albifrons*) ve nesli tüm dünyada tehlike altında olan Sibiry kazı (*Branta ruficollis*) da burada kışı geçiren kuş türlerinden biri olmaktadır. Ayrıca bu alanda, özellikle kışın önemli sayılarda gümüş martı, baharda ise küçük martı ve Akdeniz martısı görülmektedir. Alanda kuluçkaya yatan önemli türler arasında Pasbaş patka (*Aythya nyroca*), Uzunbacak (*Himantopus himantopus*), Küçük balaban (*Lobrychus minutus*) ve Sumru (*Sterna hirundo*) yer almaktadır. Göç döneminde binlerce Leylek (*Ciconia ciconia*), Akdeniz martısı (*Larus melanocephalus*) ve Küçük martı (*Larus minutus*) konaklamaktadır. Büyükçekmece gölünde nesli küresel ölçekte tehlike altında olan adi tosağa (*Tesludo graeca*) için önemlidir. Ayrıca bölgesel ölçekte önem taşıyan Rhodeus sericeus amarus adlı iç su balığı yaşamaktadır. Gölde var olduğu bilinen 30 balık türünden, günümüzde 4'ü yabancı olmak üzere sadece 15 balık türü kalmıştır (Anonim 2013b).

1993-2003 yılları arasında İstanbul'un su ihtiyacı üç katı artmıştır. 15yy'dan beri şehre su sağlamakta olan yedi adet su kaynağından Terkos gölünün dışında, diğer su kaynakları genişleyen şehir tarafından yutulmuştur (Birsal ve ark 2003). Çalışma kapsamında elde edilen verilere göre;

- OECD değerlendirmelerine göre; 2008 yılında Küçükçekmece, Alibeyköy, Elmalı, Büyükçekmece, Ömerli gibi su rezervleri kalite sorunlarına maruz kalmaya devam etmektedir ve bu nedenle evlere dağıtılmadan önce önemli oranda arıtılması gerekmektedir(Anonim 2008a).
- Güyer ve İlhan (2011), Aralık 2007 ile Haziran 2008 zaman aralığında Büyükçekmece havzasındaki arazi kullanımı değerlendirilen ve su kalitesini incelenen gölün; su kalitesi, akarsuların çevresindeki köylerden gelen atık suların arıtılmaması nedeniyle tehlike altındadır. Dolayısıyla evsel atık sular suda yüksek seviyede nitrojen ve fosfor bulunmasına sebep olmaktadır (Kaya ve Kızıldere 2013).
- 2013 yılında gölün su kalitesi ikinci sınıf olmakla birlikte, hızla üçüncü sınıfa yaklaştığı da tespit edilen Büyükçekmece gölü korunacağı mümkün görünmeyen içme suyu temininin işlevi konusunda uyarıda bulunmaktadır (Kaya ve Kızıldere 2013).
- Büyükçekmece Gölü'nde anyonik deterjan miktarlarının değiştiği belirlenmiştir. Artan sanayileşme yüzünden parametrelerin gerileme eğilimi; klorür, fosfor, 2. sınıf iken, diğerleri 1. Sınıf su kalitesindedir (Şenol 2013).

- TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi tarafından hazırlanan Teknik Rapor (2015) Büyükçekmece Gölü'nün sularının büyük oranda çekildiği tespit etmiştir. Büyükçekmece Gölü havzasında yapılaşmanın devam etmesi durumunda gölü besleyen derelerin korunamayarak gerek su kalitesi gerekse miktarı yönünden giderek kullanılamaz hale geleceği uyarısı yapılmaktadır (Sayın 2018).
- 2017 yılı çevre durum raporuna göre Büyükçekmece Göleti'nin Denize Karıştığı Nokta ve Büyükçekmece Gölet'i için; Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliğinde tarafından tanımlanan “içme suyu olma potansiyeli yüksek, alabalık üretimi için ve cilt teması gerektiğinde kullanılabilecek su” yani 1. Sınıf Su (Yüksek Kalite)'dur (Anonim 2018a).

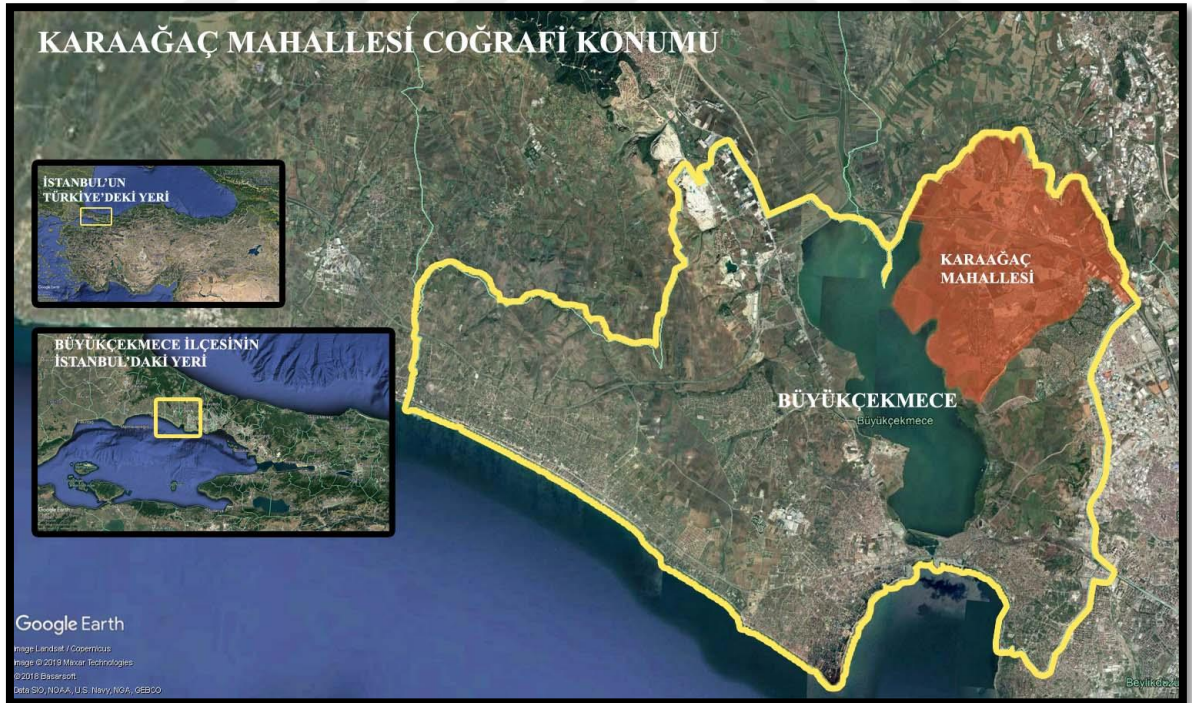
3.MATERYAL VE YÖNTEM

3.1.Materyal

3.1.1 Karaağaç mahallesi, coğrafi konumu ve diğer özellikleri

Coğrafi konum

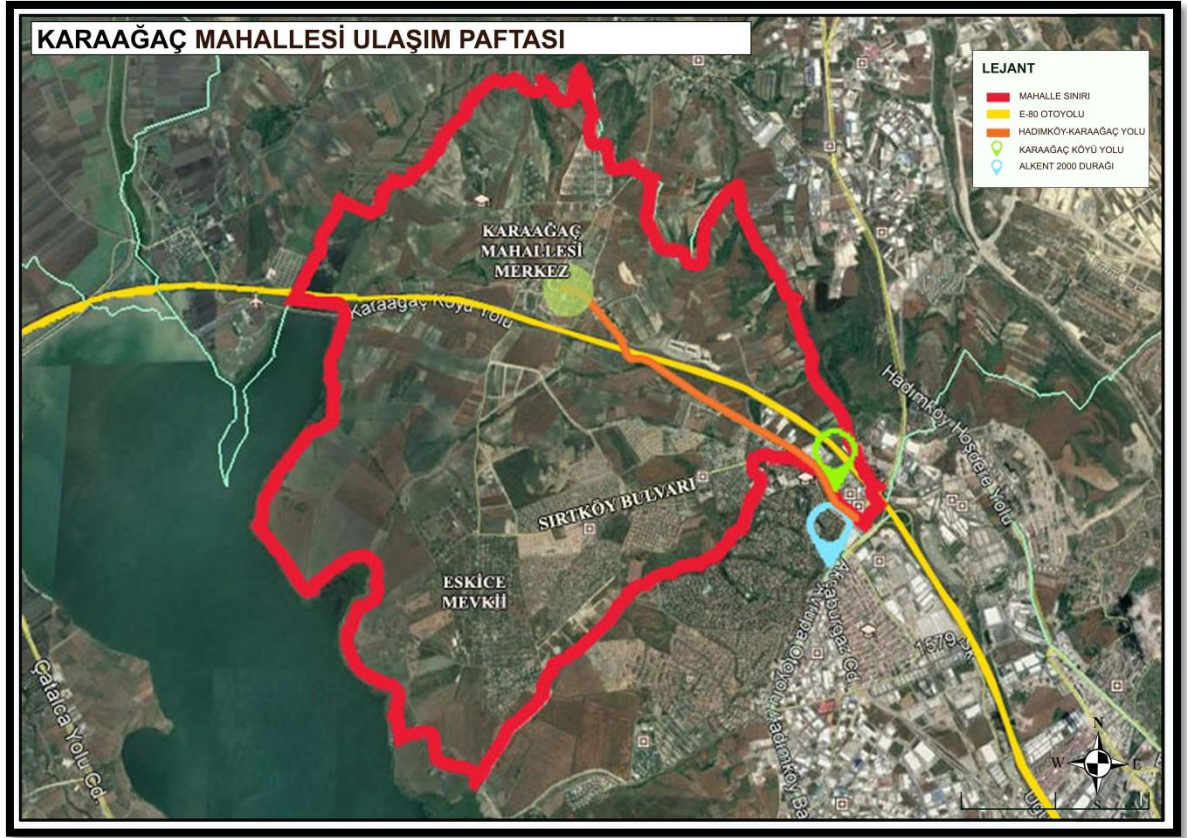
Araştırma alanı olarak; Şekil 3.1’de görüldüğü gibi İstanbul ili kent çeperinde bulunan Büyükçekmece ilçesi Karaağaç Mahallesi seçilmiştir. Karaağaç Mahallesi, Büyükçekmece Havzası içerisindeki konumu nedeniyle, bugüne kadar kent-kır niteliği göstermiş olan ve son yıllarda yerleşim alanlarının yoğun gelişim gösterdiği bir mahalledir. Karaağaç Mahallesi konumu ise 41° 6' Kuzey enlemi ve 28° 35' Doğu boylamında bulunmaktadır. Karaağaç Mahallesi bağlı olduğu Büyükçekmece ilçe merkezine 9 kilometre uzaklıktadır. Yaklaşık 29 km² alanıyla Büyükçekmece Belediyesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Çatalca (Bahsayış), Arnavutköy ve Esenyurt ilçeleriyle ve Büyükçekmece Belediyesi’ne bağlı Alkent 2000 Mahallesi ile sınır komşusudur. Büyükçekmece lagün gölünü içine alan bir yerleşimdir (Anonim 2015a).

Şekil 3. 1 Karaağaç Mahallesinin Türkiye ve İstanbul'daki yeri (Google Earth'den yararlanılarak hazırlanmıştır).

Ulaşım

Çalışma alanına Avrupa Otoyolu (E-80) üzerinden Hadımköy-Karaağaç yolunu kullanarak ulaşılmaktadır. Toplu taşıma ile Karaağaç Mahallesi'ne ulaşmak için; 418 ve HT18 otobüsleri kullanılmaktadır. Şekil 3.2'deki Karaağaç Mahallesi'ne ait ulaşım paftasında gösterildiği gibi iki adet otobüs durağı bulunmaktadır. Mahalle dışında ancak yoğun olarak kullanılan ve Avrupa Otoyolu üzerinde bulunan bir konumda bulunan durağa İETT otobüsleri 144B, 418 ve HT18 ile ulaşılabilir. Avcılar, Küçükçekmece ve Çatalca ilçelerinden kalkan minibüs hatları ile Karaağaç Mahallesi'ne ulaşılır.

Şekil 3. 2 Çalışma alanı ulaşım haritası (Google Earth verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır).

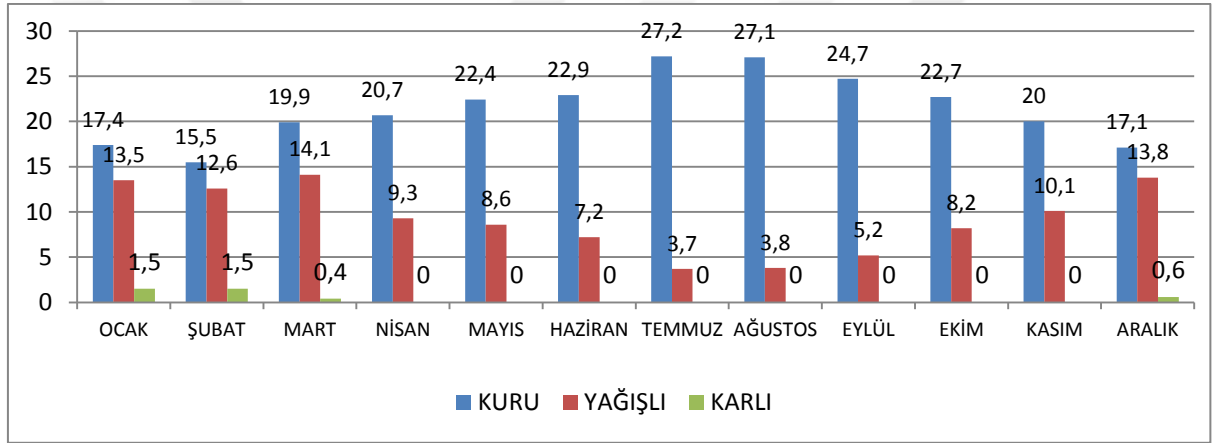
İklim verileri

2007 yılından bu yana hava durumlarını modelleyen 'Meteoblue' 41.11°K 28.59°D 88m rakımdaki istasyon verileri kullanılmıştır. İklim diyagramları internette bulunan genel verilerden simüle edilen ilk veri setidir (Anonim 2019e). Çizelge 3.1'de Karaağaç mahallesi'ne ait güneşli, parçalı bulutlu ve bulutlu günlerin yıllık ortalamaları verilmiştir. Karaağaç Mahallesi ve çevresinde yıllık ortalama güneşli gün sayısı 10,6 ile Eylül ayına aittir.

Aralık ve Ocak aylarında yıllık ortalama bulutlu gün sayılarının en fazla olduğu olarak görülmektedir. Yıllık ortalama parçalı bulutlu günlerin daha fazla olduğu görülen verilerde en fazla parçalı bulutlu gün sayısı temmuz ayında görülmektedir (Anonim 2019e).

Sıcaklık verilerine bakıldığında, ortalama yıllık en düşük sıcaklığın Ocak ayında görüldüğü, en sıcak günlerin ise Temmuz ayında yaşandığını anlaşılmaktadır. Yağışlı gün sayısının en fazla Ocak ve Aralık aylarında görüldüğü bölgede yağışın en az olduğu aylar ise Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Yağışın kar olarak düştüğünü ise Aralık, Ocak ve Şubat aylarında görülmektedir. Rüzgar Karaağaç Mahallesi'nde K, KB ve KD yönlerin den estiği ve görülmektedir (Anonim 2019e).

Çizelge 3. 1 Yağış miktarları yıllık gün sayıları (Anonim 2019e)

Araştırma alanı olan Karaağaç Mahallesi, Büyükçekmece Gölü Havzası ve Büyükçekmece Gölü'ne kıyısı olmasının ve sahip olduğu özelliklerin oluşmasında bunların etkisi sebebiyle bu bölümde ilgili özellikleri açıklanmaktadır. Ayrıca, tez çalışmasında kullanılan yardımcı materyaller aşağıda verilmiştir:

- Çevre Düzeni Planı ve Plan Hükümleri
- Hali Hazır Haritalar
- Belediye İmar Planı ve Stratejik Planları
- Çevre Durumu Raporları
- Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus Verileri
- Araştırma alanıyla ilgili doğrudan ya da dolaylı ilişkisi olan tez, rapor, makale, bildiri, kitap gibi yazılı kaynaklar.

- Görsel kaynaklar; alandan 2019 yılına ait fotoğraflar, çeşitli yıllara ait Google Earth görüntüleri
- Harita verilerinin sayısallaştırılmasında kullanılan Netcad ve Arcgis 10 programları
- Yerel yönetimler tarafından hazırlanan raporlar ve mevzuatlar
- Corine arazi örtüsü haritaları
- Meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının raporları

3.1.2 Karaağaç mahallesi ve mekansal özellikleri

3.1.2.1 Tarihi, demografik ve kültürel yapı

Araştırma alanı olan Büyükçekmece ilçesi idari sınırları içerisinde bulunan Karaağaç Mahallesi özellikle gölün kuzeyindeki Eskice Sırtlarını içerisinde bulundurmaktadır. Büyükçekmece Gölü kuzeyinde yer alan Eskice Sırtı, Orta Paleolitik Çağa ışık tutacak çaytaşı aletleri, kaba yongalarıyla ayrı bir yere sahiptir (Sofu 2009).

Yapılan literatür çalışmalarında, 17.yy'da Evliya Çelebi Büyükçekmece ilçesinden, Eyüp kadılığına bağlı, deniz kenarında ve harap bir kaleye sahip olduğundan bahsederken, bağları bahçeleri ve kasaba topraklarının vakıf toprakları olduğunu da belirtmektedir (Alfars 2011). 19. yüzyıl ortalarındaki kayıtlara göre; geçmişte günümüz Karaağaç Mahallesi sınırları içerisinde bulunan çiftliklerden bahsedilmektedir. Bu çiftlikler (Kolay 2017):

- **Karaağaç Çiftliği:** Günümüzde de Büyükçekmece içerisinde yer alan çiftliğin sahibi ve mutasarrıfı Esmâ Sultan'dır.
- **Koruşan (Kuruşan) Çiftliği:** Günümüzde Büyükçekmece Hadımköy Yolu Karaağaç Mahallesi sınırlarında yer almaktadır.

Çok uzun yıllar tarımsal alanların ve tarım faaliyetlerinin devam ettiği Karaağaç Mahallesi, 1940 yılında II. Dünya savaşı çıkması ihtimaline karşın Mareşal Fevzi Çakmak tarafından inşa ettirilen Çakmak hattının bir kısmına ev sahipliği yapmıştır. Şekil 3.3'te günümüzdeki halini gördüğümüz korugan, Büyükçekmece gölü mutlak koruma alanında yer almaktadır (Anonim 2015c).

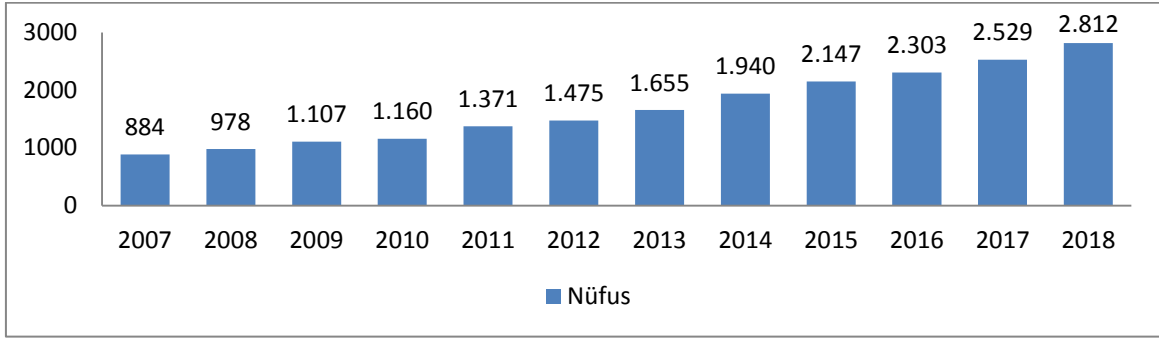

Şekil 3. 3 Korugan (Orij).

Mareşal Fevzi Çakmak'ın kendi adını taşıyan Çakmak hattı; II. Dünya savaşı için betonarme olarak bodrum kat üzerine tek kat olarak inşa edilmiştir. Geniş bir alana yayılmaktadır, içerisinde pek çok oda mevcuttur. Korugan, II. Dünya Savaşı sırasında Marmara Denizi'nden Karadeniz'e uzanan hat boyunca inşa edilen Çakmak Hattı'nın parçasıdır (Anonim 2015c). Büyükçekmece'nin 1960 yılında 19 köyü vardır, Karaağaç bu köylerden biridir (Şahin 2012).

Nüfus verileri değerlendirilirken; Karaağaç yerleşmesinin 1985'ten itibaren tespit edilen nüfus verilerinden yararlanılmıştır. TÜİK verilerine göre; Karaağaç Mahallesi nüfusu 1985'te 399' idi. 1990 yılında yapılan sayımda 681 kişi olan nüfusun, 557 kişisi yerleşik nüfus olduğu görülmüştür. 2000 yılında yapılan nüfus sayımında 1263 kişiye ulaşmıştır. TÜİK tarafından oluşturulan bu verilerde Karaağaç henüz köy statüsündedir. 2000 yılında 1263 olan nüfus, 2007 yılında 884 olduğu görülmektedir. Nüfusun bu süreçte azalmış olması Büyükçekmece Belediyesi idari sınırları ve sahip olduğu mahallelerin sınırlarının değişmesi yüzünden farklılık göstermektedir (Anonim 2019d). Çizelge 3.2'de Karaağaç mahallesinin 2012 yılına kadar nüfusu 1475 olmuştur.

Çizelge 3. 2 Karaağaç Mahallesi 2007-2018 yılları arasında nüfus değişimi (Anonim 2019d)

2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı Kanun'dan önce büyükşehir belediyelerinin bulunduğu kentlerdeki köy yönetimleri, köyler tarafından kurulan mahalli idare birlikleri ve il özel idareleri gibi yerel aktörler kırsal kalkınmanın yönetiminden sorumluydu. 6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il mülki sınırlarına doğru genişleterek tüm ili kentsel alan haline dönüştürmüş ve söz konusu yerel idarelerin tüzel kişiliklerini sona erdirerek kırsal kalkınmaya ilişkin yetkileri büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerine aktarmıştır (Önez Çetin 2015).

2017 nüfus verilerine göre erkek nüfusun toplam nüfusun %51'ini, kadın nüfusu ise %49'unu oluşturmaktadır. Çocuk nüfusu (0-14 yaş arası) ise toplam nüfusun %23'ünü oluştururken, genç ergen nüfus oranı %16 ve genç yetişkin nüfus ise %13'tür. Mahallenin sahip olduğu yaşlı (65 yaş ve üzeri) nüfus %6 oranındadır, Mahallenin sağlık hizmetlerine yapmış olduğu harcamalar aylık 847 TL iken ulaştırma harcamalarına aylık 6625TL harcanmaktadır. Eğlence ve kültür harcamalarına aylık 1082TL harcandığı verilerine ulaşılmıştır(Anonim 2019g).

3.1.2.2 Sosyo-kültürel yapı

Dini Tesisler:

Karaağaç Mahallesinde 3 adet dini tesis bulunmaktadır. Karaağaç merkez yerleşiminde bununa Karaağaç Cami, Eskice Mevkiinde bulunan 19 Mayıs Cami ve kapalı konut sitelerinin yoğun yayılım gösterdiği Sırtköy bulvarında bulunan Sancaklar Cami'dir. Şekil 3.4'deki Sancaklar Camisinin, inşaatı 2013 yılında bitmiş ve sıra dışı cami tasarımıyla birçok ödüle layık görülmüştür (Anonim 2019h). Caminin tasarımı; 'Basit bir mağarayı andıran camii, dua etmek ve Tanrı ile yalnız kalmak için hayli dramatik ve huşu uyandıran bir iç mekana sahip. Kible duvarı boyunca yer alan yarıklar, ibadet alanının yönelimini güçlendirirken, güneş ışınlarının da iç mekana süzülmesini sağlıyor' şeklinde açıklanmıştır (Anonim 2019h).

Şekil 3. 4 Sancaklar Cami (Orij).

Eğitim Alanları

Mahalle içerisinde farklı türlerde 5 adet eğitim alanı bulunmaktadır. 1 adet üniversite kampüsü mahallenin E-80 girişine yakındır ve mahallenin doğusunda yer almaktadır. Sırtköy Bulvarı üzerinde ve yakınında BİL-FEN özel anaokulu ve anaokulundan liseye kadar bütün öğretim seviyelerini barındıran Kültür 2000 Koleji bulunmaktadır. İstanbul International Community School ise yabancı öğrencilere lise eğitimi veren bir okuldur. Eskice Mevkiinde bulunan okul ise, Adnan Kahveci İlköğretim Okulu'dur. Şekil 3.5'te okullardan görüntüler bulunmaktadır.

Şekil 3. 5 Özel eğitim kurumlarından görüntüler (Anonim 2014a, Anonim 2019i)

Kültür Kompleksi

Karaağaç Mahallesi inşaa edilmeye devam edilen ve kültür kompleksi niteliği taşıyan Midwood Film Platosu 505 dönüm alanda, konaklama tesisi, spor, ocuk eğlence, yeme-içme alanları, sinema ve parkları, 21 tane stüdyo, 17 açık set alanına sahip olması planlanmıştır. şekil 3.11’da platonun inşa edilmiş bölümüne ilişkin fotoğraf görülmektedir. Türkiye’nin turizm çeşitliliğine katkı sunması amaçlanarak, sinema müzesi ve eğitim alanlarına yer verilecektir. (Anonim 2019j).

Spor alanları:

Karaağaç Mahallesinde Sırtköy Bulvarı zerinde Büyükçekmece Belediyesi Spor Müdürlüğü tarafından yapılmış olan spor alanları bulunmaktadır. şekil 3.6’daki tesiste 1 adet basketbol sahası, 1 adet futbol sahası ve 1 adet tenis kordu bulunmaktadır.

şekil 3. 6 Karaağaç Mahallesinde yer alan Spor Müdürlüğü Tesisleri (Orii).

Parklar:

Karaağaç Mahallesinde iki adet park bulunmaktadır. Bunlardan biri şekil 3.7’de Dostluk Caddesi üzerinde bulunan parktır. Çeşitli oyun birimlerinin bulunduğu yaklaşık 2000 m² alan üzerine kurulmuştur. şekil 3.8’de Beyza Sokak’ta bulunan diğerine nispeten daha küçük olan ve daha basit oyun aletlerinin olduğu parktır. Beyza sokakta bulunan park yaklaşık 130 m² alana kurulmuştur.

Şekil 3. 7 Karaağaç Mahallesi Dostluk Caddesi Parkı (Orij).

Şekil 3. 8 Karaağaç Mahallesi Beyza Sokak Çocuk Parkı (Orij).

3.2.Yöntem

Araştırma, gözlem, analiz ve değerlendirme yöntemine göre yürütülmüştür. İlk aşama, araştırma amacının ve çalışma alanı sınırlarının belirlenmesine dayanmaktadır. İstanbul Metropoliten kent çeperlerinde gelişme gösteren yerleşimlerinin, gelişim süreçlerinin analiz edilerek, kırsal peyzaja etkilerinin belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda ikinci aşamada kent çeperinde yer alan Büyükçekmece Gölü havzasında yer alan Karaağaç Mahallesi alan sınırlarını oluşturmaktadır. Araştırma konusuyla ilgili kavramsal ve kuramsal temeller ortaya konmuştur. Kırsal alan ve kırsal yerleşme kavramları, metropoliten kent çevresindeki kırsal

alanlar ile diğer kırsal yerleşmeler, metropoliten kır yerleşmesi, metropoliten çeper konuları ele alınmıştır. Ayrıca bu aşamada; daha önce yapılmış olan; araştırma konusu ile doğrudan ilgili ya da dolaylı ilgili araştırmalar, tez çalışmaları incelenmiş, bunun yanı sıra internet aracılığıyla yerli ve yabancı yayınlar ve envanterler kullanılmıştır. Üçüncü aşamada ise alana ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Bu aşamada yerel yönetimler ve ajanslar tarafından hazırlanmış imar planları, mevcut yerleşim planları, alana ait uydu görüntüleri, arazi örtüsü, yerleşim dokusu ve alanda çekilen fotoğraflar ve yetkililerle görüşmeler yapılarak veriler elde edilmiştir. Dördüncü aşama veriler analiz edilerek değerlendirilmiştir. Karaağaç Mahallesiine ait doğal, kültürel ve mekânsal faktörler belirlenerek değerlendirilmiştir.

Kullanılan Programlar:

Çalışma alanına ait eğim, bakı ve yükseklik analizleri yapılırken İstanbul'a ait GeoTIFF verilerinden yararlanılmıştır. GeoTIFF, TIFF altyapısına dayanan bir görüntü formatıdır. TIFF'ten farkı, görüntü koordinatları dışında arazi koordinatlarını da aynı dosya içinde içermesidir. Bu özelliği sayesinde, seçilen pikselin arazi koordinatları hakkında da bilgi içerir. TIFF formatındaki görüntülere dönüşüm değerleri ve koordinat bilgileri eklenerek GeoTIFF formatındaki görüntüler elde edilir. GeoTIFF, TIFF'e eklenmiş yeni etiketlerden oluşur. Bu etiketler sayesinde görüntü koordinatlarından arazi koordinatlarına dönüşüm sağlanmaktadır(Acar ve ark.,2004). Alana ait Netcad programı ortamında elde edilmiş ve diğer programlarda kullanılması için formatı değiştirilmiştir. Analizlerin oluşturulmasında ArcGis programı kullanılmıştır. Ayrıca görsellerin oluşturulmasında Autocad 2018 ve Adobe Photoshop programları kullanılmıştır.

Uydu Görüntüleri:

Çalışma alanının zaman içerisinde yerleşim dokusu üzerine etkilerinin 2000'li yılların başlarından günümüze irdelenmektedir. Bu aşamada 2000-2006-2012-2018 yılları arasındaki arazi örtüsü verileri 2000-2018 arasında uydu görüntüleriyle desteklenerek arazi örtüsünün değişim şekli ifade edilmiştir. Kırsal nitelik taşıyan alanların kırsal peyzaj özelliklerini ne kadar taşıdığı değerlendirilmiştir. Bu uydu görüntüleri tüm dünyadaki uydularından en ayrıntılı görüntülerin elde edildiği Google Earth yazılımından elde edilmiştir.

Corine Arazi Örtüsü Sınıflandırılması:

Avrupa Birliği GMES (Global Monitoring for the Environment and Security) Çevre ve Güvenlik için Küresel İzleme programı kapsamındaki önemli arazi yönetimi olan CORINE projesinin amacı, Avrupa Çevre Ajansı kriterlerine göre "Arazi Kullanım ve Arazi Örtüsü"

haritalarının oluşturulmasıdır. Bu amaçla Türkiye’de Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Ulusal Arazi Kullanım/ Arazi Örtüsü Veri Tabanlarına göre oluşturulmuş olan 1990, 2000, 2006 ve 2012 yılları arazi örtüsü haritaları verileri kullanılmıştır (Anonim 2018c). Corine Arazi Örtüsü sınıflandırması üst ölçekte ülke genelinde bir sınıflandırma olup, mahalle ölçeği olan alt ölçeğe indirildiğinde sağlıklı sonuç alınamayacağından Karaağaç Mahallesi için bu değerler hektar olarak elde edilmesine rağmen yaklaşık yüzde değerler olarak verilmiştir. Bu şekilde kent çeperinde gelişen yerleşim alanı olan Karaağaç Mahallesi’nin İstanbul metropolünün gelişiminden ne ölçüde etkilendiği Corine Arazi Örtüsü Projesi ile desteklenmiştir. Değişim süreci, yerleşim dokusunun 2000 yılından günümüze gelişim süreci yapılan analizler ile oluşturulan paftalarda gösterilmiştir. Araştırma alanında, 3.9’de verilmiş olan Corine arazi örtüsünün çalışmanın konusu ile alakalı olan birinci, ikinci ve üçüncü dereceden sınıfları dikkate alınmıştır. Şehir Yapısı alt sınıfı, çalışmanın ana konusuna katkıda bulunacak olan yerleşim alanlarını ifade etmektedir.

CORINE ARAZİ SINIFLARI VE KODLARI		
1. DÜZEY SINIF	2.DÜZEY SINIF	3.DÜZEY SINIF
1.YAPAY BÖLGELER	1.1 ŞEHİR YAPISI	1.1.2 Süreksiz Şehir Yapısı
	1.2 ENDÜSTRİ, TİCARET VE ULAŞIM BİRİMLERİ	1.2.1 Endüstriyel ve Ticari Birimler
	1.3 MADEN OCAĞI BOŞALTIM BİRİMLERİ	1.2.2 Karayolları, Demiryolları ve İlgili Alanlar
2.TARIMSAL ALANLAR	1.3.3 İnşaat Sahaları	
	2.1 EKİLEBİLİR ALANLAR	2.1.1 Sulanmayan Ekilebilir Tarım
	2.3 MERALAR	2.3.1 Mera Alanları
3.ORMANLIK VE DOĞAL ALANLAR	2.4 KARIŞIK TARIMSAL ALANLAR	2.4.2 Karışık Tarım Alanları
	3.2 MAKİ VE OTSU BİTKİLER	3.2.1 Doğal Çayırliklar
		3.2.4 Bitki Değişim Alanları

Şekil 3. 9 Corine Arazi Örtüsü Sınıfları(Anonim 2018c).

Araştırmada yerleşim alanlarını ifade eden Süreksiz Şehir Yapısı özelliği bulunması nedeniyle Corine Arazi Örtüsü Projesinde bu konuya ilişkin bulunan açıklamalar aşağıda verilmiştir (Anonim 2018c):

- Müstakil konutlar; tekil, müstakil bahçeli banliyö konutları, küçük meydanlar
- Konut amaçlı kullanılan dağınık bloklar, küçük köy ve mezra yerleşimleri
- Yeşil alanları, otoparkları ve eğlence alanlarıyla bütün büyük konut blokları (siteler)
- Ulaşım ağı
- Kesikli şehir yapısının içerisinde bulunan 25 ha’dan küçük spor alanları
- Kesikli şehir yapısının içerisinde bulunan 25 ha’dan küçük eğitim, sağlık, imalat/market binaları

- Kesikli şehir yapısının içerisinde bulunan 25 ha'dan küçük üzerinde bitki örtüsü bulunan veya bulunmayan kabristanlar
- Kesikli şehir yapısının içerisinde bulunan 25 ha'dan küçük kamu tesisleri
- Kesikli şehir yapısının içerisinde bulunan Tatil evleri (altyapısı ve yolları görülen, şehirle bağlantılı)
- Kesikli şehir yapısının içerisinde bulunan Uydu görüntüsünde görülebilen küçük köyleri kapsamaktadır.

Son aşamada, sonuç ve önerileri geliştirilmiştir. Elde edilen tüm verilerin pafta üzerinde gösterilen özellikler değerlendirme kriterleri ile ortaya konmuştur. Diğer taraftan hızlı gelişmeden kaynaklanan sorunların çözümleri ve kırsal peyzaj özelliklerinin korunmasına yönelik önerilerde bulunmuştur. Yöntem şeması 3.12'de verilmiştir.

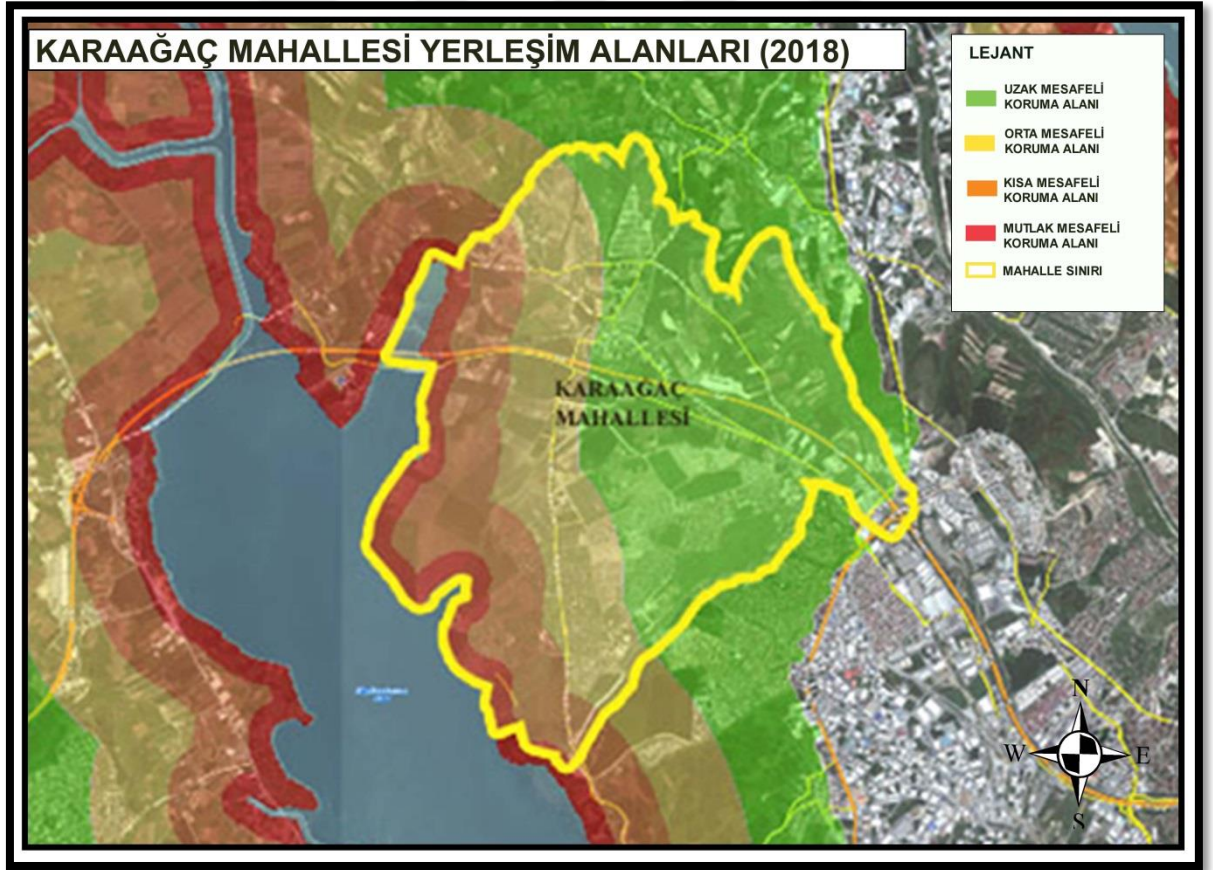

Şekil 3. 10 Araştırma ve Yöntem Akış Şeması

4.ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Karaağaç Mahallesi Doğal ve Kültürel Özellikleri

Büyükçekmece ilçesinin günümüzde bir mahallesi olan Karaağaç Mahallesi, geçmişten 2000’li yılların başlarına kadar Büyükçekmece ilçesinin kırsal özellikleri baskın olan bir köydür. Bu çeşitliliğin yarattığı farklı vistalar mahallede yüksek gelir gruplarına hitap eden “kapalı site” (gated community) özelliği olan siteleri cazip hale getirmiştir. Bu sitelerin kendi içerisinde barındırdıkları sosyal tesisler, spor alanları ve etrafı duvarlarla çevrili olmasının verdiği güvenlik duygusu bu sitelerde yaşayan insanları dışa kapalı hale getirmektedir. Mahallede günümüzde hala tarım ve hayvancılıkla uğraşıldığı görülmektedir. Göl çevresinin genelinde olduğu gibi çeşitli sebze, ayçiçeği, kanola ve tahıl yetiştirilen tarım alanları mahallenin büyük bir bölümünü kaplamaktadır. 2018 yılı uydu görüntüsü ve koruma kuşaklarının çakıştırılmasıyla Şekil 4.1 oluşturulmuştur. Mahallenin tümünün havza koruma kuşakları içerisinde kaldığı görülmektedir.

Şekil 4. 1 Karaağaç yerleşiminin kapsadığı koruma kuşakları (İBB,2019).

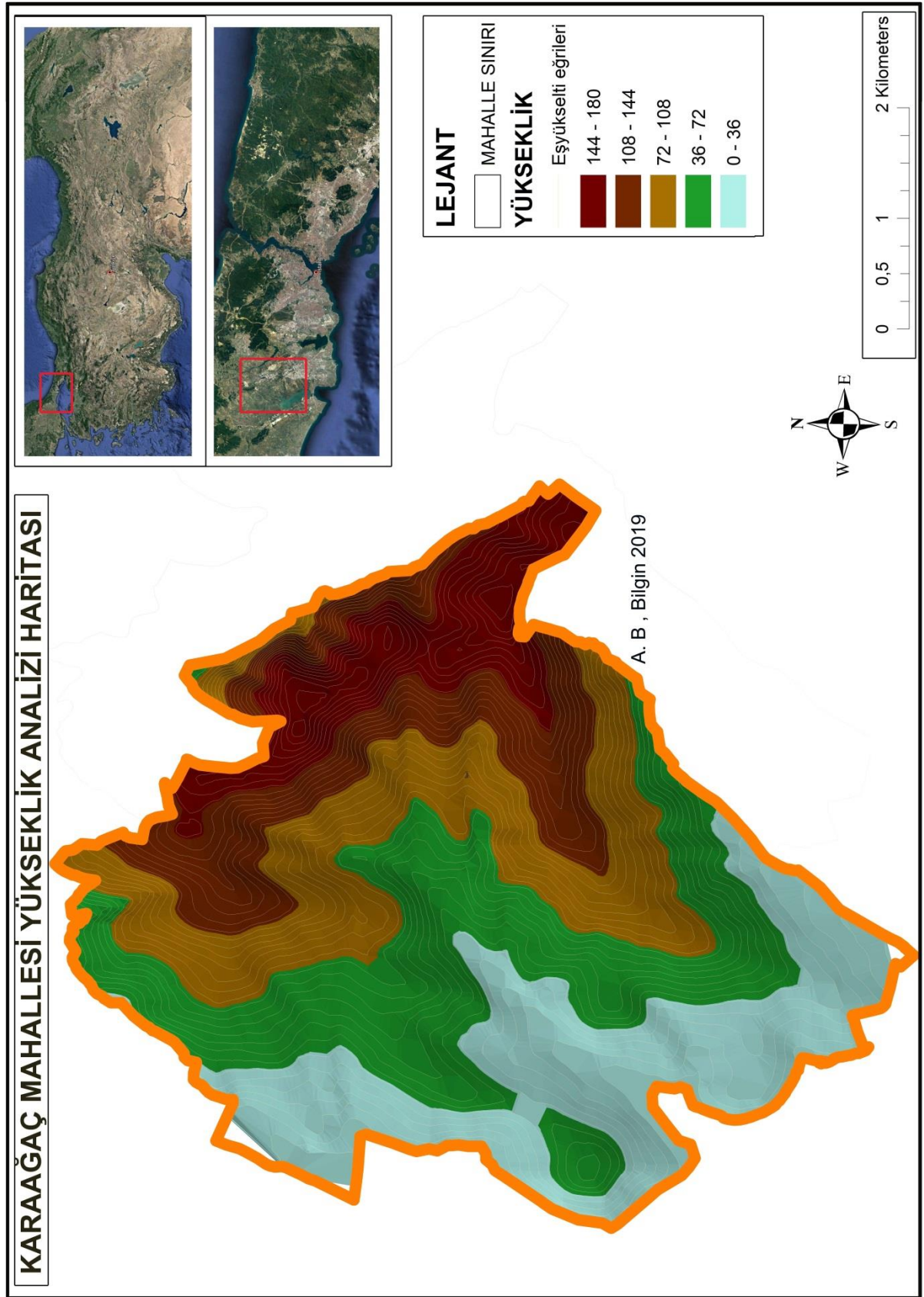
4.1.1 Topografik yapı

Holosendeki yapısal duraklama ve aşınma dönemlerinin birbirini takip etmesi ile aşınma düzlükleri gelişmiş ve daha sonra akarsuların etkinliği ile düzlükler yarılarak vadiler ve yamaçlar oluşmuştur. Göl çevresinde bölgedeki yamaç eğimleri 10° ile 35° arasında değişmektedir. Bölgede en yüksek nokta 170 m, en düşük noktası ise 5 m eş yükselti eğrisidir (Sofu 2009). Arazi şeklinin oluşmasında, havzadaki ikincil ve üçüncül akarsu kuruluş yönelimlerini ve dolayısıyla yumuşak litolojiden kaynaklanan yarılmanın fazla olması etkili olmuştur (Tekin 2010).

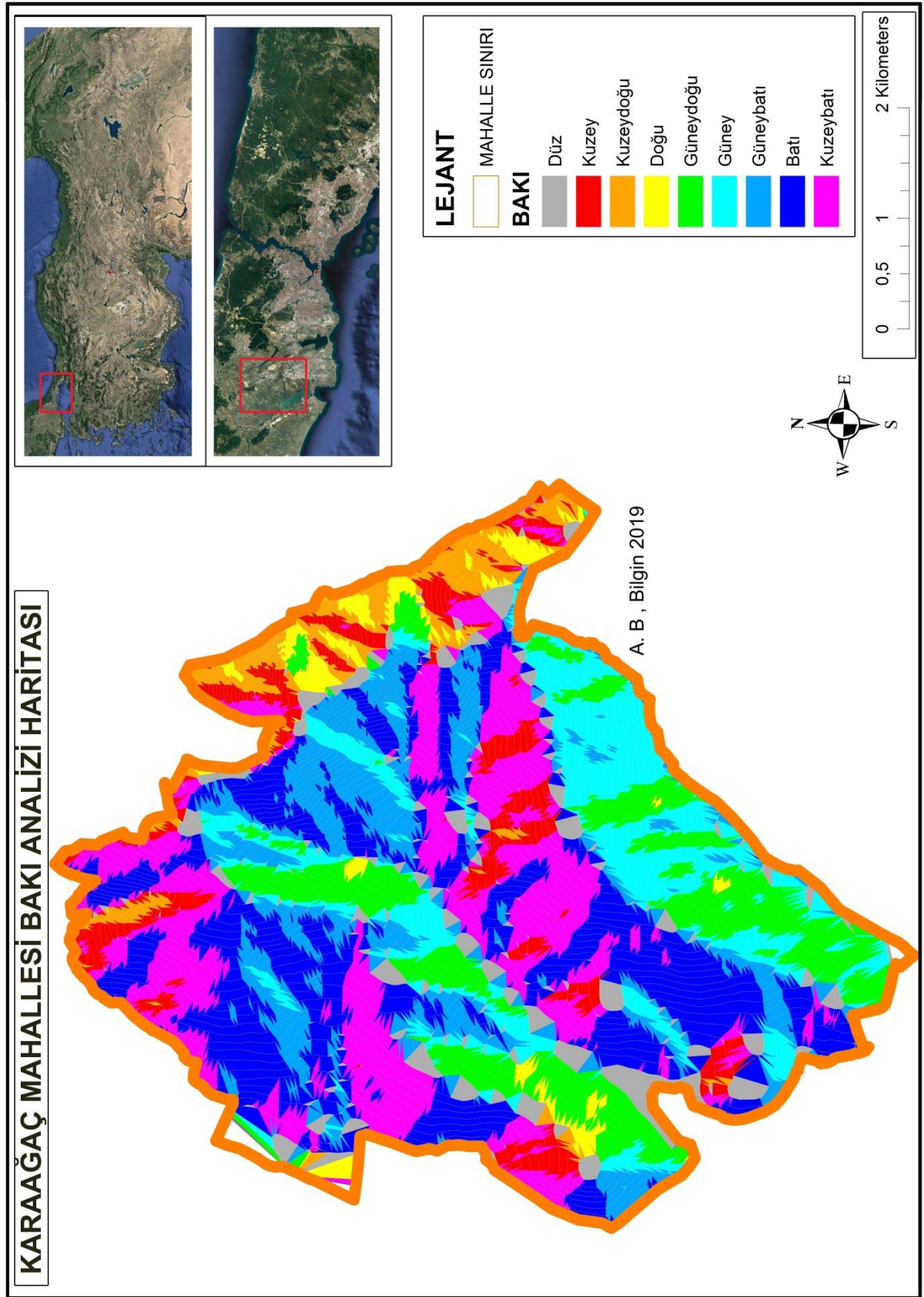
Karaağaç Mahallesi ve çevresinin fiziksel yapısının anlaşılması için yükseklik, bakı ve eğim analizlerinden yararlanılmıştır. ArcGis programında, İstanbul ilçesi Geotiff verisi kullanılarak oluşturulmuş analizler sonucu, Şekil 4.2’de bulunan yükseklik analizine göre göl kıyısından iç kesimlere doğru yüksekliğin arttığı görülmektedir. Analiz çalışmasında 5 adet yükseklik sınıfından yararlanılmıştır. Buna göre, mahallenin farklı yükseklik sınıflarına sahip görülürken, yüksekliğin genellikle mahallenin doğusunda kalan sınır alanlarında eşyükselti eğrilerin 144-180’e kadar yükseldiği görülmektedir.

Mahalle ve çevresi içme suyu toplama havzası sistemi içerisinde bulunması sebebiyle; temel morfolojisi vadilerden oluşmaktadır. Dere oluşumları yüzünden oluşmuş bu yeryüzü tipi; Şekil 4.3’de bulunan mahalle ve çevresi için yapılmış olan bakı analizinde çeşitlilik oluşturduğu belirlenmiştir. Güneşi alışı yönlerinin ağırlıklı olarak güney, güneydoğu, güneybatı, batı ve kuzeybatı yönlerinde olduğu görülmektedir.

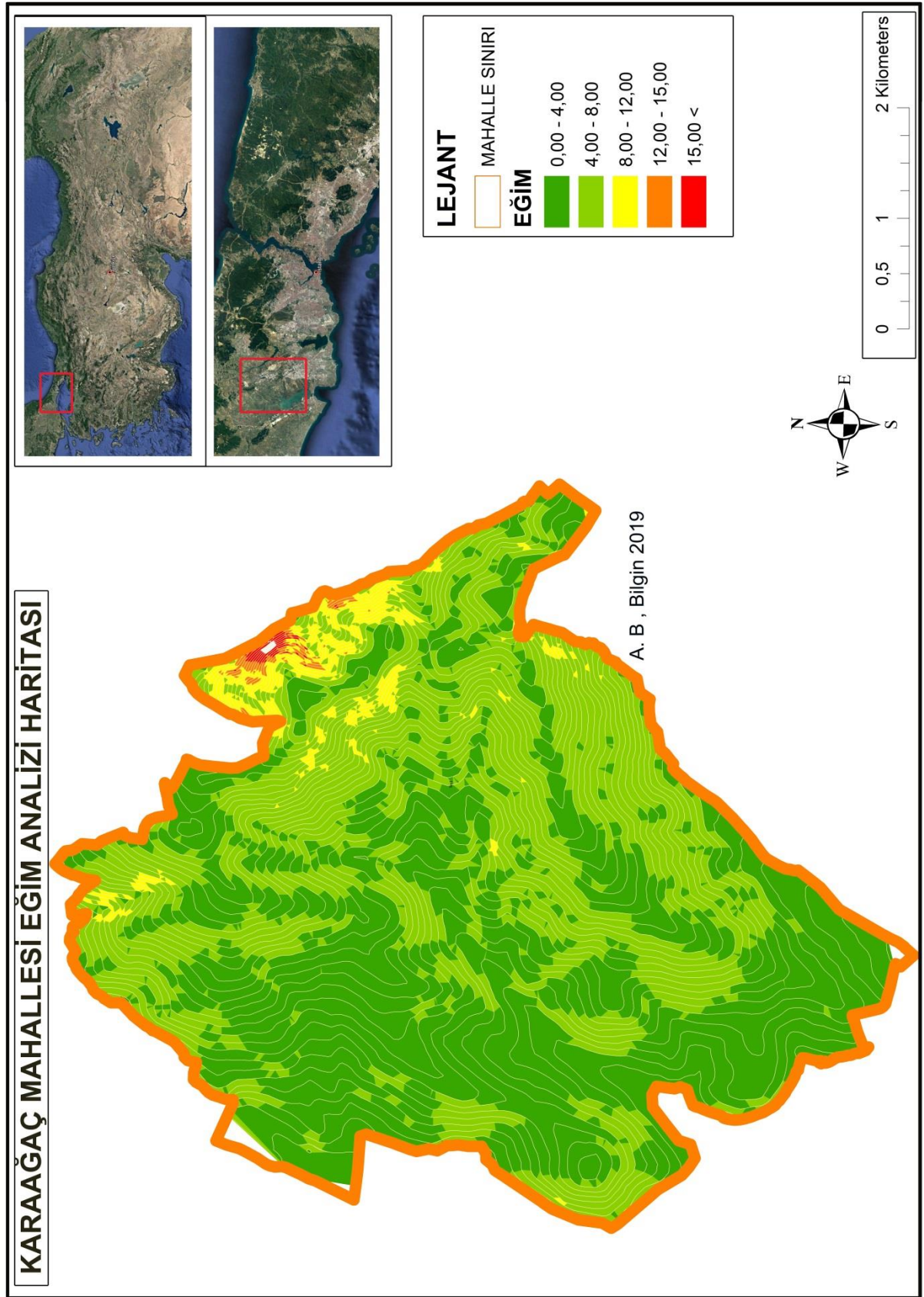
Yeryüzü şeklinin de tarım ve hayvancılık için elverişli olduğu yapılan eğim analizinde görülmüştür. Şekil 4.4’te; alanın geneli %0-4 ve %4-8 eğimli alanlar ağırlıklı olduğu görülmektedir. Mahalle sınırı içerisinde az eğimli alanların yanı sıra çok az miktarda %8-15 arasında eğimli alanların yer aldığı görülmektedir.

Şekil 4. 2 Yükseklik Analizi (Orij).

Şekil 4. 3 Baki Analizi (Oriji).

Şekil 4. 4 Eğim Analizi (Orij).

4.1.2 Jeolojik yapı

Büyükçekmece-Küçükçekmece-Karaağaç Köyü arasında yayılım gösteren Gürpınar formasyonu, Trakya havzasında geniş alanlar kapsar ve İstanbul Yarımadası'nda Büyükçekmece Gölü'nün güneybatısında Mimarsinan-Güzelce-Türkoba köyleri arasında geniş yüzlekler verir (Ertürk 2015). İmamoğlu 2017'de hazırlanmış olan toprak haritalarına göre; Büyükçekmece havzasının toprak türleri dağılımı % 6 alüvyal topraklar, % 18 kahverengi orman topraklar, % 19 kireçsiz kahverengi orman topraklar, % 3 kireçsiz kahverengi topraklar, % 16 rendzinalar ve % 37 vertisollerden oluşmaktadır. Vertisol toprak türleri havzanın güney batı, güney doğu ve kısmende orta alanlarında yoğunlaşmıştır. Ek 3'te bulunan toprak haritasına göre Karaağaç Mahallesinin yer aldığı bölgede vertisol toprak türleri var olduğu görülmektedir.

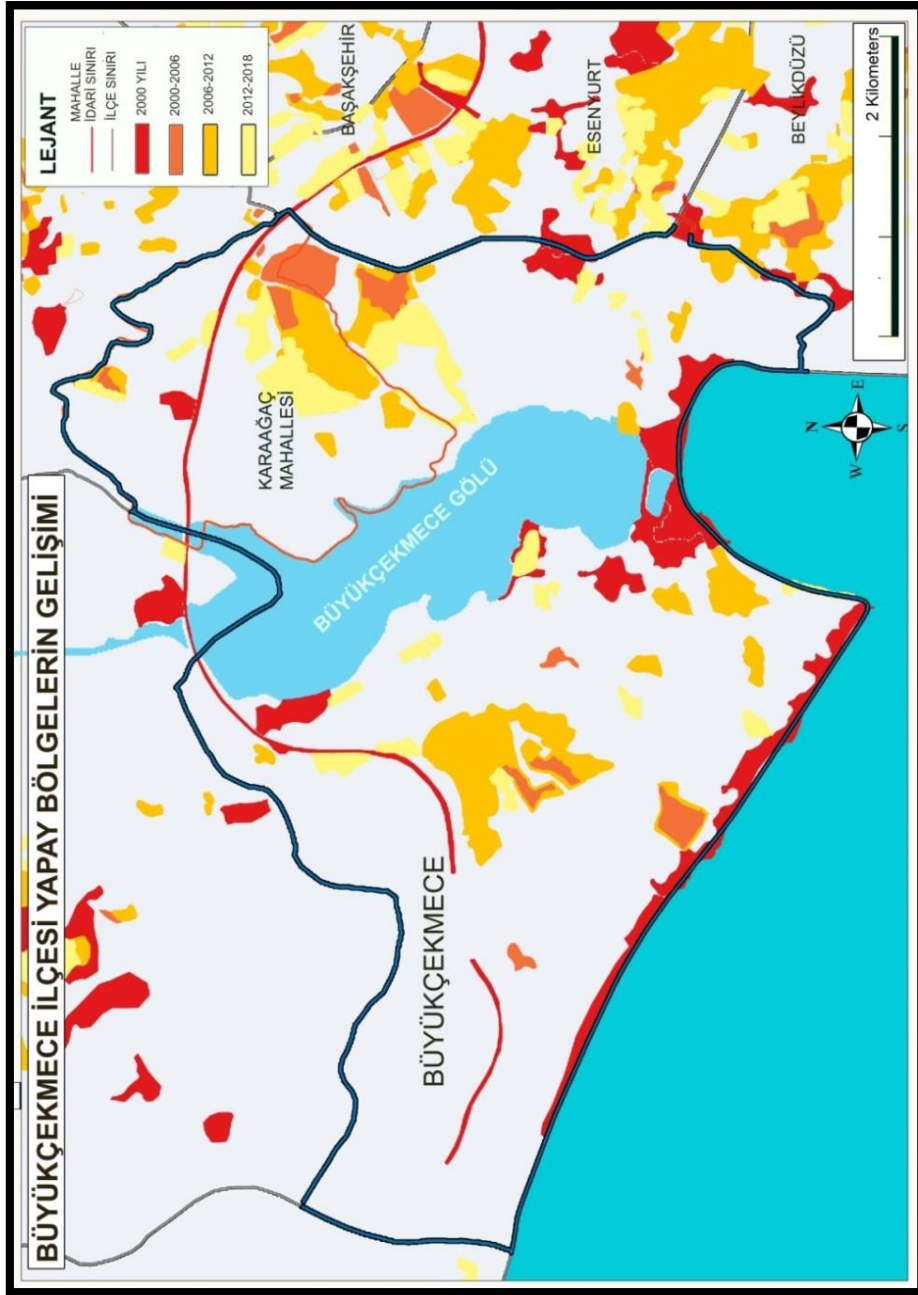
4.1.3 Hidroloji ve hidrojeoloji

Büyükçekmece ve Küçükçekmece gölleri arasında yer alan bölgede yer alan formasyonların büyük bir kısmı teorik olarak geçirimsiz ve az geçirimli özelliktedir. Bu sebepten dolayı havzaya düşen yağışın büyük kısmı Isparta kule deresi, Azatlıçayır ve Haramidere dereleri başta olmak üzere akarsu yataklarıyla Küçükçekmece, Büyükçekmece göllerine ve Marmara Denizi'ne ulaşmaktadır (Özçilingir 2018). Şekil 4.5'te çalışma alanının hidrolojik durumu gösteren şekil bulunmaktadır.

Aliçavuş Deresi ve Eskice Deresi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Coğrafi Bilgi Sistemine göre Karaağaç Mahallesi sınırları içerisinde bulunan derelerdir. Büyükçekmece Gölü'nün kuzeydoğu bölgesinde bulunan bataklık bölgesi olarak tanımlanan Karaağaç mahallesinin kuzeybatısında kalan alanda yapılan çalışmalarda farklı yağış şiddetlerine sahip yağmurların etkisi gözlemlenmiştir. Yağış şiddeti arttıkça yüzeysel akış miktarının da arttığı bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada sel suyu hızının kontrolü ve sel suyu kalitesinin artmasında bataklıkların önemli rol oynadığı ve bölgede bitki örtüsünün sık olduğu yerde yüzeysel akışın yavaşladığı ortaya konmuştur (Boyraz ve Alhan 2008).

4.2. Karaağaç Mahallesi'nin Arazi Örtüsü Değişimi

Araştırma konusu kapsamında geçmiş yıllara ait arazi örtüsü verilerini sağlayan Corine Projesi doğal ve yapay arazilerinin değişimi hakkında bilgi vermektedir. Corine Projesine göre; Büyükçekmece ilçesi 90'lı yılların başında ilçe sınırlarındaki arazilerin yaklaşık %80'i doğal bitki örtüsüne sahip araziler ve insanlar tarafından oluşturulmuş tarım arazilerinden oluşmaktadır. Büyükçekmece ilçesinde 2000-2018 yılları arasındaki yapay bölgelerin gelişimi Şekil 4.6'da verilmektedir.

Şekil 4. 6 Büyükçekmece İlçesi yapay bölgelerin 2000-2018 arasındaki gelişimi (Anonim 2018c'den yararlanılarak hazırlanmıştır).

Büyükçekmece ilçesinde 2000-2018 yılları arasında gelişen yapay bölgeler oldukça artmıştır. 2000 yılından 2018 yılına kadar yapay bölgelerde yaklaşık %10 artış görülmüştür. Aynı yıllar arasında orman ve yarı doğal alanların ve tarımsal alanların %99,2'sinin yapay alanlara dönüştüğü belirlenmiştir. Büyükçekmece ilçesinde gelişen yapay bölgeler büyük ölçüde yerleşim alanlarından oluşmaktadır. Bu yerleşim alanları kıyı bölgelerde ikinci konut olarak görülürken, ilçenin doğusunda gelişen yerleşimlerin komşu ilçelerden etkilendiği görülmektedir.

2000 yılına kadar Marmara Denizine kıyısı olan bölgelerde gelişim gösterdiği belirlenmiştir. İlerleyen yıllarda mevcut yapay bölgelerin kendi içerisinde geliştiği görülmüştür. 2006-2012 yılları arasında ilçedeki yapay bölgelerin farklı alanlarda yeni oluşumlar halinde meydana çıktığı görülmektedir. 2012-2018 yılları arasında gelişen yapay bölgelerin ise mevcut bölgelere yakın ya da çevresinde gelişim göstermektedir. Özellikle mahallenin doğusunda gelişen yapay bölgeler 2000-2018 yılları içerisinde birbirini etkileyerek gelişmeye devam etmektedir.

Büyükçekmece ilçesi ve Karaağaç mahallesindeki arazi kullanımını ve değişimlerini açıklayabilmek için 2000/2006/2012/2018 yıllarına ait Corine Projesi verilerinden yararlanılmıştır. Araştırma alanı Karaağaç Mahallesi 2000-2018 yılları arasında arazi kullanım sınıflarına göre; idari sınırları içerisinde bulunduğu Büyükçekmece ilçesi ile birlikte değerlendirilmiştir. Değerlendirmede kullanılan Corine Arazi Örtüsü ana sınıfları 'Yapay Bölgeler', 'Tarımsal Alanlar' ve 'Orman ve Yarı Doğal Alanlar' olarak 3 sınıftan oluşmaktadır. Çizelge 4.1'deki Corine Projesi verilerine göre; yapay alanlar 2000 yılında son 18 yılın en fazla artışını göstererek ilçenin %22,5'ini kaplamıştır. 2006 yılında ise yapay bölgeler ilçenin %28,73'nü kapladığı görülmektedir. 2012 yılında ise, Büyükçekmece ilçesinin %30,32'sini kaplarken, 2018 yılında yapay bölgeler ilçenin %32,39'unu kaplamaktadır. Yapay bölgeler Karaağaç Mahallesinde 2018 yılına gelindiğinde mahallenin %20,3'ünü kaplamaktadır. Çizelge 4.1'in ifade ettiği gibi tarımsal alanlarda oluşan kayıplara yapay alanların gelişmesi sebep olmuştur. Tarımsal alanların 2018 yılında Karaağaç Mahallesi tarihi boyunca sahip olduğu tarımsal kimliğini yapay bölgelerin hızlı gelişimine rağmen korumaya çalıştığı görülmektedir (Anonim 2018c).

Tarımsal alanlar ise 2000 yılında mahallenin yaklaşık %75,8'ini kaplarken, 2018 yılında %67,8'e düşmüştür. Son 18 yılda ilçe tarımsal alanların azalması ile 2018 yılında ilçenin %67,08'inin kapladığı saptanmıştır. Orman ve yarı doğal alanlar ise 2000 yılında

mahallenin %1,7'sini kaplarken 2018 yılında yaklaşık %0,53'e düşmüştür. Karaağaç mahallesinde gelişen yapay alanlar 2000'li yıllardan itibaren hızlı değişimler göstermektedir. Karaağaç Mahallesi Çizelge 4.4'te verilen 2000'li yılların başından itibaren artan yapay bölgelerin tarımsal alanları yok etmiş olduğu görülmektedir. 1990 yılında araştırma alanının %96,35'ini kaplayan tarımsal alanlar, 2000 yılında %90,7'ye düşmektedir. 2000 yılına ait elde edilen verilere göre mahallenin %7,7'sini kaplayan yapay alanların 2006 yılında mahallenin %9,7'sini kapladığı görülmektedir. 2012 yılında ise; tarımsal alanların oranı %84,64'e düşmektedir. 2000 yılında mahallenin %1,6'sını kaplamakta olan orman ve yarı doğal alanlar 2012 yılında tamamen yok olmuştur.

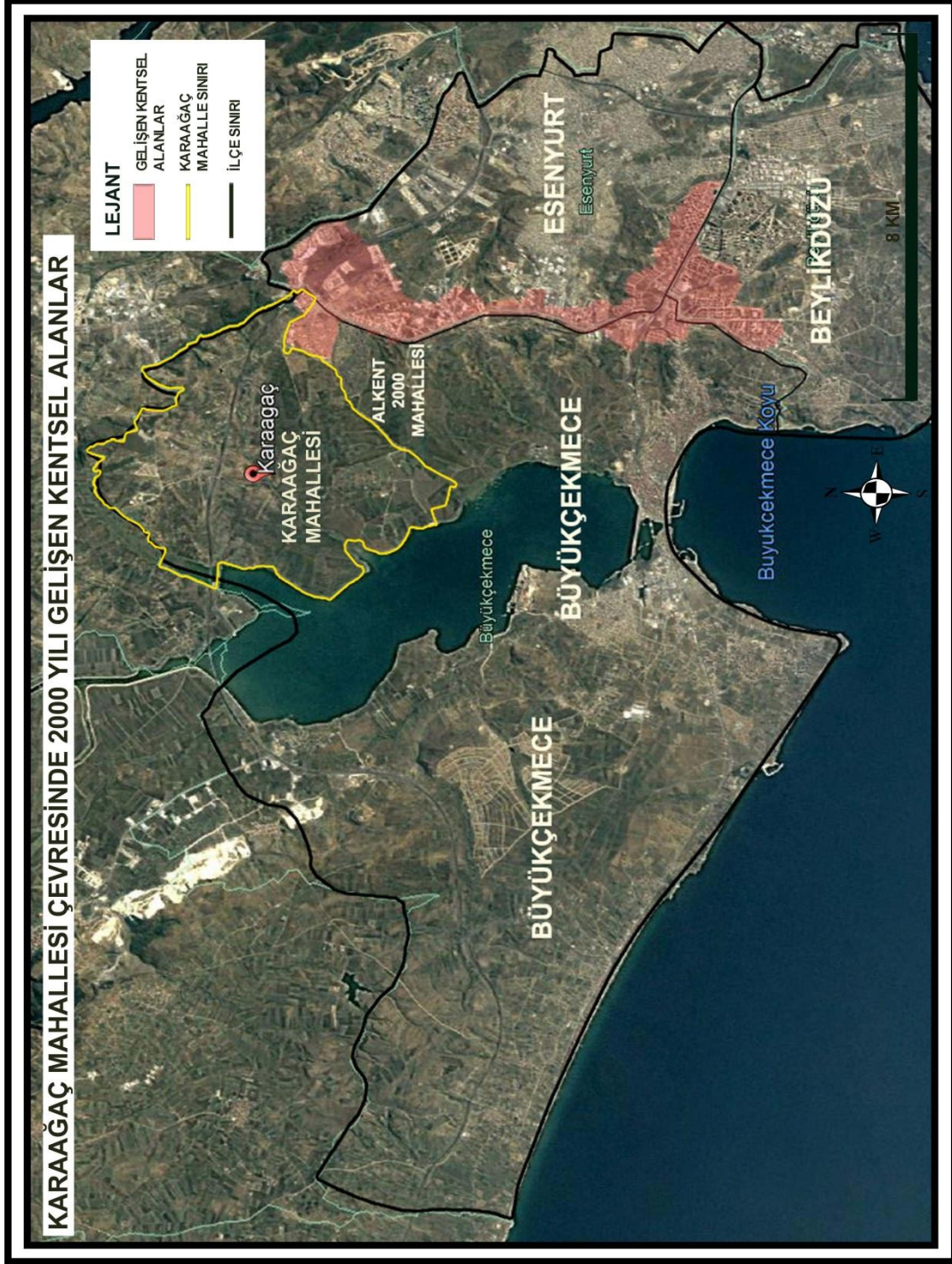
Çizelge 4. 1 Büyükçekmece İlçesi ve Karaağaç Mahallesi'ne ait 2000/2006/2012/2018 yılı arazi örtüsü / arazi kullanımı verilerinin yüzde dağılımları (Corine Arazi Örtüsü verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.).

YILLAR			2000	2006	2012	2018
KOD	SINIF		(%)	(%)	(%)	(%)
1	YAPAY BÖLGELER	BÜYÜKÇEKMECE	22,5	28,73	30,32	32,39
		KARAAĞAÇ	7,7	9,7	13,3	20,3
2	TARIMSAL ALANLAR	BÜYÜKÇEKMECE	75,8	71,23	69,15	67,08
		KARAAĞAÇ	90,7	90,13	86,7	79,7
3	ORMAN VE YARI DOĞAL ALANLAR	BÜYÜKÇEKMECE	1,7	0,04	0,53	0,53
		KARAAĞAÇ	1,6	0,20	0	0

Büyükçekmece ilçesinin doğusunda yapay bölgelerin gelişimi, gelişen sanayi, ticaret ve konut alanlarının yarattığı baskılarla ilçe sınırlarında gelişmiştir. Şekil 4.1'de ifade edildiği gibi, yapay bölgelerin gelişiminin sonucu olarak, iş imkanı yaratan bölgelerin oluşması bu bölgede ulaşım ağının da gelişmesini sağladığı görülmüştür. Sonuç olarak Büyükçekmece ilçesinin doğusunda yapay bölgelerin gelişimi, Karaağaç ve Alkent2000 mahallesinin arazi örtüsü değişimini etkilemiştir. Uydu görüntüleri ve Corine arazi örtüsü verilerine göre, 2000 yılında Alkent2000 Mahallesinde gelişen yapay bölgelerin yıllar içerisinde gösterdiği sıçrayışla çalışma alanını etkilediği ve yapay alan gelişimini hızlandırdığı anlaşılmaktadır.

Corine arazi örtüsü alt sınıf verileri değerlendirildiğinde, 90'lı yıllarda yapımına başlanmış olan E-80 (TEM) otoyolunun mahalleyi ikiye bölmesi ile mahallede yapay bölgelerin oluşmaya başlamasında öncü olduğu belirlenmiştir. Yine aynı yıllarda köy statüsünde olan Karaağaç Mahallesinin neredeyse tümünü tarımsal nitelikli alanlar oluşturmaktadır. Şekil 4.7'de Büyükçekmece ilçesi etrafındaki ilçelerin kentsel alanlarının

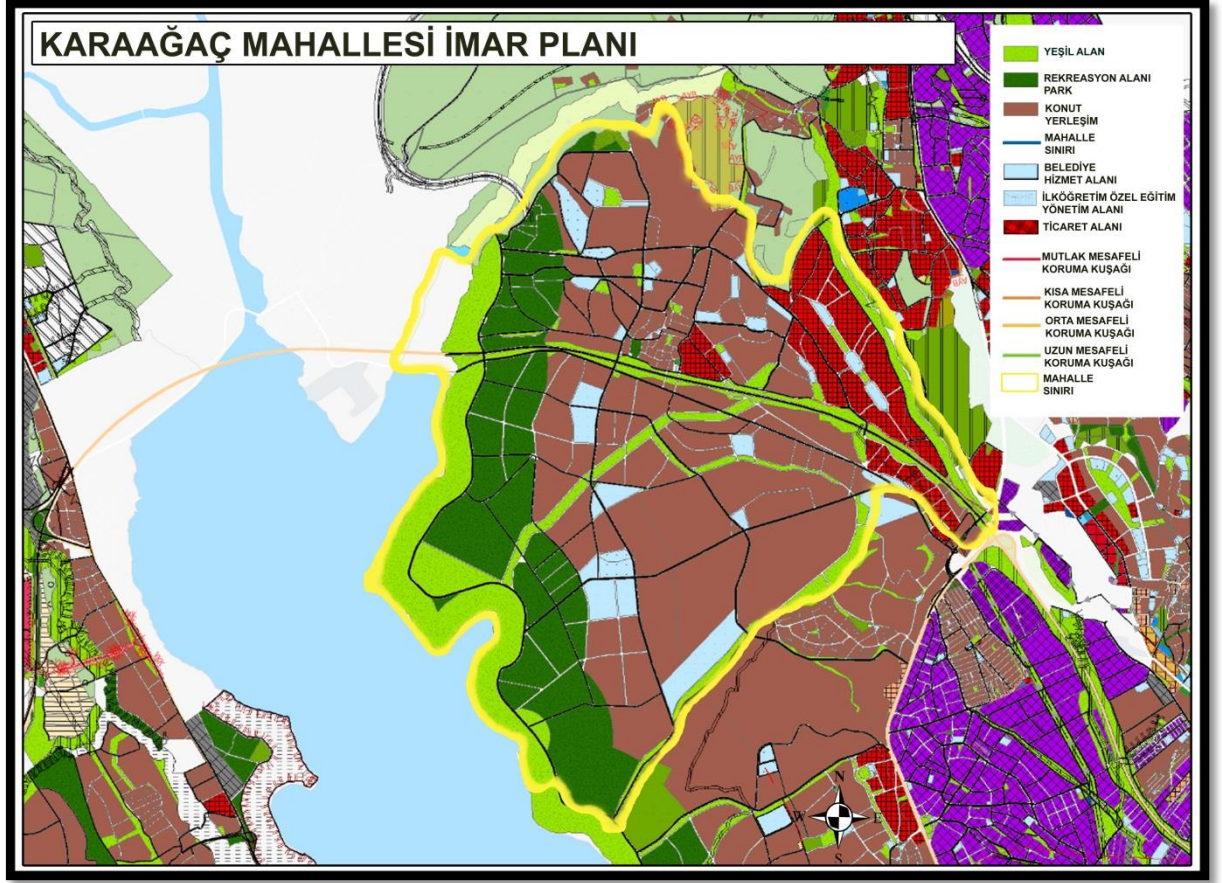
gelişimi gösterilmiştir. Bu gelişim ilerleyen yıllarda Karaağaç Mahallesi'nin kentsel gelişim yönünü belirlemiştir.

Şekil 4. 7 Karaağaç Mahallesi ve çevre ilçelerde gelişen kentsel alanlar 2000 yılı görünümü (Oriji).

2003 yılında ise Şekil 4.8’de bulunan 1/1000 Uygulama imar planı Karaağaç Mahallesi sınırları için hazırlanmıştır. Yapılan planlama doğrultusunda, mahalle sınırları içerisinde bulunan mutlak ve kısa mesafeli koruma kuşakları; yeşil alan, rekreasyon alanı ve

park olarak planlanmıştır. Orta mesafeli ve uzun mesafeli koruma kuşağı içerisinde konut yerleşimleri, belediye hizmet alanları, eğitim alanları ve az miktarda yeşil alan olarak planlandığı görülmektedir.

Şekil 4. 8 Karaağaç Mahallesi 2003 yılında onaylanmış 1/1000 Uygulama İmar planı (İBB,2019).

Çizelge 4.2’de Karaağaç Mahallesine ait 2000-2006-2012-2018 yılları arası Corine arazi örtüsü ana ve alt sınıfları tablosu verilmiştir. Karaağaç Mahallesinde yerleşimler ‘Süreksiz Şehir Yapısı’ sınıfında bulunmaktadır. 2000 yılında, süreksiz şehir yapısı olarak belirlenmiş olan alanlar mahallenin %3,8’ini kaplamaktadır. Endüstriyel ve Ticari Birimler 2000 yılında mahallenin %0,9’unu kaplarken, 90’lı yıllarda yapımına başlanmış olan E-80 otoyolunu ifade eden ‘Karayolları, Demiryolları ve İlgili Alanlar’ mahallenin %0,5’ini kaplamaktadır. Yerleşim alanlarının oluşma aşamalarından biri olan ‘İnşaat Sahaları’ ise %0,5’ini oluşturmaktadır. 2000 yılında sulanmayan ekilebilir. Alanlar mahallenin %90,7’sini kaplarken, Bitki Değişim Alanları ise %1,6’sını kaplamaktadır.

2006 yılında ise mahallede; yerleşim alanları mahallenin %2,5’ini kaplamaktadır. Endüstriyel ve ticari birimler %2,1’ini kaplarken, E-80(TEM) otoyolunu ifade eden

Karayolları, Demiryolları ve İlgili Alanlar 2006 yılında da mahallenin %2,5'ünü kaplamaktadır. İnşaat sahaları ise; geçici alanlar olduğu için önceki yıllardaki artışına göre değerlendirmek yanlış olacaktır.

2003 yılında onaylanmış Şekil 4.8'de verilmiş olan uygulama planı aksine, 2009'da kabul edilen ÇDP ile alınan kararlar alanın taşıdığı havza vasfı dolayısıyla sahip olması gereken kırsal özellikleri korumaya yöneliktir. Ancak ÇDP'de belirtilmiş olan henüz yapılaşmanın bulunmadığı fakat imar planı olan alanlardan biri de Karaağaç mahallesidir. Bu bilgiye göre, ÇDP'nin hazırlanması sürecinde havza vasfını koruması gereken alanların yerleşim alanlarına dönüştüğü anlaşılmaktadır. 2000 yılından 2006 yılına kadar olan sürede Corine projesine göre İnşaat Alanları 5 kat artmıştır. Ancak bu alt sınıfta yer alan bölgeler gelecekte başka sınıflara dönüşecektir. 2006 yılında tarımsal alanlar üçüncü seviye alt sınıflarında %85,21'i 'Sulanmayan Ekilebilir Alanlar', %3,6'sı 'Mera Alanları' ve % 1,3'ü 'Karışık Tarım Alanları' olduğu belirlenmiştir. Ormanlık ve doğa alanlar ise 2006 yılında % 0,19'ünü kaplamaktadır.

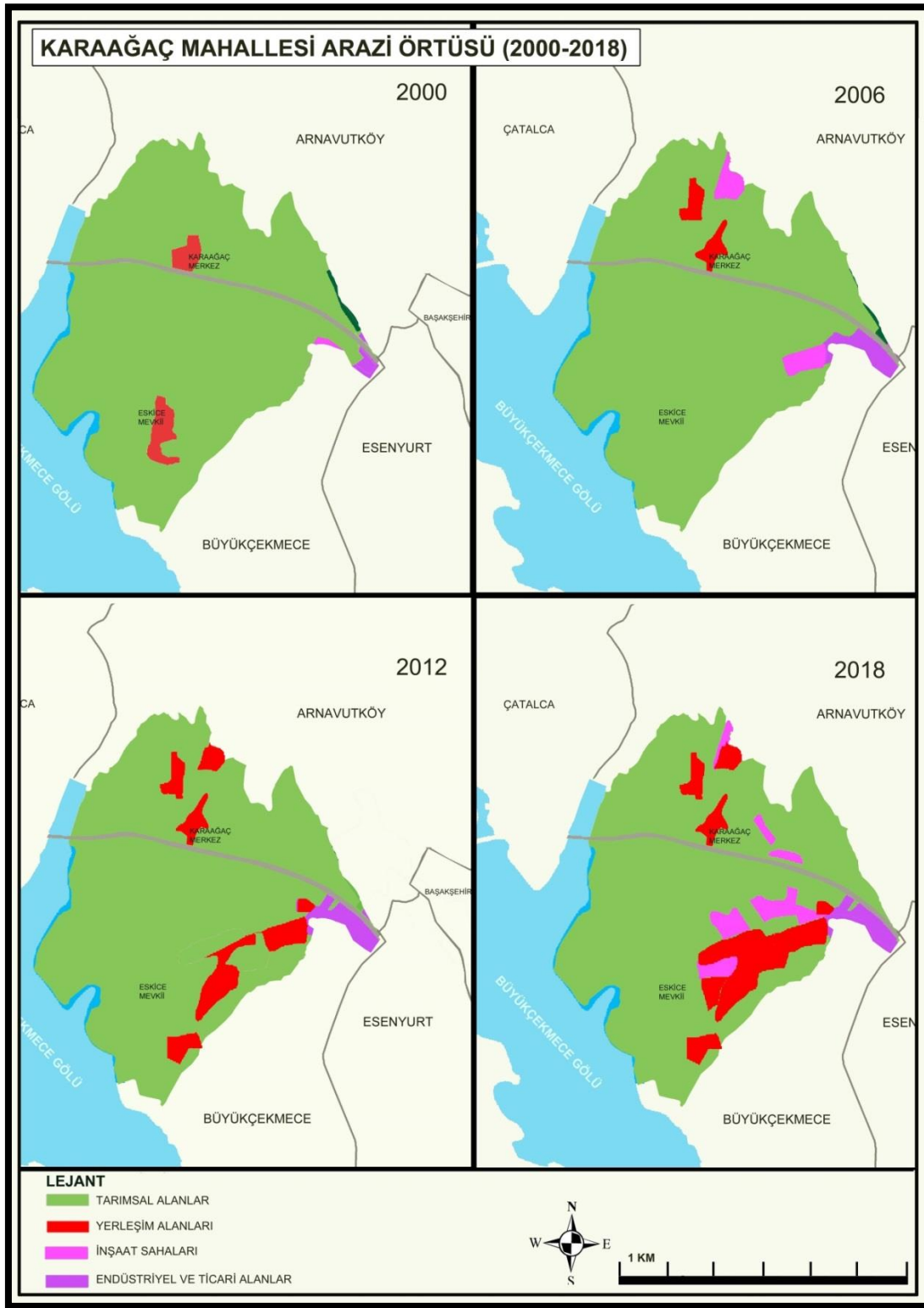
2012 yılında ise geçmişte inşaat sahası sınıfında yer alan alanlar ile birlikte yerleşim alanlarının artmaya devam etmesi sonucu yerleşim alanları %8,1'ini kaplamaktadır. Karaağaç Mahallesi'ndeki inşaat alanlarının mahallenin doğusu olan Alkent2000 tarafında gelişim gösterdiği görülmektedir. 2006 yılında inşaat sahası olan alanlar ve Eskice mevkiindeki tarım alanlarının 2012 yılında yerleşime dönüştüğü belirlenmiştir. Endüstriyel ve ticari bölgelerde 2006 yılından sonra artış olduğu belirlenmiştir.

Karaağaç Mahallesi'nde Corine Projesine göre 2018 yılı verileri; yerleşim alanlarının mahallenin güneydoğusunda gelişmeye devam ettiğini göstermektedir. 2018 yılında yapay bölgeler mahallenin %20,27'sini kaplamaktadır. Yerleşim alanları %10,61'ini kaplamaktadır. Yerleşim alanlarının geliştiği mahallede 'Endüstriyel ve Ticari Bölgelerde değişiklik görülmezken, inşaat sahaları mahallenin %4,25'ini kaplamaktadır. Tarımsal alanlar üçüncü seviye alt sınıflarında %72,26'sı 'Sulanmayan Ekilebilir Alanlar', %3,47'si 'Mera Alanları' ve %4'ü 'Karışık Tarım Alanları' olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4. 2 Karaağaç Mahallesi 2000/2006/2012/2018 Yılları arası Corine arazi örtüsü/arazi kullanımı ana ve alt sınıfları tablosu (Anonim 2018c).

CORINE ARAZİ SINIFLARI VE KODLARI			YILLAR			
			2000	2006	2012	2018
1. DÜZEY	2. DÜZEY	3. DÜZEY	%	%	%	%
1.YAPAY BÖLGELER	1.1 ŞEHİR YAPISI	1.1.2 Süreksiz Şehir Yapısı	3,8	2,5	8,1	10,61
	1.2 ENDÜSTRİ, TİCARET VE ULAŞIM BİRİMLERİ	1.2.1 Endüstriyel ve Ticari Birimler	0,9	2,1	2,59	2,6
		1.2.2 Karayolları, Demiryolları ve İlgili Alanlar	2,5	2,5	2,58	2,81
		1.3 MADEN OCAĞI BOŞALTIM BİRİMLERİ	0,5	2,6	---	4,25
2.TARIMSAL ALANLAR	2.1 EKİLEBİLİR ALANLAR	2.1.1 Sulanmayan Ekilebilir Tarım	90,7	85,21	77,23	72,26
	2.3 MERALAR	2.3.1 Mera Alanları	---	3,6	5,5	3,47
	2.4 KARIŞIK TARIMSAL ALANLAR	2.4.2 Karışık Tarım Alanları	---	1,3	4,0	4,0
3.ORMANLIK VE DOĞAL ALANLAR	3.2 MAKİ VE OTSU BİTKİLER	3.2.1 Doğal Çayırliklar	---	0,19	---	---
		3.2.4 Bitki Değişim Alanları	1,6	---	---	---

Corine Projesi 2000/2006/2012/2018 yılları verileri ile Şekil 4.9'de bulunan paftalar oluşturulmuştur. Tarımsal alanlarının düzenli olarak yapay alanlara dönüştüğü açıkça görülmektedir.

Şekil 4. 9 Karaağaç Mahallesi arazi örtüsü 2000-2018 verilerinden oluşturulmuş pafta (Anonim 2018c).

Yerleşim alanları 2000 yılında mahallenin %3,8'ini kaplarken, 2018 yılına kadar 2,8 kat artarak mahallenin %10,61'ini kapsamaktadır. Yıllar içerisinde yerleşim alanlarındaki en

fazla gelişim 2006-2012 yılları arasında görülmektedir. Ancak 2018 yılı paftasında görülen inşaat sahalarının, çoğu gelecekte yerleşim alanına dönüştüğü tespit edilmiştir.

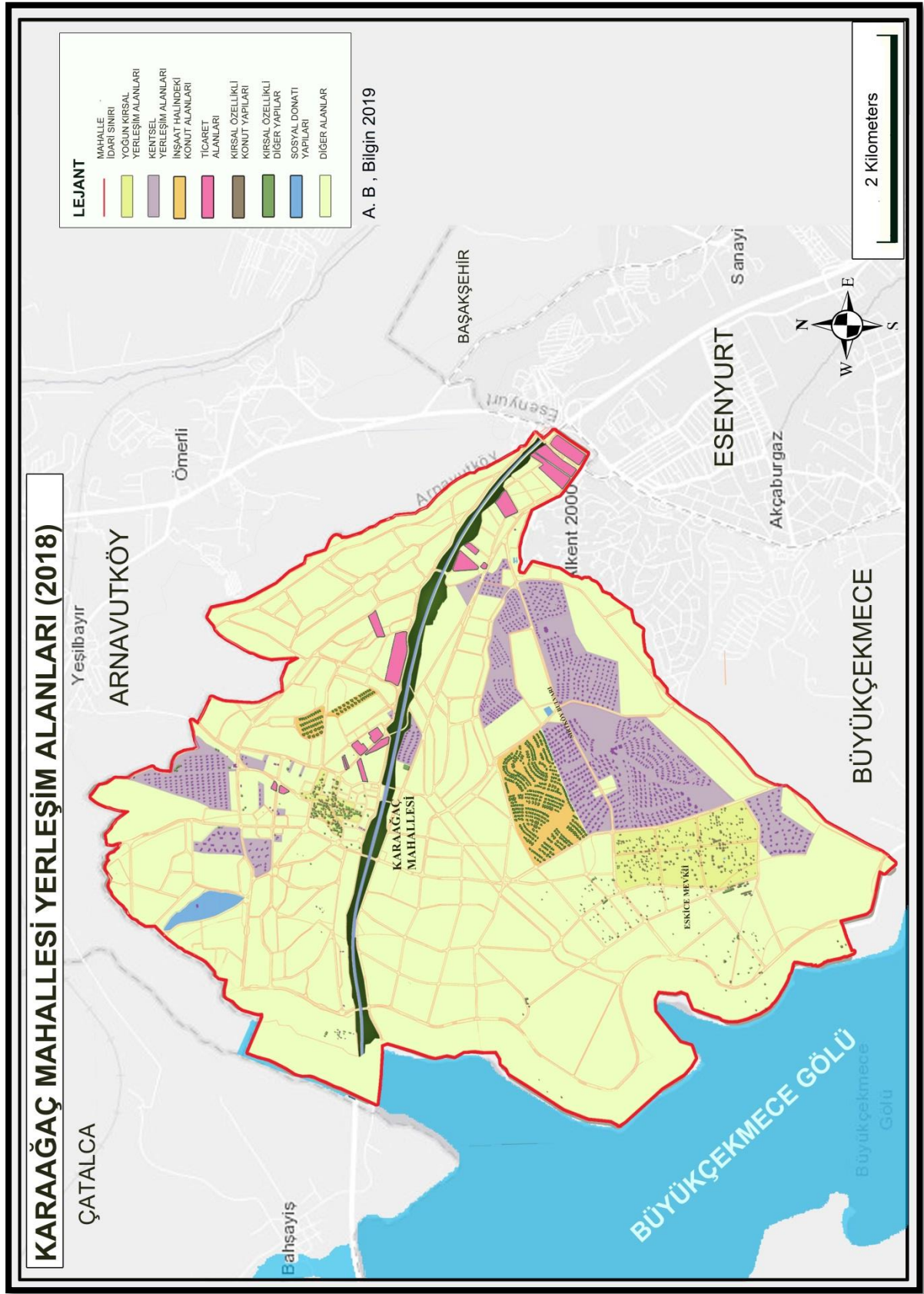
4.3 Yerleşim Alanlarını Gelişimi

Bir önceki başlık olan 4.2’de Karaağaç mahallesinin arazi örtüsünün genel değişimi verilmişti, bu başlık altında da Karaağaç mahallesindeki sadece yerleşim alanlarının mevcut durumu detaylı olarak incelenerek değerlendirilmiştir.

Büyükçekmece, 1975 yılından bu yana ikinci konuta dayalı turizm gelişiminin görüldüğü ve ikinci konut işlevinin halen devam ettiği ilk kıyı yerleşmelerinden biridir (Yazgan 2018). Büyükçekmece ilçesi 2001 yılından sonra gayrimenkul sektöründe gelişimin en fazla görüldüğü ilçelerden biridir. 2001 yılında bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması ve merkezi hükümetin enflasyonu düşürme hedefleri gayrimenkul sektörüne hız kazandırmıştır. Özellikle 1990 sonrasında yabancı yatırımcıların İstanbul’u tercih etmeleri ile birlikte çok büyük ölçeklerde konut projeleri yapılmaya başlanmıştır (Tepe 2010). Bu gelişim, Büyükçekmece ilçesinin genelinde olduğu gibi Karaağaç Mahallesi’nde büyük değişimlere sebep olmuştur. 2000’li yıllarda Büyükçekmece’de gelişen yerleşim dokusu ilçenin doğusunda bulunan Esenyurt ve Beylikdüzü ilçelerindeki yerleşim, ticaret ve sanayi gelişiminden oldukça etkilenmiştir. Şekil 4.5’de gösterilen Büyükçekmece ilçesinin doğusunda kentsel alanların gelişmeye başlaması, Büyükçekmece ilçesinin mahallesi olan Alkent 2000 mahallesinin oluşmasıyla başlamıştır.

2018 yılında Karaağaç mahallesinde kentsel niteliği olan yoğun yerleşim alanlarının uzak mesafeli koruma kuşağında geliştiği görülmektedir. Kırsal yerleşim niteliklerine sahip olan alanlar ise; kısa ve orta mesafeli koruma kuşaklarında bulunmaktadır. Mutlak koruma kuşağı içerisinde ise havza içi yapı yasaklı olması sebebiyle yapılaşma görülmemektedir.

Elde edilen son hali hazır harita mahallenin günümüz haliyle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Mahallenin hali hazır haritaları ve alanda yapılan çalışmalar sonucu üretilmiş olan Şekil 4.10’ da bulunan paftaya göre; öncelikli olarak mahalledeki kentsel yerleşim alanları ve kırsal yerleşim alanları belirtilmiştir.

Şekil 4. 10 Karaağaç Mahallesi hali hazır haritasından üretilmiş yerleşim alanları paftası (Oriji).

Araştırma konusuyla doğrultulu olarak gelecekte yerleşim olacak inşaat sahaları paftada belirtilmiştir. Paftaya göre; mevcut kentsel yerleşim alanların ve inşaat sahalarının büyük bir kısmı dışa kapalı konut yerleşimleri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca mahallede var olan kırsal yerleşim alanlarının niteliğini anlaşılır kılmak adına elde edilen hali hazır haritalar ve alanda yapılan çalışmalarla kırsal alanlardaki konut yapıları ve bu yapılara ek yapılar paftada belirtilmiştir. Kırsal özellikli konut yapıları Karaağaç Mahallesi'nde bulunan kırsal yerleşimler olan Merkez Yerleşimi ve Eskice Mevkii yerleşiminde bulunan yapıları ifade ederken, kırsal özellikli diğer yapılar ahır, kömürlük, depo vb. yapıları ifade etmektedir. Paftada ticaret alanları yapay özellikli alanlar olması ve azımsanmayacak yer kaplaması sebebiyle gösterilmiştir. Diğer alanların çok büyük kısmı tarımsal faaliyet gösterilen alanlar olarak paftada belirtilmiştir.

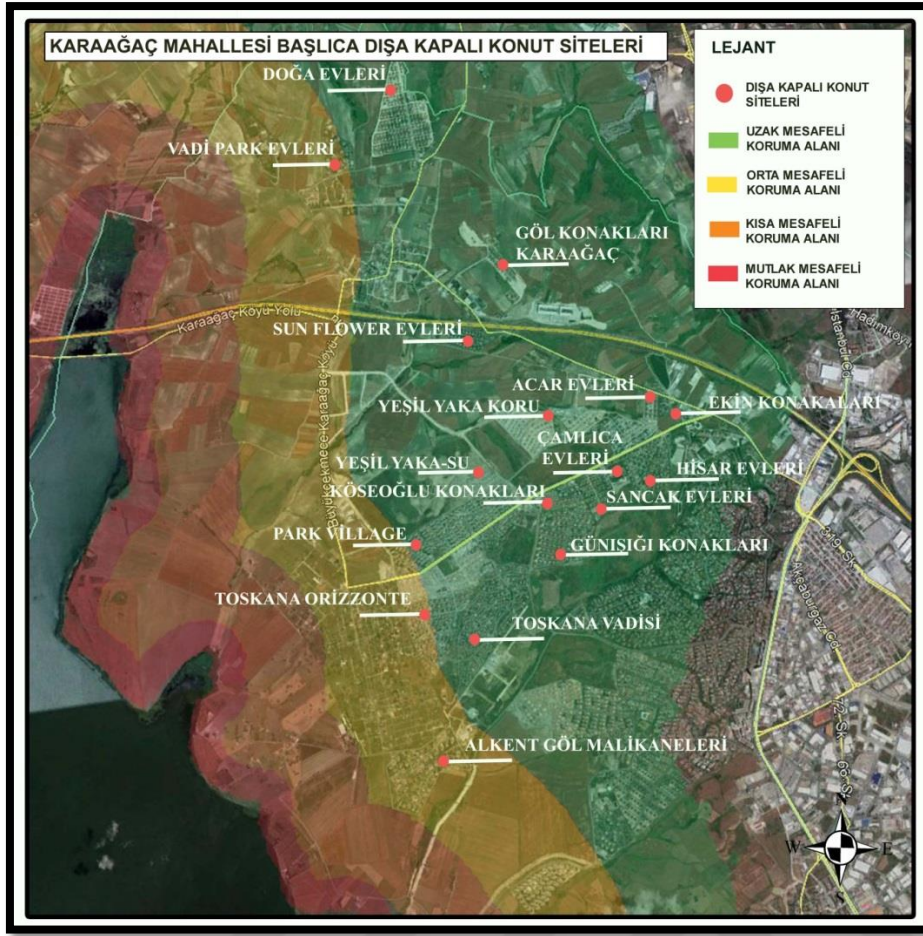
Karaağaç Mahallesi'nde gelişen yerleşim alanlarını 2 bölümde incelemek doğru olacaktır:

1. Dışa Kapalı Konut Yerleşimleri
2. Kırsal Nitelikli yerleşimler: Karaağaç Mahallesi Merkezi ve Eskice Mevkii Yerleşimi

4.3.1 Başlıca dışa kapalı konut yerleşimleri

Dışa kapalı konut yerleşimleri son yıllarda tüm dünyada cazip hale gelmiş konut yatırımlarından biridir. Ülkemizde, özellikle İstanbul Metropoliiten kent çevresinde görülen kentsel saçaklanmanın etkisi altında kalan bölgelerde gayrimenkul sektöründe; kamusal hayattan uzak, benzer gelir gruplarına mensup bireylerin yaşadığı, güvenli ve sadece site sakinlerinin kullanabildiği olanaklara (sosyal, sportif, rekreatif vb.) ve geniş peyzaj alanlarına sahip büyük ölçekli konut alanları gelişim göstermektedir.

1999 yılında Marmara Bölgesi'ni de meydana gelen deprem sonrasında çevre yerleşimlerde ortaya çıkan düşük yoğunluklu konut alanı geliştirme eğilimi ve 2001 yılı krizinin etkilerinin azaltılması için yürürlüğe konulan önlemler neticesinde konut sektöründe ciddi bir artış meydana gelmiştir ve 28 adet toplu konut alanı ile Büyükçekmece ilçesi ilk sırada yer almıştır (Tepe 2010). Karaağaç Mahallesi'nde, Şekil 4.11'de gösterilmiş olan 2000 yılından beri 17 tane büyük konut projesine başlanmış, 15 tanesi tamamlanmış olup, diğer 2 tanesi henüz tamamlanmamıştır. Bu projelerin hepsinin dışa kapalı konut alanı olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4. 11 Karaağaç Mahallesi içerisinde bulunan başlıca kapalı konut siteleri (Orij.)

Projelerin çoğu topografyanın yeryüzü şeklinde vadiler bulunması yüzünden, göl manzarasına hakim olan kısımlarda doğa ve modern hayatın buluşması vaadinde bulunan prestijli inşaat firmaları tarafından uygulanmış projelerdir. Projelerin hepsi müstakil villa siteleridir. Her sitenin özel güvenlik, sosyal tesisler, spor alanları, özel ve ortak yeşil alanları, yüzme havuzu ve otoparkları bulunmaktadır. Karaağaç mahallesi idari sınırları içerisinde tespit edilen ve belirtilen başlıca 17 dışa kapalı konut alanı vardır. Yapım yıllarına göre ise; %25'inin (4 adet) 2000-2007 yılları arasında kullanıcıların hizmetine açılmış iken %43,75'i (7adet) 2007 – 2011 yılları arasında yapılmıştır, 2011-2018 yılları arasında ise %31,25'i (5 adet) yapılmıştır.

Mahallede gelişen dışa kapalı konut siteleri 2000-2018 yılları içerisinde havza koruma kuşakları içinde gelişmeye devam etmiştir. Bu süreçte, 2000 yılından itibaren sadece dışa kapalı konut siteleri yaklaşık 346 hektar tarımsal alanlardan kapalı konut sitelerine dönüşmüştür. Bu 17 dışa kapalı konut alanı mahallenin yaklaşık %8'ini kaplamaktadır. Bu sitelerde yapılan toplam konut sayısı ise 2067'dir. Çizelge 4.3'de 2000 yılından sonra inşasına

başlanmış konut projelerinin listesi bulunmaktadır. Bu konut projelerinin iki tanesi henüz tamamlanmamış, inşaat halindedir. Diğer konut projelerinin inşası tamamlanmış ve konutların çoğunda yaşam devam etmektedir. Tamamlanan projelerden biri olan Toskana Vadisi ve Toskana Orizzonte projesi 1 km² alan kaplayarak mahallenin %3,5'ini kaplamaktadır. Karaağaç Mahallesi'nde Şekil 4.12 (Park Village Sitesi) ve Şekil 4.13 (Toskana Orizzonte Sitesi)'da oluşan yerleşimlerin az katlı kendilerine ait havuz, otopark ve bahçeye sahip villa tipi yerleşimler olduğu görülmektedir.

Çizelge 4. 3 İnşaatına 2000 yılından sonra başlanan kapalı konut siteleri (Orij).

	İnşaat Alanı	Konut Adeti	Durumu
Hisar Evleri	43000m ²	70	Tamamlanmış
Sancak Evleri	77800 m ²	29	Tamamlanmış
Günüşiği Konakları	265838m ²	121	Tamamlanmış
Çamlıca Sitesi	46800 m ²	13	Tamamlanmış
Sunflower	64500 m ²	32	Tamamlanmış
Acar Sitesi	31000 m ²	15	Tamamlanmış
Ekin Konakları	26000 m ²	13	Tamamlanmış
Alkent Göl Malikaneleri	330000 m ²	63	Tamamlanmış
Park Village	312.000 m ²	144	Tamamlanmış
Toskana Orizzonte Toskana Vadisi	1068000m ²	469	Tamamlanmış
Yeşil Yaka KORU	320000 m ²	173	Tamamlanmış
Yeşil Yaka SU	650000 m ²	472	Tamamlanmamış
Göl Konakları	58000 m ²	61	Tamamlanmamış
Doğa Evleri	29000 m ²	150	Tamamlanmış
Köseoğlu Konakları	45000 m ²	17	Tamamlanmış
Vadipark Evleri	98000 m ²	38	Tamamlanmış

Şekil 4. 12 Parkvillage Sitesi (Anonim2019l)

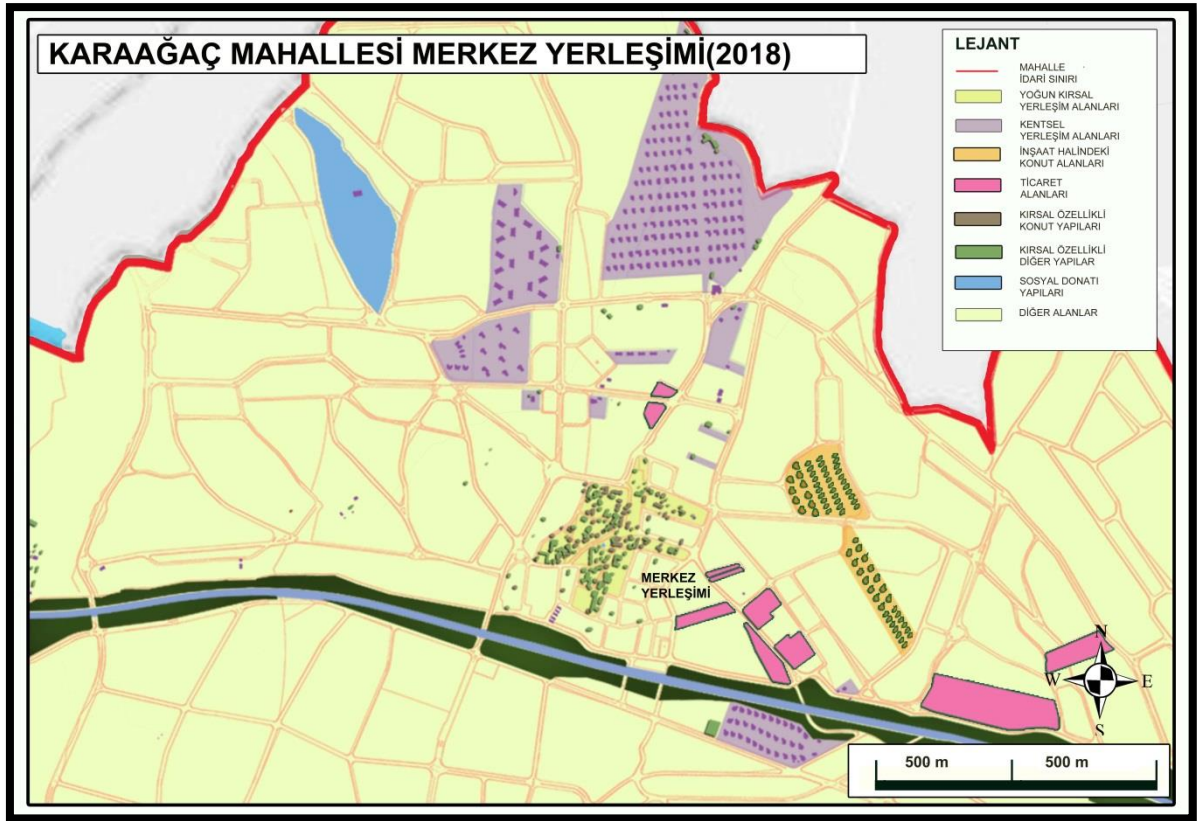
Şekil 4. 13 Toskana Orizzonte (Anonim 2019k)

4.3.2 Kırsal Nitelikli Yerleşimler

Karaağaç mahallesi genelinde geçmişten beri arazi kullanımları tarımsal ağırlıklıdır. Geçmişte tarımsal alanlar, çiftlikler ve kırsal yerleşim dokularından oluşmaktadır. Mahalle sınırları içerisinde kırsal özellik gösteren iki yerleşim bulunmaktadır.

Karaağaç Merkez:

Karaağaç mahallesi merkezini oluşturduğu ve kırsal yerleşim özellikleri taşıdığı yapılan gözlemlerle belirlenmiştir. Şekil 4.10'te verilmiş olan Karaağaç Mahallesi yerleşim paftasına göre; mahallesinin sahip olduğu iki kırsal yerleşiminden biridir. Merkez yerleşimi Büyükçekmece havzası uzun mesafeli koruma kuşağı içerisinde olup, Büyükçekmece Gölü'ne en yakın mesafe yaklaşık 2 km'dir. Karaağaç mahallesi E-80(TEM) otoyolu ile ikiye bölünmektedir. Şekil 4.14'te gösterildiği gibi Karaağaç merkezi yerleşimi otoyolun kuzeyinde bulunmaktadır. 2000'li yılların başından beri gelişmekte olan konut yerleşimlerinin otoyolun güneyinde gelişiyor olması yerleşimin kırsal özelliklerini az da olsa korumasını sağlamıştır.

Şekil 4. 14 Karaağaç Merkez Yerleşimi

Kırsal özellikleri kısmen taşıyor olmasının yanında yerleşimin çevresindeki kentsel gelişim sonucu olarak fırın, market, lokanta ve nalbur bulunmaktadır. Yerleşimde yapılan gözlemlerde ana yolların asfalt, ana yollara bakan konut yapılarının dış cephelerinin modern bir görünüme sahip ve kat sayılarının genelde iki ya da üç olduğu görülmüştür. Yerleşimin kırsal özelliklerinin daha baskın olduğu alanlarda ise, konutlar tek katlı ve etkili bahçe alanına sahiptir. Ayrıca Şekil 4.14'de kırsal özellikli diğer yapılar olarak gösterilen kömürlük, ahır, depo, samanlık, garaj ve ardiyelerin konutlara ek yapılar olduğu görülmektedir. Karaağaç

mahallesi Şekil 4.15 ve 4.16’da fotoğrafları bulunan yerleşim alanı kırsal nitelikler taşıdığı ve bu alanlarda tarımsal faaliyetlerin sürdürüldüğü görülmektedir. Bitki örtüsü yoğunluğu yok denecek kadar azdır. Birkaç tekli ve grup halinde bitki bulunmaktadır.

Şekil 4. 15 Karaağaç Merkez Yerleşimi (Orij)

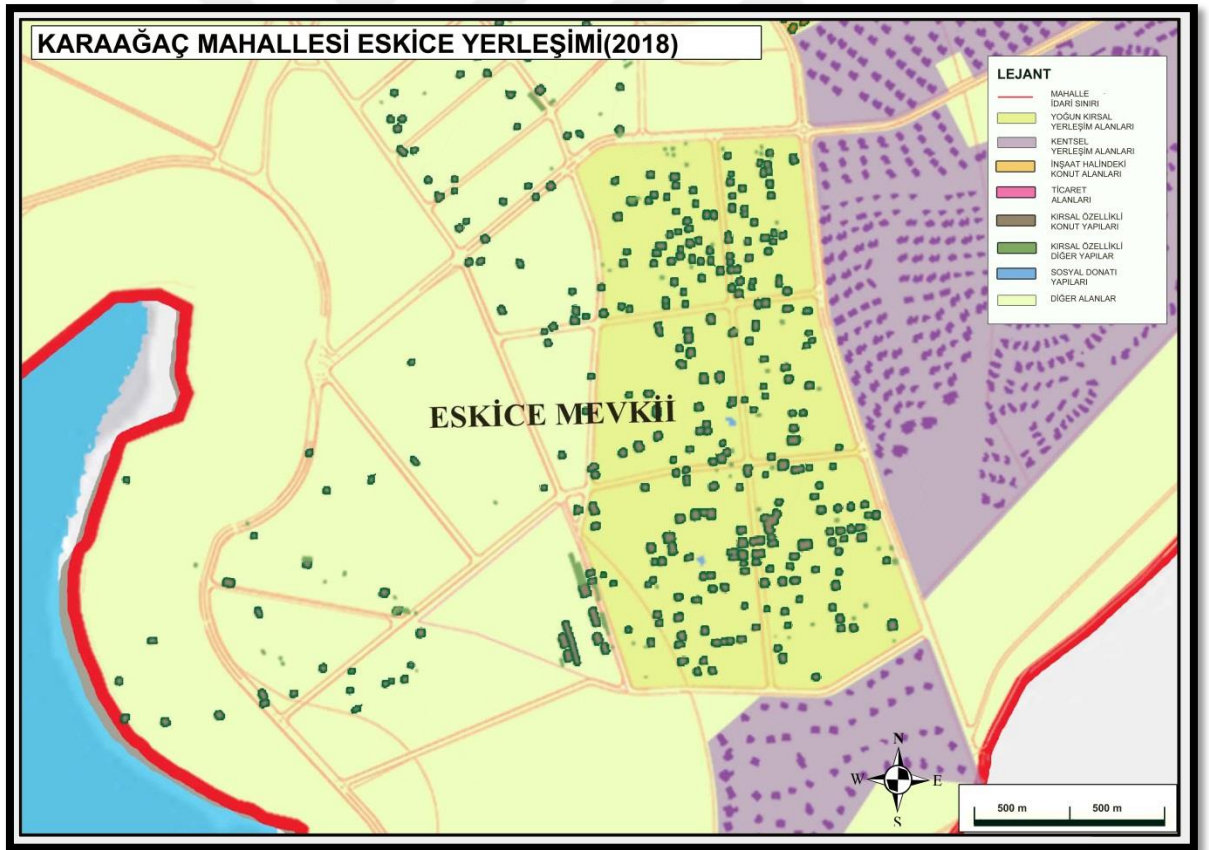
Şekil 4. 16 Karaağaç Mahallesi merkez yerleşimi görünümü (Orij).

Eskice Mevkii Yerleşimi:

Eskice mevkiinde bulunan kırsal yerleşim özelliklerinin Karaağaç merkeze göre daha fazla olduğu gözlemlerle belirlenmiştir. Şekil 4.1’da orta mesafeli koruma kuşağı içerisinde bulunduğunu gördüğümüz Eskice mevkii yerleşimi dolayısıyla Büyükçekmece gölüne yakın

mesafede bulunmaktadır. Şekil 4.10’te verilmiş olan Karaağaç Mahallesi yerleşim paftasına göre; mahallesinin sahip olduğu iki kırsal yerleşiminden biridir. Gelişmekte olan konut yerleşimlerinin Eskice mevkiinin doğusunda yer aldığı görülmektedir. Yerleşimde yapılan gözlemlerde Büyükçekmece ilçe merkezine ulaşım için kullanılan yolun yerleşimin içinden geçtiği ve asfalt olduğu görülmektedir.

Konut yapılarının farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Az katlı apartman yapıları, villa tipi konutlar, prefabrik yapılar ve tek katlı kırsal nitelikli yapılar görülmektedir. Villa tipi konutların fazla olduğu görülen yerleşimde kentsel niteliklerin gelişmediği görülmektedir. Ayrıca Şekil 4.17’de kırsal özellikli diğer yapılar olarak gösterilen kömürlük, ahır, depo, samanlık, garaj ve ardiyelerin olduğu görülmektedir. Bitki örtüsünün, doğal yetişen yüzeysel bitki topluluklarından, grup ve tekli ağaçlardan oluşmaktadır. Grup halinde bulunan bitkiler ise doğal değil insan eliyle yaşam alanlarının mahremiyetini sağlamak için dikildiği görülmektedir.

Şekil 4. 17 Eskice Mevkii Yerleşimi (Oriji).

Eskice mevkiinde konut sayısının çok olmasına rağmen geniş bir alanda yayılım gösterdiği için yerleşim içerisinde yapılaşmanın şimdilik kırsal olgusunun önüne geçmediği görülmektedir. Şekil 4.18’de görüldüğü gibi göl manzarasına sahiptir.

Şekil 4. 18 Eskice Mevkiinden Büyükçekmece Gölü görünümü (Orij).

Yerleşimde Şekil 4.19 ve 4.20’de görüldüğü gibi ara yollarda herhangi bir döşeme malzemesi kullanılmamış, orta mesafe koruma kuşağında bulunmasına rağmen yoğun sayılabilecek sayıda konut bulunmaktadır.

Şekil 4. 19 Eskice Mevkii Yerleşimi (Orij).

Şekil 4. 20 Eskice Mevkii Yerleşimi (Orij).

4.4 Gelişen Yerleşimin Kırsal Peyzaja Etkileri

Kentsel alanlar, kırsal bölgelere göre gelişmiş olsa da, daima kırsal alanların varlığına ihtiyacı olduğu gerçeği ile karşı karşıya olacaktır. Kırsal bölgeler, bu bölgelere ait doğal yapıları, insanlar tarafından geleneksel yöntemlerle şekillendirilmiş tüm özellikleri ve üstlendikleri görevlere göre farklı karakterlere sahiptirler. Bu farklı karakterler birer kırsal peyzajdır. Kırsal peyzajlar içerisinde barındırdıkları doğal özellikler ile korunması gereken ve geleceğe miras bırakılması gereken alanlardır. Özellikle metropol kentlerde korunmaya muhtaç hale gelmiş olan kırsal peyzaj alanları insan etkisiyle yok edilmektedir. İnsan etkisiyle oluşan yok oluş sürecini hızlandıran en önemli nedenlerden biri gelişen yerleşim alanlarıdır.

Kırsal peyzaj alanlarının kentlerdeki konumlarına ve buna bağlı olarak korunma durumlarına göre planlamasında alınan kararlar dolaylı olarak kırsal peyzajı etkilemektedir. Bu etki yasal düzenlemelere karar veren kurum ve bu kurumları temsil eden idareciler tarafından oluşmaktadır.

Kırsal alan olgusunun öneminin farkında, sürdürülebilir ve ekolojik politikalar izleyen karar vericilerin kırsal peyzaja olumlu etkileri olacaktır. Ancak, Karaağaç Mahallesi'nde ÇDP ve Havza Koruma Planı'nın 2003'te hazırlanan imar planından sonra yapılması nedeniyle

yasal düzenlemeler kırsal peyzaj alanlarının korunmasında etkili olmamıştır. Yanlış plan kararları korunması gereken topraklar ve meraları kırsal özellikli alanlar olmaktan uzaklaştırmıştır. Karaağaç mahallesinin içme suyu havzasının parçası olduğu göz ardı edilmiştir. 2019 yılında yayınlanan Büyükçekmece Gölü Havzası Koruma Planında; Karaağaç mahallesi gibi göl kenarında ve havza sisteminin parçası olan Ahmediye ve Bahsayış mahalleleri için *‘Köy yerleşik alan sınırı yerleşim sınırı olarak aynen korunur. Mevcut yapılarda bakım onarım yapılabilir. Bu alanda imar planı hazırlanmadan hiçbir yapılaşmaya gidilemez, bu alanlardaki yapılaşma uygulamalarında 6495 Sayılı Kanunla Değişik 3194 Sayılı İmar Kanunu’nun 27. Maddesi hükümleri esas alınır (Anonim 2019a)’* hükmü dikkat çekmektedir.

Karaağaç mahallesinde geçmişte yapılmış imar planı yüzünden bu hüküm kapsamına giremediği anlaşılmaktadır. Metropoliten kent çeperinde yer alan Karaağaç mahallesinde, geçmişte çeşitli sebeplerle verilmiş olan yanlış kararların kırsal peyzaj alanları üzerine olumsuz etkiler yaratan yerleşim alanlarının oluşmasına yol açmıştır.

Yasal düzenlemeler doğrultusunda yapılan planlar arazilerin kullanım şekillerini belirler. Karaağaç mahallesi için yapılan planlar yerleşim alanlarının gelişmesinde etkili olmuştur. 2003 yılında onaylanmış planlardan sonra mahallede inşaat sahaları oluşmuştur. İnşaat alanlarının ve yerleşim alanlarının oluşmasının kırsal peyzaja olan etkileri öncelikle estetik olarak görülmektedir. Karaağaç mahallesinin topografik yapısı vadilerden oluşmaktadır. Mahalledeki derelerin oluşumlarının yaratmış olduğu yamaçlar yükseklik ve bakı özellikleri bakımından çeşitlilik göstermektedir. Yerleşimlerin oluşmasını cazip hale getiren bir faktör mahallenin sahip olduğu yeryüzü şeklidir. Oluşan yerleşim alanları göl ve doğal kır manzarasına sahiptir. Ancak bölgede gelişen yerleşimler yeryüzü şeklini bozarak yüksek istinat duvarlarıyla kademelendirilmiş ve sıraya dizilmiş evlerin bulunduğu alanlar haline getirilmiştir. Şekil 4.21’de Karaağaç mahallesinin güneydoğusundaki sırt üzerinde gelişen yerleşim alanlarının yeryüzü şeklinin kaybolmasını etkilediği açıkça görülmektedir. Şekil 4.22’de ise yabancı ve yerli inşaat firmaları tarafından yapılmış olan bu yerleşim alanlarında konut satışı amaçlı kullanılan görsellerde kırsal peyzaj görüntülerinin kullanıldığı görülmektedir. Oluşturulan yerleşim alanları ilk etapta etrafındaki kırsal alanlarla birlikte bütün olarak düşündürülmektedir. Ancak mahallede yerleşim alanlarının gelişimi vaat edilen yaşam kalitesinde olsa da doğal peyzajın doğal ve estetik özelliklerine gözle görülür olumsuz etkileri olacaktır.

Şekil 4. 21 Mahallenin güneydoğusunda kalan sırt (Anonim 2019j)

Karaağaç Mahallesi sahip olduğu kırsal peyzaj alanları ve konum itibari ile Büyükçekmece havzasının önemli bir parçasıdır. Gelişen yerleşimlerin kırsal peyzaja olan olumsuz estetik etkilerinin yanı sıra, içme suyu havzası ekolojisini de olumsuz etkilemektedir. İstanbul Metropoliten kentinin beş ilçesine içme suyu kaynağı olan havza içerisindeki yerleşim alanlarının her geçen yıl artması nedeniyle kent sistemi içerisinde ekolojik katkıları olması gerekirken kırsal özelliklerini her geçen gün biraz daha yitiren Karaağaç Mahallesi'nin ekolojisi gelişen yerleşimler tarafından olumsuz etkilenmektedir.

Şekil 4. 22 Toskana Vadisi tanıtım görüntülerinden (Anonim 2016b).

Mahalledeki yerleşim alanlarının oluşumu sırasında kırsal peyzajların maruz kaldığı antropojenik etkiler ve insanların kullandığı araçların (arabalar, servisler, iş makinaları vb.)

hareketleri yüzünden toprakta oluşan sıkışmalar yüzey akışının artmasına ve su tutma kapasitesinin azalmasına sebep olmaktadır. Aynı şekilde yerleşmeler için yapılan dolgu alanlar, duvarlar, yollar ve binalar kırsal alanların yerini alması toprak yapısını ve yeraltı sularının kalitesini ve miktarını etkileyen unsurlardır. Ayrıca kısa süre öncesine kadar köy niteliğinde olan Karaağaç mahallesinde yeterli alt yapı olmaması sebebiyle artan yerleşim yapısının atık sularının toprak ve suları kirletmesi mahalle genelinde yapılan tarım faaliyetlerini olumsuz etkileyecektir. Şekil 23'te yerleşim alanlarının kırsal peyzajın ekolojik yapısını bozan bu etkilerini mahalledeki kırsal peyzajın bir parçası olan Büyükçekmece Gölünde su kalitesinin düşmesine sebep olduğu inşaat atıklarının göl kenarına bırakıldığı görülmektedir. Gölün yaşadığı olumsuzluklar ve su kalitesiyle ilgili uyarılar birçok akademik yayın ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Kırsal peyzajların kullanım amaçlarından biri olan tarımsal alanlar olarak kullanımı Karaağaç mahallesinde içme suyu havzası olgusuna ters düşmektedir.

Şekil 4. 23 Karaağaç Mahallesinde göl kıyısında kaçak döküm (Orij).

Karaağaç mahallesinde tarımsal amaçlı kullanılan alanlar ve çiftliklerin, yerleşim alanlarına dönüşmesinde yapılan planların yaratmış olduğu baskılar tarım amaçlı kullanılan alanların korunması gerekliliğinin göz ardı edilmesine sebep olmuştur. Piyasa koşulları tarımsal faaliyetlerden elde edilen kazançların, tarımsal olmayan faaliyetlerden elde edilen kazançlardan daha az olmasına sebep olmaktadır. Kırsal peyzajın bir parçası olan tarımsal alanların, yerleşim için kullanılan alanlara dönüşmesinin sonucu olarak; arazi kullanım değişimleri kırsal peyzaj alanlarının azalmasında etkilidir. Kırsal peyzajlar insan doğa etkileşiminin bir ürünü olduğu için, içerisinde kültürel özellikler de barındırmaktadır. Şekil

4.24’de 2000 ile 2018 yılları arasında yerleşim alanlarının gösterdiği değişimleri en iyi ifade eden yıllara ait Google Earth görüntülerinden yararlanılmıştır. Karaağaç Mahallesi’nin yıllar içerisinde gösterdiği değişimler ve 2003 yılında tasdiklenmiş olan imar planına göre gelişim gösteriyor olması gelecekte yaşanacak nüfus ve demografik yapıdaki değişimlerin göstergesidir.

Şekil 4. 24 Karaağaç Mahallesi 2004-2010-2014-2018 yılları uydu görüntüleri (Google Earth verileri kullanılarak hazırlanmıştır).

Bu değişimlere örnek olarak mahallede inşa edilen alışveriş merkezi verilebilir. Çalışma alanında bulunan kapalı konut alanlarında ikamet eden insanların ihtiyaçlarını

karşılamak üzere yapılan bu alışveriş merkezi istihdam potansiyeliyle, mahallede yeni nüfus oluşumuna sebep olacaktır. Ayrıca film platosunun tamamlanmasıyla da yeni kullanıcılara hizmet alanları oluşacaktır. Gelecekte alışveriş merkezi ve film platosu dışında yeni ticaret veya kentsel donatı alanlarının oluşumlarıyla kültürel yapısı dönüşmeye devam edecektir.

Sosyal statüler, roller ve değer yargılarının çeşitlenmesi ve değişmesi kırsal peyzajın bir ögesi olan kültür özelliklerinin değişimine sebep olacaktır. Kısa bir ifade ile, yerleşim alanlarının gelişiminin kırsal peyzaja dolaylı ve doğrudan etkileri olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik değişimlerin ve yasal düzenlemelerin sebep olduğu dolaylı etkileri dolaylıdır. Gelişen yerleşimin kırsal peyzaja doğrudan etkileri ise ekolojik, estetik, fiziksel ve kültürel olarak sıralanabilir.

5.SONUÇ ve ÖNERİLER

İstanbul ili farklı iki kıta üzerine kurulmuş olup, 1950'lerden sonra yaşadığı alansal büyüme ve nüfus artışıyla sürekli değişim içerisinde. İstanbul Metropoliteni birbirinden farklı doğal ve kültürel özelliklere sahip alanları kapsamaktadır. Her geçen yıl büyüyen şehrin ihtiyaçları artmakta ve çeşitlilik göstermektedir. İnsanların en temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacı İstanbul Metropoliteninde yaşanan nüfus artışıyla yerleşim alanlarının aşırı artmasına sebep olmuştur. Sur içi kenti olduğu halinden günümüze kadar yaşadığı kentsel yayılma sonucu kentleşmenin son halinin doğal eşiklerin bulunduğu çeper alanlarına baskı yaptığı olarak görülmektedir. Sahip olduğu doğal ve kültürel çeşitlilik, kentleşmenin yapmış olduğu baskılar İstanbul Metropoliten kentinin farklı bölgelerinde farklı etkiler yaratmaktadır. Bu kapsamda araştırma; il ve ilçe ölçeğinde yapılacak yaklaşımların bir parçası olarak 2012 yılına kadar Büyükçekmece Gölü kıyısında bulunan kırsal bir yerleşim iken, 2012 yılında mahalle statüsüne geçmiş olan Karaağaç mahallesini tanıma fırsatı vermiştir.

‘Metropoliten kent çeperlerinde, kentsel saçaklanma veya yayılma şeklinde gelişme gösteren yerleşim alanları, doğal ve kültürel özellikleri içinde barındıran kırsal peyzaj alanlarını tehdit etmektedir’ hipotezi üzerine kurulan bu tez çalışmasında; İstanbul Metropoliten kenti çeperinde bulunan Karaağaç Mahallesiindeki kentsel ve kırsal nitelikli alanlar değerlendirilmiş, 2000 yılından itibaren gelişen yerleşimlerin oluşma nedenleri analiz edilmiş ve kırsal peyzaj alanlarına etkileri belirlenmiştir.

Karaağaç Mahallesi hakkında elde edilen doğal, kültürel ve mekansal verilerin sonucu olarak;

- Topografyasının içerdiği vadiler
- Mahallenin çeşitlilik gösteren bakı ve yükseklik özellikleri
- Göl kıyısında olması
- Tarımsal potansiyeli ve görsel peyzaj değerleri
- Metropoliten kent içerisinde ile kırsal özelliğini koruyan bir alan olması yerleşim alanlarının gelişmesi için başlıca sebepler olarak belirlenmiştir.

Metropoliten kent yani ana kent; yaşam koşullarının karmaşık, kaotik ve doğal materyallerden yoksun hale gelmesi sebebiyle insanlar üzerinde fiziksel, sosyolojik ve psikolojik etkiler oluşturmaktadır. Nüfus yoğunluğu, trafik, açık yeşil alanların azlığı ve

ulaşılabilirliğinin zorluğu insanları çeper alanlara kaçışa zorlamaktadır. Karaağaç Mahallesinin konumu itibariyle özellikle İstanbul Metropoliten kentler ekolojik açıdan tampon alanları olan kent çeperinde yer alması, inşaat sektörü tarafından fırsat olarak görülmüştür. Üretilen projelerde metropoliten kent etkisinde, kırsal alan içerisinde bir yaşam sunulmuştur. Karaağaç Mahallesinde gelişen yerleşimlerin niteliklerinden anlaşılmıştır ki, bu mahalle ve yakın çevresinde yaşanan gelişme yasal düzenlemelerle desteklenmiştir. Yasal düzenlemelerle desteklenmesi kentsel büyümenin sonucu olarak, arsa ve mülk değerlerini arttırmıştır. Dolayısıyla, Karaağaç mahallesinde kentsel büyümenin desteklenmesi kentsel rantları arttırmıştır. Belli bir zümreye hitap eden dışa kapalı konut siteleri kent çeperinde bulunan kırsal peyzaj alanlarına yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. 2000 yılında başlayan bu hızlı gelişim ile 2018 yılı sonunda yaklaşık 346 hektar tarımsal nitelikli toprak üzerine dışa kapalı konut siteleri inşa edilmiştir. ***İstanbul Metropoliten kent çeperinde gelişen yerleşimlerin oluşmasına sebep olan faktörlerin kırsal peyzajları ve kültürel mirasını kaybetme kaygısı taşımadığı anlaşılmaktadır.***

Karaağaç Mahallesi aynı zamanda İstanbul gibi metropol kentlerin temel yaşam kaynağı içme suyu havzalarından biri olan Büyükçekmece Havzası içerisinde bulunmaktadır. Metropoliten kentler hızlı nüfus artışlarıyla doğal kaynakları hızla tüketme eğilimi gösterirler. Bu doğrultuda içme suyu kaynakları da insan hayatı için önemli konuma gelmektedirler. Özellikle kaynakların beslenmesini sağlayan havzaların korunması bu bağlamda önem teşkil etmektedir. Günümüzde kentleşmenin yayılmasıyla su havzalarının kentlerin içerisinde kaldığı görülmektedir. Tezin bir parçasını oluşturan içme suyu havzalarıyla ilgili araştırmalara dayanarak; yürütülen yanlış politikalar, mevzuatta yapılan değişiklikler ve denetim eksikliklerinin havzalarda yapılaşmaya yol açtığı görülmektedir.

Karaağaç mahallesi kırsal yerleşmelerin ve bu yerleşmelerde yapılan kırsal faaliyetler in gelişen yerleşim alanlarından direk etkilenmektedir. Ekonomik etkiler ise; dolaylı olarak tarım arazilerinin yerine geçen yeni kentsel nitelikli yerleşimlerin oluşmasına neden olmaktadır. 2009’da yayınlanan DP’ye göre; şekil 3.11’de mahalle sınırları içerisinde havza koruma kuşaklarını barındıran mahallenin, iki yerleşimi kırsal yerleşim alanı olarak belirtilmiştir. Mahalle içerisindeki diğer alanlar için kırsal niteliğini koruma amaçlı olarak karar almıştır. Alınan kararlar içerisinde Büyükçekmece Gölü havzası koruma planı yapılması gerektiği de bulunmaktadır. Bu plan 2019 yılında yürürlüğe girmiş ve hükümlerinde göl kenarında bulunan Karaağaç Mahallesine benzer doğal özelliklere sahip olan Bahsayış ve Ahmediye mahallelerinin kırsal niteliği bozulmayacağı belirtilirken, Karaağaç Mahallesi için

aynı hüküm verilememiştir. Çünkü 2003 yılında onaylanan uygulama imar planında mahallenin büyük bölümü konut yerleşimi alanları olarak planlanmıştır.

Karaağaç Mahallesi'nde çeşitli sebeplerden dolayı gelişen yerleşim alanlarının kırsal peyzajlara doğrudan ya da dolaylı etkilerinin olumsuz olduğu açıkça bellidir. Mahalle; günümüz idari sınırları içerisinde değişen arazi kullanımlarının yerleşim alanlarına dönüşmesi mahallenin kırsal peyzaj özelliklerini tamamen kaybetmesine sebep olacaktır. Kent çeperindeki kırsal peyzaj alanlarının sahip olduğu özelliklerini yitirmesi kent ekosistemine olan katkısının yok olması yanı sıra, Büyükçekmece Gölü havzasında artan yerleşim alanlarının yaratacağı kirlilik İstanbul'un içme suyu kaynağı olan Büyükçekmece Gölü'nün su kalitesinin düşmesine sebep olacaktır.

2018 yılına kadar yerli halkın ikamet ettiği kırsal nitelikli yerleşim alanları yıllar içerisinde yavaş gelişme eğilimi göstermiştir. Yeni konut projeleri ise; yıllar içerisinde hızla gelişmiş ve kısa sürede alansal bir fark yaratmıştır. Sayın (2018) çalışmasında 2018 yılında 603 km² olan Büyükçekmece havzasının %2,03'ünün yerleşim alanlarından oluştuğunu belirtmiştir. Karaağaç Mahallesi 2000-2018 yılları arasında gelişen yerleşim alanları havzadaki yerleşim alanların yaklaşık %7'sini oluşturmaktadır. Bu bilgiler sonucunda, Karaağaç Mahallesi'nde yaşanan gelişim ve değişim Büyükçekmece havzasında bulunan yerleşim alanlarının üçte birini oluşturduğu görülmektedir.

Kırsal alanların yerleşim alanlarına dönüşen çalışma alanında yaşanan değişimlerin kırsal peyzaja etkilerinin ana sebebi yanlış planlama politikalarıdır. Planlama politikaların kentsel rantlara dayalı olmayan, kamu yararını gözeten bütüncül kurgularla yapılması gereğini bir kez daha göstermiştir. Karaağaç mahallesi'nin şu anki haliyle gelişen yerleşim tarafından yaratılan etkilerinin yok edilmesi mümkün değildir. Bu etkilerin artmaması için alınacak önemlerin çok gerçekçi olmayacağı kanaatiyle, Büyükçekmece havzası koruma planında belirtilen hükümler doğrultusunda hareket edilmelidir. Aksi durumda Karaağaç Mahallesi tamamen yerleşim alanlarından oluşacak ve kırsal niteliğini tamamen kaybedecektir. Bu kapsamda denetim mekanizmalarının güçlendiği, kamu yararının gözetildiği bütüncül araçlar ve stratejiler geliştirilmelidir. Kırsal peyzaj karakterleri, durumları ve ihtiyaçları belirlenmelidir. Metropolen kentlerde bulunan kırsal bölgelerde yerleşim gelişimi gösteren alanlar için; gelişimin kontrolünü sağlamak adına izleme değerlendirme modeli oluşturulmalıdır. Sahip olduğu kırsal peyzajın kaynak değeri özünü koruyarak sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Acar U, İnanır Ö, Turnacılar P, Helvacı C, Bayram B (2004). Geotiff Başlık Yapısı ve Arayüz Kullanıcı Yazılımı. Hrt.Gn.K.lığı, Harita Dergisi Sayı: 131.
- Ada E ve Yener D (2017). Türkiye’ de Kırsal Peyzaj Yaklaşımı ve Avrupa Ülkeleri Çerçevesinde Bir Karşılaştırma. International Rural Tourism and Development Journal, E-ISSN:2602-4462, 1 (2).
- Akdoğu G (2014). Kentleşme Sürecinde Kırsal Yerleşmelerde Yaşanan Peyzaj Değişimlerinin İrdelenmesi. Yüksek lisans Tezi, S:150, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akın E (2007). Kentsel Gelişme ve Kentsel Rantlar: Ankara Örneği. Doktora Tezi, S:292, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akseki H (2011). Kentsel Yayılmanın Tarım Arazileri Üzerindeki Etkisi, Konya Kenti Örneği. Yüksek Lisans Tezi, S:111, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alfars Y (2011). Büyükçekmece Gölü Hidrolojik Modeli. Yüksek Lisans Tezi, S:100, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Anonim (2002a). Issues Of The Urban And Rural Fringe. Dalhousie University, Sand Lake Communnity Research Group, Canada.
- Anonim (2003a). Cultural Landscapes: the Challenges of Conservation World Heritage 2002 Shared Legacy, Common Responsibility Associated Workshops 11-12 November 2002, Pg150-156, World Heritage papers Ferrara – Italy
- Anonim (2006a). Türk Dil Kurumu
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ca4b7c1abee16.83198879 Tarihi:22.04.2019
- Anonim (2006b), Urban sprawl in Europe The ignored challenge, European Environment Agency Report No 10, ISSN 1725-9177, Denmark.
- Anonim (2008a). OECD Çevresel Performans İncelemeleri Türkiye. Ekonomik İşbirliği Ve Kalkınma Örgütü.
- Anonim (2009a). 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı. Yönetici Özeti, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü, İstanbul.
- Anonim (2009b). 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü, İstanbul.
- Anonim (2011a). İstanbul İçme suyu Havzaları Yönetmeliği. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, İstanbul.

Anonim (2011b). OECD Regional Typology. Directorate for Public Governance and Territorial Development.

Anonim (2012a). https://www.nufusu.com/ilce/buyukcekmece_istanbul-nufusu , Son Erişim Tarihi:23.04.2019.

Anonim (2013b). İstanbul Doğa Turizm Master Planı 2013-2023. Orman ve Su İşleri Bakanlığı İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü, İstanbul.

Anonim (2014a). <http://www.kultur.k12.tr/EN/1/2/schools.html> Son Erişim Tarihi:04.05.2019.

Anonim (2015a). Stratejik Plan 2015-2019. Büyükçekmece Belediyesi, İstanbul.

Anonim (2015b), İstanbul 2014 Yılı İl Çevre Durum Raporu, İstanbul Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevresel Etki Değerlendirmesi Şube Müdürlüğü, İstanbul.

Anonim (2015c).Karar. Kültür Ve Turizm Bakanlığı İstanbul I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Toplantı Tarihi Ve No: 09.04.2015 / 153,Karar Tarihi Ve No : 09.04.2015 / 1344, İstanbul.

Anonim (2016a). İstanbul'un eski hali bakın nasıldı? <https://www.ahaber.com.tr/galeri/gundem/istanbulun-eski-hali-bakin-nasildi/4> Son Erişim Tarihi:22.04.2019

Anonim (2016b). <https://www.emaar.com.tr/projeler/tuscan-valley> Son Erişim Tarihi:04.05.2019.

Anonim (2017a), Performans Programı 2017. Büyükçekmece Belediyesi, İstanbul.

Anonim (2017b), İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik, Orman ve Su İşleri Bakanlığı.

Anonim (2017c), İSKİ 2017 Faaliyet Raporu , İstanbul.

Anonim (2018a). İstanbul İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu ,İstanbul Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Çevresel Etki Değerlendirmesi Şube Müdürlüğü, İstanbul.

Anonim (2018b). <https://www.dogadernegi.org/wp-content/uploads/2018/11/mar018-buyukcekmece-golu-onemli-doga-alanlari-kitabi.pdf>

Anonim (2018c). <http://corine.tarimorman.gov.tr/corine> Son Erişim Tarihi:30.08.2019.

Anonim (2019a). Büyükçekmece Baraj Gölü Havza Koruma Planı.

Anonim (2019b). Türkiye'nin Sulak Alanları Kartları <http://www.turkiyesulakalanlari.com/wp-content/uploads/sulak-alan-kartlar%C4%B1-6x9-01.pdf> . Son Erişim Tarihi:23.04.2019.

- Anonim (2019c). Büyükçekmece Gölü
https://www.reddit.com/r/CityPorn/comments/8e2gf4/lake_b%C3%BCy%C3%BCk%C3%A7ekmece_istanbul_1334_x_750/ , Son Erişim Tarihi:04.05.2019.
- Anonim (2019d).Türkiye İstatistik Kurumu <http://www.tuik.gov.tr> . Son Erişim Tarihi:23.04.2019.
- Anonim (2019e). Karaağaç Mahallesi İklim Verileri
https://www.meteoblue.com/tr/hava/tahmin/hafta/karaa%C4%9Fa%C3%A7_t%C3%BCrkiye_744622 Son Erişim Tarihi:04.05.2019.
- Anonim (2019g). Mahalle Karnesi. İBB, İstanbul.
- Anonim (2019h). Sancaklar Cami <http://www.arkiv.com.tr/proje/sancaklar-camisi/2049> Son Erişim Tarihi:04.05.2019.
- Anonim (2019i). International Community School
<https://sturgissoundings.wordpress.com/feature-articles-volume-5-winter-2016/elisabeth-moore-reflects-on-living-and-working-abroad/> Son Erişim Tarihi:04.05.2019.
- Anonim (2019j). Midwood İstanbul Film Studio Complex
http://medyagunebakis.com/haber_detay.asp?id=9220&hadi=HOLLYWOOD,%20BOLLYWOOD,%20M%DDDWOOD...&menuno=54 Son Erişim Tarihi:04.05.2019.
- Anonim (2019k). Toskana Orizzonte <https://www.projepedia.com/konut-projeleri/istanbul/buyukcekmece> , Son Erişim Tarihi:06.05.2019.
- Anonim (2019l). Parkvillage Sitesi <https://www.projepedia.com/emlak-haberleri/toskana-orizzonte-de-bahar-kampanyasi-basladi,10760.html> Son Erişim Tarihi:04.05.2019.
- Bacak E (2012). İstanbul Büyükçekmece Gölü Avifaunası Üzerine Araştırmalar. Yüksek lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Balta S (2018). Köy Tasarım Rehberlerinin Hazırlanmasında Kırsal Peyzaj Karakterlerinin Yeri: Antalya Elmalı Örneği. Yüksek lisans Tezi, S:131, Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Bektaş C (2016). Herkes İçin Kent. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 275s, İstanbul.
- Berdegúe J A, Proctor F J (2014). Cities in the Rural Transformation.Working Paper Series,No:122, Working Group: Development with Territorial Cohesion,RIMISP Centro Latinoamericano para el Desarrollo Rural.
- Berger A S (1978). The City: Urban Communities and Their Problems. E-Book, Wn. C. Brown Company Publishers, United State of America.
<https://books.google.com.tr/books?id=INcgTPo-U1cC&pg=PP1&dq=The%20City%3A%20Urban%20Communities%20and%20Their%20Problems&hl=tr&pg=PP1#v=onepage&q=The%20City:%20Urban%20Communities%20and%20Their%20Problems&f=false>

- Birsel A, Kalem S, Lise Y (2003). Istanbul, Turkey. Running Pure Istanbul, S.78.
- Boyras U ve Kazezyılmaz-Alhan C M (2008). Büyükçekmece Havzası Bataklık Bölgesinin Hidrolojik Modeli. Sulak Alanlar Konferansı,Kayseri.
- Cengiz Gökçe G (2018). Kültürel Peyzaj-Turizm İlişkisine Yönelik Kırsal Kimlik Koruma Modeli: Nallıhan-Beydili Örneği . Doktora Tezi, S:273, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Csatári B , Farkas J Z, Lennert J (2013). Land Use Changes in the Rural-Urban Fringe of Kecskemét after the Economic Transition. Journal of Settlements and Spatial Planning.
- Çelikyay H (2010). Avrupa Birliği Ülkelerinde Metropoliten Kent Yönetimi Sistematiği: İstanbul ve Londra Kentleri İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi, S:182, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demir K, Çabuk S (2010). Türkiye’ de Metropoliten Kentlerin Nüfus Gelişimi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 28 (193-215 s.)
- Ekinci T (2013). İçme Suyu Havzaları Yönetimi ve İstanbul Metropolü Örneği. Yüksek Lisans Tezi, S:205, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem M (2012). Kırsal Yerleşim Peyzaj Kimlik Özelliklerinin Tespiti Korunması ve Geliştirilmesine Yönelik Değerlendirme Matrisi Önerisi. Doktora Tezi, S:390, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem Kaya M (2018). Kırsal Peyzaj Ve Tasarımı Üzerine <https://xxi.com.tr/i/kirsal-peyzaj-ve-tasarimi-uzerine>Erişim tarihi: 12.04.2019
- Ertürk F (2017). Çanakkale Kent Merkezinin Son 15 Yıldaki Kamusal Açık Yeşil Alan Değişimlerinin Kent Kimliği ve Kentsel Peyzaj Değişimi Üzerine Araştırmalar. Yüksek Lisans Tez, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, S:160, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ertürk Z (2015). İstanbul Avrupa Yakası Güneyindeki Zeminlerin Geotekniği. Yüksek lisans Tezi, Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Google Earth, <http://earth.google.com/>
- Gökgür P (2008). Kentsel Mekanda Kamusal Alanın Yeri. Bağlam Yayıncılık, Yayın no:295, 140s, İstanbul.
- Güngör Özçevik Ö (1999). Metropoliten Kent Çeperindeki Yerleşimlerde Yapısal Dinamikler-İstanbul Metropoliten Kent Çeperi Örneği. Doktora Tezi, S:246, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Handy S , Paterson R , Song J , Rajamani J , Jung J , Bhat C, Kockelman K (2002). Techniques for Mitigating Urban Sprawl:Goals, Characteristics, and Suitability Factors. The University of Texas at Austin Research Report 4420-1, Bureau of Engineering Research, USA.

- Hazar D (2017). Kır-Kent Çeperinde Ekolojik Yaklaşım Çevremi? Doğa mı? Şehir & Toplum, Sayı:7 Dosya:Çevre S:135-142,İstanbul.
- Hazar D (2012). Kentsel Planlama Ve Tasarım Süreçlerinde Kentsel Kuşak Alanları: İstanbul Ve Barselona Kentleri Karşılaştırmalı Değerlendirmesi. Yüksek Lisans Tezi, s:184, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ICOSMOS (2017). Icomos-Ifla Principles Concerning Rural Landscapes As Heritage. Ga 2017 6-3-1 – Doctrinal Texts Ver. 30/07/2017 Adopted By The 19th Icomos General Assembly, New Delhi, India, 15 December 2017
- İBB (2019), İBB Kurumsal CBS Web Uygulaması, <https://cbs.ibb.gov.tr/> Son Erişim Tarihi:19.04.2019
- İmamoğlu M Z(2017), Aktit Uzaktan Algılama Verileri ve CBS Destekli Hidrolojik Model Kullanılarak Büyükçekmece Havzası'nın İncelenmesi. Doktora Tezi, S:158, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Jain M (2009). GIS and Remote Sensing Techniques A case study a devoloping Urban Center.Himanshu Publications,Udapiur New Delhi.
- Kantürer G (2016). İstanbul Kent Çeperlerinde Kırsal Arazilerin Dönüşümü “Ağaçlı-Yeniköy Yöresi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, S:220, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karakuyu M, Karaburun A, Kara F (2012). Kentleşmenin Büyükçekmece Gölü Havzasındaki Arazi Kullanım Değişimleri Üzerindeki Etkisinin Zamansal Analizi.Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:26, S.42-54– Issn:1303-2429,İstanbul.
- Kaur G (2008), Urban Sprawl, an issue of growing concern, 44th ISOCARP Congress.
- Kaya A, Kızıldere M (2013). İstanbul'daki İçme Ve Kullanma Suyu Havzalarında Arazi Kullanımı. Tmmob Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, İstanbul.
- Keleş R (1980). Kentbilim Terimleri Sözlüğü.Türk Dil Kurumu Yayınları,196 s, Ankara.
- Kiper T (2013). Kentsel ve Kırsal Alanların Planlanmasında Kimliğin Rolü. Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi 6 (2): 69-73, 2013 ISSN: 1308-0040, E-ISSN: 2146-0132,
- Kolay A (2017). Temettuat Kayıtlarına Göre 19. Yüzyıl Ortalarında Büyükçekmece Dâhilindeki Çiftlikler. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 51.
- Korkut Bayçın A, Şişman E E, Özyavuz M (2010). Peyzaj Mimarlığı, Verda Yayınları, S:432, ISBN:9786058838109, Kayseri.
- Koşal Şahin S (2006). Büyükçekmece gölü (İstanbul) bentik makroomurgasızlarının nitel ve nicel dağılımları. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Köse Y (2016). Kırsal Yerleşim Peyzaj Karakter Analizi ve Değerlendirmesi: Ankara-Çankaya İlçesi Evciler Mahallesi Örneği. Yüksek Lisan, S:169, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köse Y, Şahin Ş (2017). Bir Kırsal Yerleşim Olarak Evciler Mahallesi Peyzaj Özellikleri. Ankara Araştırmaları Dergisi, 5(2), 257-272, 257 n, Ankara.
- Kurt S Aktan S (2019). Examining soil pollution of Büyükçekmece Lake Basin using geographic information systems (Northwestern of Turkey). International Journal of Geography and Geography Education, 39, 300-310.
- Küçük E Kubat A S (2016) Bir Kent Araştırması Olarak “Kentsel Morfoloji”: Conzen ile Söyleşi. Söyleşi, Şehir & Toplum, Sayı:4, S:6-17, ISSN: 7897678343213.
- Lefebvre H (2015). Le Droit à la ville, Kentsel Devrim. Sel Yayıncılık, Yayın no:600, ISBN:978-975-570-616-0, S:175, İstanbul
- Lynch K (1960). The Image of The City. The M.I.T. Press Massachusetts Institute of Technology Cambridge, 196s, Massachusetts, and London, England
- Mamunlu H (2009). Sürdürülebilir Gelişme Bağlamında Havza Planlama ve Yönetim Yaklaşımı: Küçükçekmece Göl Havzası Örneği. Doktora Tezi, S:259, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Manavoğlu E Ortaçşme V (2015).ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA.Ders Notu,Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Yayın No: 20 ,Antalya.
- Mukherjee J (2018). Exploring Urban Change in South Asia, Sustainable Urbanization in India, Chanllanges and Oppurtunities, E Book, Indian Institute of Tecnology, <http://doi.org/10.1007/978-981-10-4932-3> .
- Nas İ (2016) Kentleşmenin Tarım Alanlarına Etkisinin Yasal ve Yönetimsel Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, S:117, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Ozankaya Ö (1975).Toplumbilim Terimleri Sözlüğü.Türk Dil Kurumu Yayınları, 168 s, Ankara.
- Önez Çetin Z (2015). Türkiye’ de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü Ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri.Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2015, C.20, S.2, s.247-266.
- Özçilingir O (2018). Büyükçekmece-Gürpınar Yerleşim Alanı Zemin Sınıfı-Şev Duraylılığı İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir S (1993). Metropolitan Kent Çeperinde Mülkiyet Örüntüsü Değişim Süreci- İzmir Örneği. Doktora Tezi, S:524, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özhancı E Yılmaz H (2017).Kırsal peyzaj planlamasında kentli halkın rolü ve kimliğe ilişkin farkındalık düzeyi,Orman Fakültesi Dergisi, Artvin Çoruh Üniversitesi, ISSN:2146-1880, e-ISSN: 2146-698X, Cilt: 18, Sayı:1, Sayfa:62-6, Artvin.

- Sarioğlu Ö (2005). Mekansal Büyümenin Kentsel Çeper Üzerine Olan Etkisi: İzmir Seyrek Örneği. Yüksek Lisans Tezi, S:105, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sayın H (2018). İstanbul'da Ulaşımın Su Havzaları Üzerindeki Etkilerinin Mevzuat Ve Uygulamalar Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, S:155, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Seydanlıoğlu A, Turgut S (2017). Türkiye Kentleri İçin Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi ve İstanbul Örneği. MEGARON, Yıldız Teknik Üniversitesi, 12(3):429-442 DOI: 10.5505/megaron.2017.94547, İstanbul.
- Sezgin D ,Varol Ç (2012). Ankara'daki Kentsel Büyüme Ve Saçaklanmanın Verimli Tarım Topraklarının Amaç Dışı Kullanımına Etkisi. METU JFA 2012/1 (29:1) 273-28, Ankara.
- Sofu N (2009). Büyükçekmece Gölü ve Yakın Çevresinin Ekolojik Planlamaya Yönelik Peyzaj Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Sönmez Ö, (2015). Türkiye' de 1980 Sonrası Planlamanın Kurumsal Değişim Süreci Ve Mekansal Etkileri: Trakya Bölgesi Örneği. Doktora Tezi, S:191, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin Y (2012). 19.Yy Büyükçekmece'sinin Temettuat Defterlerine Göre Sosyo-Ekonomik Durumu. Yüksek Lisans Tezi, S:175, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenol C (2013). İstanbul'un Hidrografiya Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, S:145, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekel (2000). Türkiye' de Metropoliten Planlama ve Planlamanın Yönetimi 1969-1984 Dönemi Ankara Deneyimi. Doktora Tezi, S:217 Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tepe E (2010). İstanbul'da Yeni Gelişen Büyük Ölçekli Konut Yerleşimlerinin Değerlendirilmesi: Büyükçekmece Ve Tuzla Örnekleri. Yüksek Lisans Tezi, S:153, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tekin H (2010). Büyükçekmece Gölü Havzasında Arazi Kullanma Sorunları. Yüksek Lisans Tezi, S:112, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yahyagil M Y (1998). Kentlerin Kültür Gelişmesindeki Etkileri. Sosyoloji Konferansları 25.Kitap, İ.Ü.İ.F.,105-120s, İstanbul.
- Yazgan A (2018). İstanbul Kıyı Alanlarında İkinci Konutun Değişim ve Gelişimi, Çalışma Megaron 2018;13:422-430.
- Yenigül S B (2009). Metropoliten Kent Etkisindeki Yerleşimlerin Dönüşüm Sürecinin Çözümlemesi: Ankara Örneği. Doktora Tezi, s:332, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yorulmaz O (2013). Metropoliten Kentsel Büyümenin Çeperdeki Kentsel-Kırsalla Etkileşimi: Antalya Örneği. Yüksek Lisans Tezi, s:190 Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Isparta.

EKLER

EK-1: Büyükçekmece Baraj Gölü Havza Koruma Planı

A. AMAÇ

İçme ve kullanma suyu temin edilen Büyükçekmece Gölünün mevcut su kalitesinin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması için havzadaki her türlü faaliyetin düzenlenmesi amacıyla gerekli hukuki ve teknik esasları oluşturmaktır.

B. KAPSAM ve HUKUKİ DAYANAK

Bu Havza Koruma Planı, Büyükçekmece Baraj Gölü Havzasını ve havzayı besleyen alanları kapsar. Bu alanlar için belirlenen bu Havza Koruma Planı; 2872 Sayılı Çevre Kanunu ile 28.10.2017 tarih ve 30224 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İçme Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik'e dayanılarak hazırlanmıştır.

C. TANIMLAR

Bu Koruma Planı'nda geçen;

Akifer: Yeterli miktarda yeraltı suyu akışına ya da içerdiği yeraltı suyunun kullanılmasına izin veren gözeneklilik ve geçirgenliğe sahip litolojik birimleri,

Alıcı Ortam: Atıksuların deşarj edildiği veya dolaylı olarak karıştığı göl, akarsu, kıyı ve deniz suları ile yeraltı suları gibi yakın veya uzak çevreyi,

Alt Havza: Ana havza içerisinde ayrı su bölüm çizgileriyle ayrılan bölgeyi,

Atık: Üreticisi veya fiilen elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi tarafından çevreye atılan veya bırakılan ya da atılması zorunlu olan herhangi bir madde veya materyali,

Atıksu Altyapı Tesisleri: Evsel ve/veya endüstriyel atıksuları toplayan kanalizasyon sistemi ile atıksuların arıtıldığı ve arıtılmış atıksuların nihai bertarafının sağlandığı sistem ve tesislerin tamamını,

Bakanlık:T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nı,

Bakım-Onarım: Yapının yaşamını sürdürmesini amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen müdahaleleri,

Biyolojik Mücadele: Bitkide zararlı, hastalık ve yabancı otlara karşı diğer canlı organizmaların kullanılmasıyla, zararlı etmenin ekonomik zarar seviyesinin altında tutulabilmesi için yapılan mücadeleyi,

Biyoteknik Yöntemler: Hedeflenen zararlı türlere karşı, tuzak ve tuzak sistemleri, feromonlar, cezbediciler, uzaklaştırıcılar, böcek gelişme düzenleyicileri, beslenmeyi ve yumurtlamayı engelleyiciler kullanılarak yapılan mücadeleyi,

Çevre Düzeni Planı: Havza Koruma Planı'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce onaylanmış olan 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ve Plan Kararlarını,

Düzenleyici ES: Küresel iklim düzenleme, yerel iklim düzenleme, hava kalitesi düzenleme, su akışı düzenleme, su döngüsü, besin döngüsü, erozyon kontrolü, doğal afet kontrolü, polenleme, zararlı ve hastalık kontrolü ile kirlilik kontrolü gibi ekosistem servislerini,

Ekolojik Durum: Yüzeysel sular ile ilişkilendirilen su ekosistemlerinin yapı ve işleyişini,

Ekosistem Servisleri (ES): İnsan yaşamı ve refahı için ekosistemlerden doğrudan ya da dolaylı olarak tüketilen, kullanılan ve yararlanılan ekolojik ürünleri, durumları ve süreçleri,

Ekosistem: Belli bir alanda bulunan canlılar ile bu canlıların etkileşim içerisinde bulunduğu fiziksel çevreyi,

Endüstriyel Atıksu: Herhangi bir ticari veya endüstriyel faaliyetin yürütüldüğü alandan, evsel atıksu ve yağmur suyu dışında oluşan atıksuları,

Evsel Atıksu: Yaygın olarak yerleşim bölgelerinden ve yoğunlukla evsel faaliyetler ile insanların günlük yaşam faaliyetlerinin yer aldığı okul, hastane, otel gibi hizmet sektörlerinden kaynaklanan atıksuları,

Filtrasyon Sistemleri: Özellikle geçirimsiz alanlardaki (asfalt, beton, vb.) kirleticileri (yağ ve petrol türevleri vb.) bünyesine alarak kirlenmesi sonucunda oluşan yağmur sularının çeşitli tane çapındaki kum filtrelerinin yer aldığı yapılardan geçirilerek filtrelendiği sistemleri,

Filtrasyon Şeritleri: Yüzeysel akış sularında bulunan kirleticilerin bitkiler tarafından filtre edilmesi ve yüzeysel akış suyunun infiltrasyonu amacıyla tasarlanan düzenli olarak derecelendirilmiş ve içerisinde doğal bitki örtüsü, çalılık veya sonradan amenajman çalışmalarıyla yoğun olarak bitkilendirilmiş karasal alanları,

Günübirlik Tesis Alanları: Kamp ve konaklama ünitelerini içermeyen, duş-wc, gölgelik, soyunma kabini, yeme-içme, eğlence ve açık spor alanları vb. olanakları günübirlik olarak sağlayan alanları,

Havza: Nehir havzalarında suyun su ayırım çizgisinden denize aktığı noktaya, kapalı havzalarda ise suyun toplandığı nihai noktaya göre suyun toplanma alanını,

Havza Koruma Alanları:

Göl Aynası Koruma Alanı: Göl maksimum su kotunda oluşan su yüzeyi alanını,

Yeşil Kuşaklama Alanı-1: Maksimum su kotu olan 6,68 metreden itibaren göl çevresinde yatay düzlemde 150 metre genişliğindeki alanı,

Yeşil Kuşaklama Alanı-2: Su bölümü çizgisi ile son bulmak şartıyla, yeşil kuşaklama alanı-1'den itibaren yatay düzlemde 150 metre genişliğindeki alanı,

Yakın Mesafe Koruma Alanı : Yeşil Kuşaklama Alanı-2 ile Uzak Mesafe Koruma Alanı arasında kalan ve sınırları şekil-1'de verilen alanı,

Uzak Mesafe Koruma Alanı: Yakın mesafe sınırından itibaren havza sınırına kadar olan alanı,

Jeolojik Tabanlı Mutlak Koruma Alanı: İçmesuyu temini maksadıyla kullanılan kuyu ve kaynaklar için; yeraltısuyu akış yönünde yatay düzlemde 50 m yarıçapındaki alanı; birinci ve ikinci derece koruma alanları içinde bulunan ve noktasal olarak yüzey veya yağış suyunu yeraltı suyuna direkt ileten düdenler (suyutan) vb karst yapılar için ise yatay düzlemde 100 m yarıçapındaki alanı,

Jeolojik Tabanlı Birinci Derece Koruma Alanı: Beslenme alanı yüzeyinden akifere süzülen suyun kuyu ve kaynaklara ulaşmaya kadar taneli akifer sistemi için 50 günde, çatlaklı ve karst akifer sistemi için 10 günde kat ettiği yola eşit mesafenin sınırı ile jeolojik tabanlı mutlak koruma alanı sınırı arasında kalan bölgeyi,

Jeolojik Tabanlı İkinci Derece Koruma Alanı: Sınırları şekil-1’de verilen alanları,

Jeolojik Tabanlı Diğer Koruma Alanı: Jeolojik tabanlı mutlak, jeolojik tabanlı birinci ve ikinci derece koruma alanları dışında kalan ve sınırları şekil-1’de verilen alanı,

Su ile İlişkili Ekosistem Servisleri (ES) Kapasitesi Açısından Kritik Öneme Sahip Koruma Alanları: Arazi örtüsü/arazi kullanımının su döngüsü, su akışı düzenleme ve tatlı su sağlayan ekosistem servisleri sağlayan ve sınırları şekil-1’de verilen alanları,

Dere Koruma Alanı: Büyükçekmece baraj gölü havzasındaki, M. maddesinde isimleri verilen derelerin, orman alanları ve tarımsal niteliği korunacak alanlar dışında kalan kısımlarında; ıslah projesine uygun olarak bu derelerin ıslah kesitinin her iki yanında; temizlik, bakım ve onarımlarının yapılabilmesi maksadıyla imar planlarında en az 10 metrelik belirlenen alanı,

Drenaj Beslenme Alanı: DSİ tarafından Büyükçekmece Baraj Gölünün beslenmesi ve taşkın kontrolü amacıyla oluşturulan toprak dolgulu seddelerin içinde kalan ve Şekil 1’de verilen alanı,

Drenaj Beslenme Koruma Alanı: Drenaj beslenme alanından itibaren, yatay düzlemde 300m genişliğindeki koruma alanını,

İdare: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ)

İyi Tarım Uygulamaları: Zirai üretim sistemini sosyal açıdan yaşanabilir, ekonomik açıdan karlı ve verimli, insan sağlığını koruyan, hayvan sağlığı ve refahı ile çevreye önem veren bir hale getirmek için uygulanması gereken işlemleri,

İyi Tarım Uygulamaları Kodu: Suların tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliğine karşı korunması amacıyla çiftçiler tarafından alınması gereken tedbirleri,

Kanal İçi Sulak Alan Sistemi: Herhangi bir drenaj kanalı veya derenin uygun bir mühendislik yöntemiyle içerisinde bitkilerin yer aldığı bir arıtma sistemine dönüştürülmüş halini,

Kentsel Yerleşme: İlçe merkezlerini,

Mahalle Statüsündeki Kırsal Yerleşmeler: 6360 Sayılı Kanun ile hizmet sınırı tüm il sınırı olan büyükşehir belediyelerinde köy tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüş, kırsal yapı özelliğindeki yerleşim birimlerini,

Mevcut Yapı: 3194 Sayılı İmar Kanunu’nu 27. Maddesi’nde tanımlanan ve Havza Koruma Planı’nın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut olan yapıları,

ürün veya girdi üretilmesi ya da yetiştirilmesi, doğal alan ve kaynaklardan ürün toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama, taşıma, pazarlama, ithalat, ihracat ile ürün veya girdinin tüketiciye ulaşmaya kadar olan diğer işlemlerini,

Ötrofikasyon: Suların besi maddelerince özellikle azot ve/veya fosfor bileşiklerince; alg ve daha yüksek yapılı bitkilerin üremesini hızlandıracak, böylece sudaki canlıların dengesini bozacak ve su kalitesinde istenmeyen bozulmalara yol açacak şekilde zenginleşmesini,

Servis İstasyonu: Karayolunda seyreden araçların bakım-onarım, yağlama ve yıkama gibi işlerinin yapıldığı tesisleri,

Su Ayırım Çizgisi: Bir havzayı diğer havzalardan ayıran hidrolojik sınırı,

Taşkın: Bir akarsuyun çeşitli sebeplerle yatağından taşması veya şehir kanalizasyon şebekelerinden kaynaklananlar hariç olmak üzere, normal şartlar altında kuru olan bir alanın geçici olarak sularla kaplanması olayını,

Tehlikeli Atık: 02/04/2015 tarihli ve 29314 Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Yönetimi Yönetmeliği Ek-3/A’da yer alan tehlikeli özelliklerden birini ya da birden fazlasını taşıyan, ve aynı yönetmeliğin Ek-4’ünde altı haneli atık kodunun yanında yıldız (*) işareti bulunan atıkları,

Tehlikeli Madde: Su çevresi için önemli risk teşkil eden zehirlilik (toksik), kalıcılık ve biyolojik birikme özelliğinde olan madde ve madde gruplarını,

Yerleşmeler: Yapı yoğunluğu, işlevsel çeşitlilik ve kamusal hizmet alanları ile ilişkili niteliklerine bağlı olarak havza içindeki yerleşmelerin “kentsel yerleşme” ve “mahalle statüsündeki kırsal yerleşme” olarak iki kategoride ele alındığı mekanları,

Yerleşik Alan: Belediye sınırları içinde yer alan mevcut mahallelerin ve 6360 sayılı Kanuna dayanarak mahalle statüsü kazanan mevcut yerleşmelerin müstakbel gelişme alanlarını da içine alan ve sınırları yetkili kurumlarca karara bağlanmış olan alanı,

Zati İhtiyaç: Bir ailenin asgari geçimini sürdürebilmesi için ihtiyaç duyulan ve Valilik tarafından ailenin diğer gelir kaynakları da göz önünde bulundurularak belirlenen azami hayvan sayısını,

Zirai Maksatlı İlaç Hazırlama İstasyonları: Zirai ilaçların kontrollü olarak hazırlanması ve hazırlanması esnasında ortaya çıkan sıvı ve katı atıkların ilgili yönetmelikler kapsamında

bertarafını sağlamak maksadıyla elektrik, su ve atık konteyneri gibi altyapısı oluşturularak yerleşim biriminin ortak kullanımına sunulan tesisleri,

Zirai veya Hayvansal Entegre Tesisi: Zirai ve hayvansal ürünlerin üretiminden sonra işlenerek fiziksel veya kimyasal özellikleri değiştirilip bir veya birden fazla yeni ürüne dönüştürülmesinin yapıldığı tesisleri, ifade eder.

D. KISALTMALAR

Bu Havza Koruma Planı'nda geçen kısaltmalar;

AAT: Atıksu Arıtıma Tesisi

AKDY: İSKİ Atıksuların Kanalizasyona Deşarj Yönetmeliği

DSİ: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

ES: Ekosistem Servisleri

İSKİ: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi

İAAT: İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi

KSS: Küçük Sanayi Sitesi

OSB: Organize Sanayi Bölgesi

SKKY: Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği

İBB : İstanbul Büyükşehir Belediyesi

KGM: Karayolları Genel Müdrülüğü

ÇŞB: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

TOB:T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nı

ifade eder.

E. GENEL HÜKÜMLER

1. DSİ tarafından belirlenen Büyükçekmece Baraj Gölünün maksimum su kotu seviyesi 6,68 metredir.
2. Maksimum su kotu olan 6,68 metre, aynı zamanda Baraj Gölünün kıyı çizgisidir.
3. Havza Koruma Planı'nda yer almayan hususlar ile ilgili olarak konu özelindeki diğer mevzuatlarda yer alan hükümler geçerlidir.
4. Havza Koruma Planı "Çevre Düzeni Planlarına" aynen işlenir.
5. Havza genelinde yapılacak her tür ve ölçekteki imar planlarında İdare'nin uygun görüşü alınır.
6. Havzada yürürlükteki mevcut imar planları aynen geçerlidir. Planlı alanlarda her türlü yapılaşma imar mevzuatına göre yürütülür.

7. İmar planı bulunmayan alanlarda imar planı hazırlanmadan yapılaşmaya izin verilmez. Bu alanlarda hazırlanacak imar planlarında EK-1’de verilen yoğunluk değerleri aşılamaz. Mutlak tarım alanları, askeri alanlar, orman alanları ile Tepecik alt havzası, Ahmediye ve Bahşayış mahallelerinin yerleşik alanı dışında kalan Yeşil Kuşaklama alanı-1, Yeşil Kuşaklama alanı-2 ve yakın mesafe koruma alanları yoğunluk hesabına dahil edilmez.
8. Revize edilecek imar planlarında EK-1’de verilen yoğunluk değerleri aşılamaz.
9. Havzada mevcut yerleşmeler (ilçe, mahalle ve köy iken mahalle statüsüne dönüştürülen yerleşmeler) dışında yeni yerleşme alanları oluşturulamaz.
10. Yerleşik alanı tespit edilmemiş olan yerleşmelerde yerleşik alan sınırları, müstakbel gelişme alanları da dikkate alınmak suretiyle ilgili mevzuata uygun olarak yetkili kurumlarca karara bağlanır.
11. Tepecik Alt Havzasında yapılacak çevresel altyapı tedbirleri İSKİ tarafından alınır ve bu alanda yapılacak her türlü imar planlarında İSKİ’nin uygun görüşü alınır.
12. 6360 sayılı Kanuna dayanarak mahalle statüsü kazanan ve kırsal yerleşme niteliğini koruyan Ahmediye ve Bahşayış mahallelerinde “köy yerleşik alan” sınırı yerleşim sınırı olarak aynen korunur. Bu alanda imar planı hazırlanmadan hiçbir yapılaşmaya gidilemez, hazırlanacak imar planlarında bu alanların kırsal yerleşme niteliği ve doğal nüfus artışı dikkate alınır.
13. Yerleşime izin verilen alanlar dışında hangi maksatla olursa olsun havzada 10.000 m2’den küçük yeni ifraz yapılamaz.
14. Kırsal yapı ve kırsal sürdürülebilirliğe dayanan kültürel mirası ve yerel mimari tarzının korunması ve “çevreye duyarlı yerleşim” tasarım ilkelerinin uygulanması havza genelinde uygulanması özendirilir.
15. Havzada mevcut yapılarda bakım onarım yapılabilir. Bu yapıların yıkılıp yeniden yapılma şartları imar planına tabidir.
16. Havzada devlete, belediyelere, kamuya, tüzel kişi veya kişilere ait araziler de koruma alanları için verilen kısıtlara tabidir.
17. Mevcut sanayi tesislerinden kaynaklı atıksular havza dışına aktarılır. Atıksu kaynakları ile ilgili her türlü izin, ruhsat, görüş, denetim, kontrol, tedbir ve yaptırımlar İSKİ Atıksuların Kanalizasyona Deşarj Yönetmeliği (AKDY) hükümlerine göre yürütülür. Bu Havza Koruma Planı’nda tanımlanan, Yeşil Kuşaklama Alanı-1 ve Yeşil Kuşaklama Alanı-2’ de kalan alanlarda, İSKİ Atıksuların Kanalizasyona Deşarj Yönetmeliği Mutlak Koruma Alanının

hükümleri; Yakın Mesafeli Koruma Alanlarında, söz konusu AKDY'nin Kısa Mesafeli Koruma Alanının hükümleri; Uzak Mesafeli Koruma Alanının 2000 m'ye kadar olan kısımlarında AKDY'nin Orta Mesafeli Koruma Alanlarının hükümleri, diğer kısımlarında ise AKDY'nin Uzun Mesafeli Koruma Alanının hükümleri uygulanır.

18. Arıtılsa dahi baraj gölüne doğrudan atıksu deşarjına izin verilmez.

19. Atıksu altyapı çalışmaları ile yapılaşma eşzamanlı olarak yürütülür. İskân ruhsatlarından önce atıksu altyapı çalışmaları tamamlanır.

20. Havzadaki evsel nitelikli atıksuların bertarafı için atıksu arıtma sistemleri azot ve fosfor giderimini sağlayacak şekilde revize edilir veya dere/akarsu üzerinde, yanında kanaliçi / kanaldışı sulak alan sistemleri inşa edilir.

21. Havzada azami 16000 adet büyükbaş, 36000 adet küçükbaş, 10000 adet kanatlı hayvan yetiştirilebilir. Mevcut tesisler hariç, zati ihtiyaç dışında yeni ticari veya entegre ölçekte hayvancılık tesisine izin verilmez.

22. Havzadaki tüm hayvancılık faaliyetleri, İyi Tarım Uygulama Kodlarına göre yürütülür.

23. Havzada, Tarım ve Orman Bakanlığı İl teşkilatı ile koordineli olarak zirai mücadele ilaçları kullanımı yerine biyolojik mücadele ve biyoteknik yöntemlerin kullanımı teşvik edilir ve desteklenir.

24. Havzada tarımsal faaliyetler için “tarımsal amaçlı ilaç hazırlama istasyonları” İSKİ tarafından inşa edilir. Bu istasyonların sayısı ve yeri İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından belirlenir. Tarımsal amaçlı ilaç hazırlama istasyonları dışında hiçbir şekilde zirai mücadele ilaçları hazırlanmasına müsaade edilmez. Bu istasyonlarda tarımsal ilaç hazırlama sırasında ortaya çıkan ambalajların bertarafı “Atık Yönetimi Yönetmeliği”ne göre yapılır.

25. Havza genelinde sulu tarım yapılan alanlarda 5 yıl içinde basınçlı sulama sistemlerine geçilir ve bu kapsamda yapılacak projelere desteklemelerde öncelik tanınır.

26. Havzada iyi tarım uygulamalarına 5 yıl içerisinde geçilir ve İl Tarım ve Orman Müdürlüğü görüşleri doğrultusunda organik tarım yapılabilecek alanlar belirlenerek bu alanlarda organik tarım teşvik edilir.

27. Havzada erozyonu azaltıcı yöntemlerin uygulanması ve bu konuda gerekli önlemlerin alınması zorunludur.

28. Havzada tarla ve seralardan kaynaklı bitkisel atıkların yönetimi, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü görüşleri doğrultusunda yürütülür.

29. Havzada derelerden kum ve çakıl çıkarılması amacıyla kum ocağı açılmasına izin verilmez.
30. Havzada hafriyat atığı haricindeki her türlü atığın dökümüne, depolanmasına, işlenmesine ve bertarafına izin verilmez.
31. Havzada hafriyat artığı, moloz ve inşaat malzemesi dökülmesine 18.3.2014 tarih ve 25406 sayılı Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği hükümlerine ve İdarenin izni dahilinde yukarıda sınırlama getirilen alanlar dışında kalmak kaydı ile izin verilebilir.
32. Havzada, terkedilen maden sahalarında, 23.01.2010 tarihli ve 27471 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği kapsamında işlem yapılır. Ayrıca rehabilite edilen bu alanlarda İSKİ yönetiminde uygun yerel türler ile peyzaj düzenlemesi yapılır.
33. Havzada çözelti madenciliğine, kimyasal ve metalurjik zenginleştirme işlemlerine izin verilmez.
34. Jeolojik tabanlı koruma alanlarında hiçbir madencilik faaliyetine izin verilmez.
35. Havzada yeraltı suları, “Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde korunur.
36. Bir koruma alanının diğer koruma alanı veya alanları ile çakışması durumunda, çakışan koruma alanlarının hangisindeki hükümler daha kısıtlayıcı ise o hükümler geçerlidir.
37. Baraj gölünü besleyen derelerde su ürünleri yetiştiriciliğine izin verilmez.
38. Havzadaki mera alanlarının bir program dâhilinde ıslahı ve kullanımı sağlanır.
39. KGM tarafından havzada karayollarından kaynaklı yüzeyakış suları filtrasyon sisteminden geçirilerek alıcı ortama verilebilir, kanalizasyona bağlı yüzey akış suları da havza içine deşarj edilecek ise arıtıldıktan sonra deşarj edilebilir.
40. Mevcut ve yeni yapılacak lojistik alanlarında, TIR parklarında, açık otopark alanları gibi yerlerde oluşan yüzey akış sularının kanalizasyona bağlanamaması durumunda filtrasyon sisteminden geçirildikten sonra uygun kriterleri sağlaması şartıyla alıcı ortama verilebilir.
41. Akar ve kuru derelerden sağanak yağışlarla gelen rüsubatın ve sedimente bağlı kirleticilerin göle olabilecek etkisinin azaltılması amacıyla kademeli olacak şekilde taşkın önleyici ve sediment tutucu peyzaj düzenlemesi/bitkilendirmesi veya gerektiğinde yapı yapılmasından İdare sorumludur. Bu uygulamalarda ekolojik işlevselliğin korunması esastır.
42. Havzada, radyoaktif hammadde işleyen, üreten ve radyoaktif atığı olan tesisler kurulamaz.

43. İlgili kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler, Tablo-1’de verilen “Uygulama Programı”nda yer alan tedbirleri belirtilen sürelerde yerine getirmekle mükelleftir. Havza genelinde kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler, havzada yapacakları her türlü faaliyet konusunda bu Havza Koruma Planı maddelerine aykırı işlem yapamazlar.
44. Havzada baraj gölü ve baraj gölünü besleyen su kaynaklarında kirlilik oluşturabilecek tüm faaliyetler İdare tarafından takip edilir. Aykırı hususların tespiti halinde, İdare’nin yaptırım hakkı saklı olmak üzere, ilgili kurumlara bildirilerek gereğinin yapılması talep edilir.
45. Çevre Düzeni Planı ve imar plan kararlarında belirlenen Küçük Sanayi Siteleri dışında yeni sanayi tesislerine izin verilmez.
46. Yeşil Kuşaklama Alanı-1, Yeşil Kuşaklama Alanı-2 ve Yakın Mesafe Koruma Alanlarında bulunan “Havacılık İşletmesi”; sanayi ve tehlikeli atık özelliğindeki tüm atıklarını havza dışında bertarafını sağlamak ve evsel nitelikli atıksularını kanalizasyon sistemine veya sızdırmazsız foseptiklerde toplayarak düzenli aralıklarla atıksu arıtma sistemlerine ulaştırmak, mevcut işletme yapılarının olduğu gibi korunarak yeni bir yapı inşa etmemek, “de/anti-icing” kimyasalları kullanmamak veya kullanılması durumunda ise bu amaçla inşa edilmiş zemini sızdırmazsız kapalı bir hangarda “de/anti-icing” vb.uygulaması yapılarak atık kimyasalları geri dönüş tankında toplamak ve bertarafını havza dışında ilgili kuruluşa iletmek, mevcut kapasitesi (uçuş saati, uçuş sayısı vb.) haricinde kapasite artışına gitmemek, uçuş pistinin göle en yakın noktasında pistten kaynaklı yüzey akış sularını filtrelemek amacıyla filtrasyon üniteleri inşa etmek, filtrasyon sistemlerinin düzenli şekilde bakımını yapmak ve işlevini yitirmiş filtrasyon malzemesinin Tehlikeli Atıklar Yönetmeliği’ne göre bertarafını sağlamak ve mevcut faaliyetin haricinde başka bir faaliyette bulunmamak kaydıyla faaliyetlerini sürdürebilir.

F. GÖL AYNASI KORUMA ALANI

46. Gölde yüzme, olta balıkçılığı gibi faaliyetler su alma yapısına 300 m’den daha yakın mesafede yapılamaz. Baraj gölü içinde su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği ile ağ balıkçılığı yapılmaz.
47. Gölde mevcut su içi bitkilerinin su kalitesini olumlu yönde etkileyecek şekilde temizlenmesi esastır.
48. Bu alanda madencilik faaliyetine izin verilmez.
49. Bu alanda çevresel açıdan zorunlu tesisler dışında hiçbir yapıya izin verilmez.
50. Baraj gölüne her türlü atığın atılması yasaktır.

51. Gölde akaryakıt ile çalışan hiçbir su taşıtına izin verilmez. Ancak, zorunlu hallerde güvenlik, devriye ve araştırma maksatlı izin verilen araçlardan kaynaklanabilecek her türlü atık ve artık göle boşaltılamaz.

52. Baraj gölünde iskele yapımına izin verilmez. Yalnızca sökülüp takılabilir nitelikte geçici iskele kurulmasına izin verilir.

G. YEŞİL KUŞAKLAMA ALANI-1

53. Havza koruma planında izin verilen faaliyetler için kullanılan alanlar dışında kalan alan, İdare tarafından bütçe imkanları doğrultusunda bir program dahilinde kamulaştırılır. Kamulaştırma yapıncaya kadar hiçbir faaliyete izin verilmez.

54. Akaryakıt ve/veya gaz dolum istasyonlarına izin verilmez.

55. Hazine adına kayıtlı olan arazilerde hiçbir faaliyetin yapılmasına ve bu arazilerin satışına izin verilmez.

56. Bu alanda bulunan ağaç ve tüm bitki türleri doğal ortamları ile korunur; bozulmuş habitatlarda yörede yetişebilen, özel bakım gerektirmeyen çalı ve benzeri nitelikteki yayılım gösterebilen bitki türleri ile habitat restorasyonu ve yeşil kuşaklama, İdarece tesis edilir.

57. Sadece İdare tarafından yapılacak rekreasyon ya da günübirlik kullanımlara izin verilir.

58. Bu alanda hayvan otlatma yapılamaz.

H. YEŞİL KUŞAKLAMA ALANI-2

59. Havza koruma planında izin verilen faaliyetler için kullanılan alanlar dışında kalan alan, İdare tarafından bütçe imkanları doğrultusunda bir program dahilinde kamulaştırılır. Kamulaştırma yapıncaya kadar hiçbir faaliyete izin verilmez.

60. Bu alanın yerleşim alanı dışında kalan kısımlarında İdare tarafından toprak işlemenin gerektirdiği zirai mekanizasyon aletlerinin kullanılmadığı (traktör vb.) ve her türlü gübre ve zirai ilaç kullanılmayan hobi bahçeleri ile çocuk bahçesi, yürüyüş parkuru, günübirlik tesis dışında kullanımlara izin verilmez.

61. Bu alanın yerleşim alanları dışında kalan kısımlarında arazi örtüsü, doğal haliyle korunur, çocuk bahçesi, yürüyüş parkuru oluşturulabilecek alanlarda ise yağış sularını toprağa doğrudan sızdırabilecek gözenekli kaplama malzemesi kullanılır.

62. Bu alanda yeni bir karayolu güzergâhı oluşturulamaz. Mevcut karayollarında yapılacak tadilat ve yol genişletme çalışmaları, İdare uygun görüşü doğrultusunda yapılabilir.

Karayollarından kaynaklanan yüzey akış suları bir alanda toplanıp arıtıldıktan sonra alıcı ortama verilir. 63. Bu alanda, şevlerden kaynaklanabilecek toprak erozyonunu önleyici

tedbirler alınır ve yol kenarları havzaya uygun türler ile ağaçlandırılır. Mevcut yollar boyunca yüzey akışın trafik ile kirlenmesinin kontrolü için yol boyu filtrasyon amaçlı bitkilendirme ve ağaçlandırma yapılır.

64. Bu alandaki kara yollarında trafik kazaları sonucu göle ulaşabilecek tehlikeli atıkların geçici bir süre depolanabileceği mevzuata uygun geçici depolama alanları oluşturulması zorunludur. Tehlikeli atık taşıyan araçların göle ulaşmalarının engellenmesi için KGM tarafından sedde duvarları yapılır. Kaza durumlarından kaynaklanabilecek kirlilikle ilgili olarak acil müdahale planı yapılır ve ekipmanları bu alanda hazır bulundurulur.

65. Hazine adına kayıtlı olan arazilerde hiçbir faaliyete ve bu arazilerin satışına izin verilmez.

66. Bu alanda bulunan ağaç ve tüm bitki türleri doğal ortamları ile korunur; bozulmuş habitatlarda yörede yetişebilen, özel bakım gerektirmeyen çalı ve benzeri nitelikteki yayılım gösterebilen bitki türleri ile habitat restorasyonu İdarece tesis edilir.

67. Bu alanda akaryakıt ve/veya gaz dolum istasyonlarına izin verilmez.

İ. YAKIN MESAFE KORUMA ALANI

68. Bu alanda akaryakıt ve/veya gaz dolum istasyonlarına izin verilmez.

69. Yeni lojistik ve tır parkı alanları oluşturulamaz. Mevcut lojistik ve tır parkı alanlarında; araç yıkama, bakım, yağ değişimi vb. faaliyetlere izin verilmez.

70. 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'ndaki esaslar dahilindeki mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri dışında kalan tarım arazilerinde parsel büyüklüğü 10.000 metrekareden küçük olmamak kaydıyla kapalı kısımlarının toplam alanı 150 metrekareyi geçmeyen iskan amaçlı olmamak üzere tarımsal amaçlı yapılara Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ve İdare görüşleri doğrultusunda müsaade edilebilir.

71. Bu alanda hayvancılık faaliyetlerine yerleşik halkın zati ihtiyacını karşılamak amacı ile izin verilir.

72. Bu alanda madencilik faaliyetlerine izin verilmez.

73. Bu alanda rekreasyon ve piknik amacıyla kullanılmasına dönük kamu yararlı, sökülüp-takılabilir malzemeden oluşan, geçici nitelikte kır kahvesi, büfe, açık spor alanları gibi yapılara, yeşil alan, çocuk bahçesi, gezinti ve günübirlik tesis alanlarına izin verilir. İzin verilen yapıların kapalı kısımlarının toplam alanı 100m²'yi geçemez. Bu yapılardan kaynaklanan atık sular, sızdırmaz nitelikteki fosseptiklerde toplanarak, en yakın atık su arıtma tesisine taşınır.

J. UZAK MESAFE KORUMA ALANI

74. Bu alanda “Çevre Düzeni Planı” ve imar plan kararlarında belirlenen küçük sanayi sitesine izin verilebilir, bu sanayi sitelerinden kaynaklı ve evsel nitelikte olmayan atıksular havza dışına aktarılır.

75. Bu alanda yerleşik halkın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, entegre veya ticari tesis niteliğinde olmayan kümes, ahır, ağıl, su ve yem depoları, hububat depoları, gübre ve silaj çukurları gibi konut dışı yapılara ve soğuk hava depolarına, oluşan atıksularının AKDY ve/veya SKKY’de verilen ilgili deşarj standartlarında arıtılması şartıyla izin verilir.

76. Yerleşim alanları dışında, tarım alanları içindeki alanlarda yapılacak zirai maksatlı yapılar için Çevre Düzeni Planı ile verilmiş olan yapılanma şartlarına uyulur.

K. JEOLJİK TABANLI KORUMA ALANLARI a. Jeolojik Tabanlı Mutlak Koruma Alanı

77. Jeolojik tabanlı mutlak koruma alanları Şekil-1’de verilen, içmesuyu temini maksadıyla kullanılan Akalan-1, Akalan-2, Akören-1, Akören-2, Kadıköy-1, Kadıköy-2, Kadıköy-3 ve Ortaköy-4, Ortaköy-5, Pınarca-1,2,3,4 ve 5, Karapınar-1,2,3 ve 4, Çanakça 1,2,3 ve 4, Kestanelik-1,2 ve 3, Örcünlü-1 ve Örcünlü-2, Gökçeali-1, Gökçeali-2, Oklalı, İhsaniye-1, İzzettin-1, İzzettin-2 ve Muratbey-1 kuyuları ve İhsaniye, Subaşı-1, Subaşı-2, Dağyenice, Kızılcaali ve Oklalı kaynakları için 50 m. yarıçapındaki, Jeolojik tabanlı birinci derece koruma alanı içinde kalan su dolu mağara sistemlerinin girişleri ve subatanlar için ise 100 m. yarıçapındaki alanlardır.

78. Bu alanlarda 10 Ekim 2012 tarih ve 28437 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “İçme Suyu Temin Edilen Akifer ve Kaynakların Koruma Alanlarının Belirlenmesi” hakkındaki Tebliğ hükümleri geçerlidir. **b. Jeolojik Tabanlı Birinci Derece Koruma Alanları**

79. Şekil-1’de verilen, içmesuyu temini maksadıyla kullanılan kuyu ve kaynakların yer aldığı Soğucak karst akiferi, karstik kaynakları ve bu sistemden çekim yapan İSKİ içme-kullanma suyu kuyu grupları; Pınarca, İhsaniye kaynağı ve Karapınar kuyuları ile birlikte havza dışında Gümüşpınar’a kadar uzanan alanlar için; Dağyenice ve Subaşı karstik kaynakları için birinci derece koruma alanları belirlenmiştir.

80. Bu alanlarda 10 Ekim 2012 tarih ve 28437 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “İçme Suyu Temin Edilen Akifer ve Kaynakların Koruma Alanlarının Belirlenmesi” hakkındaki Tebliğ hükümleri geçerlidir. **c. Jeolojik Tabanlı İkinci Derece Koruma Alanları**

81. Şekil-1’de verilen, Subaşı-1, Subaşı-2, Dağyenice karstik kaynakları için ikinci derece koruma alanları belirlenmiştir.

82. Bu alanda hiçbir madencilik faaliyetine izin verilmez.

83. Bu alanlarda 10 Ekim 2012 tarih ve 28437 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “İçme Suyu Temin Edilen Akifer ve Kaynakların Koruma Alanlarının Belirlenmesi” hakkındaki Tebliğ hükümleri geçerlidir.

d. Jeolojik Tabanlı Diğer Koruma Alanları

84. Şekil-1’de verilen, Jeolojik tabanlı mutlak, jeolojik tabanlı birinci ve ikinci derece koruma alanları dışında kalan alanlardır.

85. Bu alanda iyi tarım uygulamaları zorunlu olup organik tarım uygulamaları da teşvik edilir.

86. Bu alanda hiçbir madencilik faaliyetine izin verilmez.

87. Bu alanda yer alan yerleşim birimlerinde yüzey kaplamaları geçirimli özellikte olan malzeme ile kaplanır.

L. SU İLE İLİŞKİLİ ES KAPASİTESİ BAKIMINDAN KRİTİK ÖNEME SAHİP KORUMA ALANLARI

88. Bu alanlarda bulunan yerleşimlerde, bu hükümlerin ilan tarihindeki meri imar planları aynen geçerlidir. Söz konusu planlarda belirlenmiş yoğunluklar, imar planı değişiklikleri ile arttırılamaz.

89. Bu alanlarda madencilik faaliyeti yapılamaz, bu alanlara hafriyat dökülemez.

90. Mevcut yapılardan kaynaklanan atıksular kanalizasyon sistemine bağlanır.

91. Bu alanlarda yer alan mevcut orman alanlarının korunması esastır ve orman alanlarının küçülmesine neden olacak faaliyetlere izin verilmez. Ormanların sürekliliği ve sürdürülebilirliği için orman amenajman planlarında öngörülen silvikültürel ve teknik ormancılık faaliyetleri Orman Kanunu’nun ilgili maddelerine uygun yapılır. Havza bütününde gerek tarımsal faaliyetler ya da madencilik, gerekse yerleşmelerin yayılmasına bağlı olarak, küçülerek, parçalanarak vasfını yitiren orman kadastrosuna tabi alanlar yapılaşmamışsa veya tarımsal amaçlı olarak kullanılmıyorsa, bu alanlarda orman vasfının geri kazanılması için Orman Kanunu’na uygun olarak baraj gölü su kalitesini destekleyici bitkilendirme ve ağaçlandırma yapılır.

M. DERE KORUMA ALANLARI

92. Dere Koruma Alanları; Beylikçayı Deresi, Çekmece Deresi, Hamza Deresi, Eskidere ve Orcunlu Dere, Kızılcaali kolu, Karasu Deresi ve Akalan Deresi, Şeytan Deresi, Ayva Deresi, İnter Deresi, Tavşan Deresi, Delice Deresi Kolları, Tahtaköprü Deresi, Koy Deresi, Damlıdere ve Kesliçiftliği Deresi, Karamurat deresi, Değirmen ve Kiladine derelerinin orman alanları ve tarımsal niteliği korunacak alanlar dışında kalan kısımlarında uygulanır.

93. Islah projesine uygun olarak bu derelerin ıslah kesitinin her iki yanında; temizlik, bakım ve onarımlarının yapılabilmesi maksadıyla imar planlarında en az 10 metrelik koruma alanı ayrılır. Bu alanlar İdarece kamulaştırılır ve doğal haliyle muhafaza edilir.

N. DRENAJ BESLENİM KORUMA ALANI

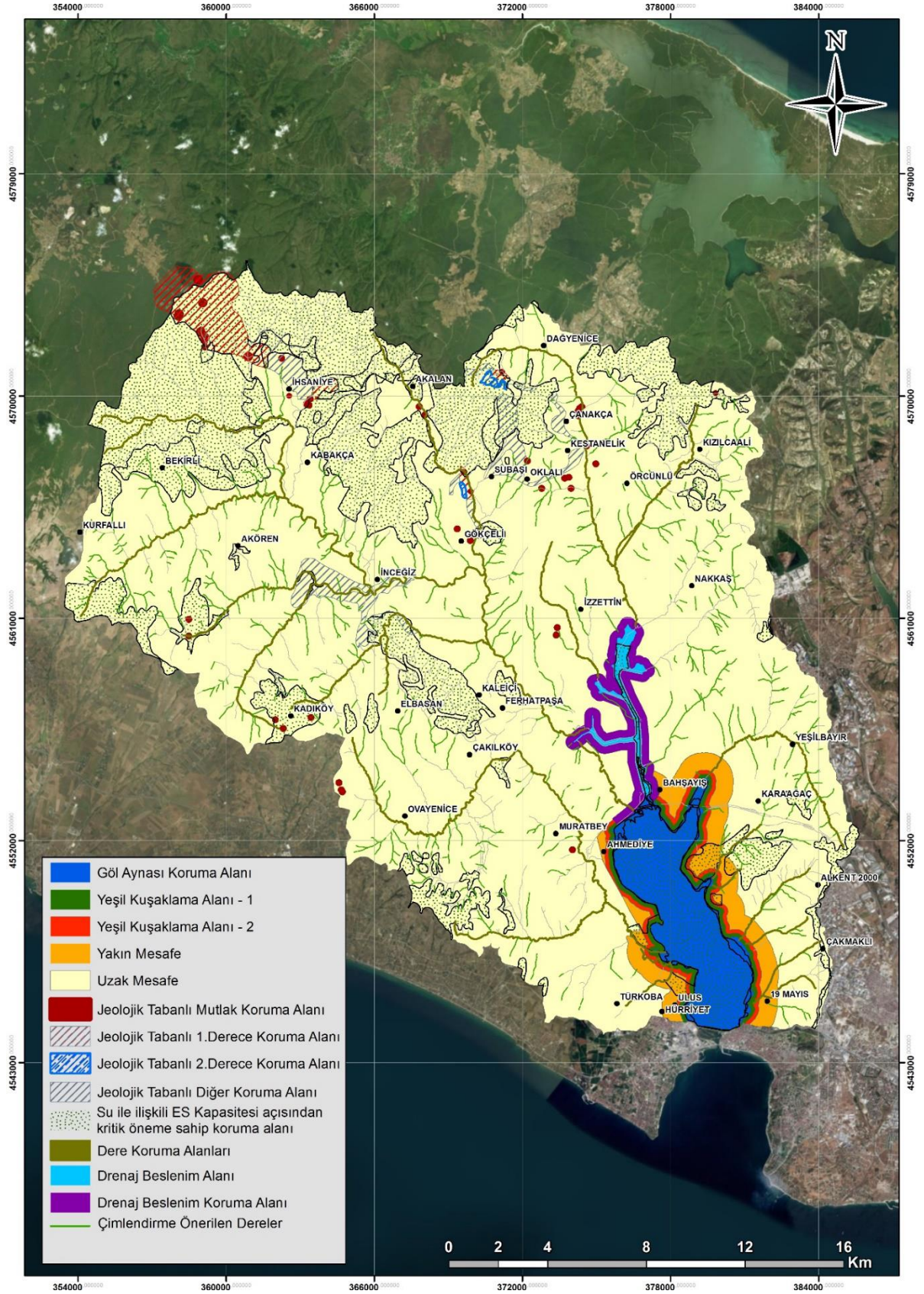
94. Bu alan İdare tarafından kamulaştırılır.

95. Tarım arazilerinden ve diğer alanlardan gelen yüzey akış sularının kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla yörede yetişen çalı türü bitkiler veya yayılım özelliği uygun olan bitki türleri yetiştirilebilir.

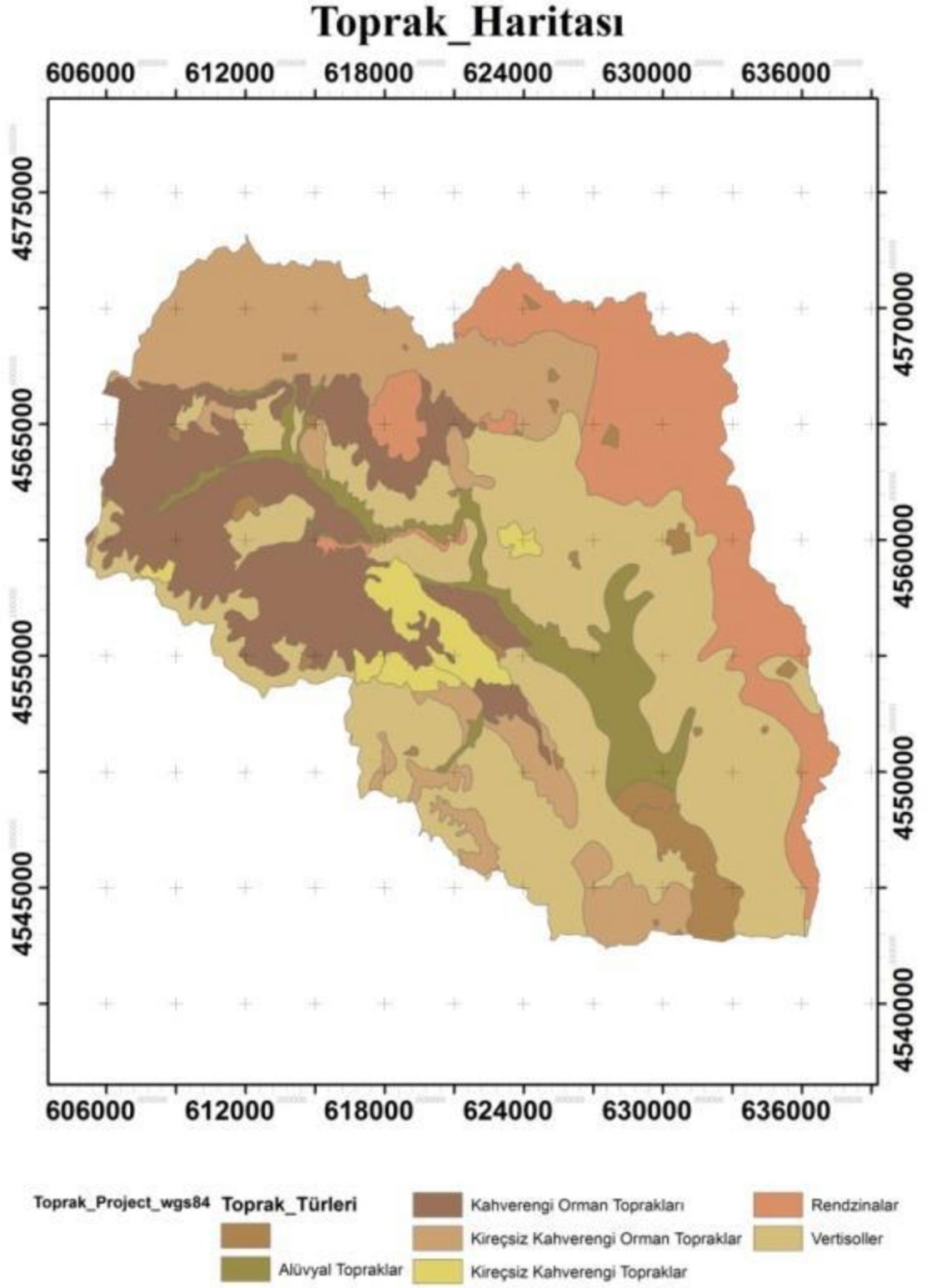
96. Bu alanda hayvan otlatması yapılamaz.

EK-2: Büyükçekmece Gölü Tüm Koruma Alanları

EK-3: FAO toprak haritası ve İBB ve Su Vakfı tarafından oluşturulan toprak haritaları ve hidrolojik toprak grupları haritası (İmamoğlu, 2017)

ÖZGEÇMİŞ

15.03.1986 yılında İstanbul-Fatih’de doğdu. İlkokul, ortaokul ve liseyi İstanbul Özel AR-EL Koleji’nde tamamladı. Bahçeşehir Üniversitesi Meslek Yüksekokulunda Peyzaj Bölümünü tamamladıktan sonra 2012 yılında Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümünde lisans eğitimini tamamlayarak “Peyzaj Mimarı” unvanını aldı. Lisans eğitimini bitikten sonra Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalına kabul edildi. 2014-2018 yılları arasında özel sektörde peyzaj alanında hizmet veren bir firmada çalıştı. Ocak 2018 yılından itibaren BAN PEYZAJ Tasarım ve Mimarlık firmasının kurucu ortağıdır.

